

د محمدی استنداره

د قرآن، حدیث، ساینس، تاریخ او منطق په رڼا کې

Ketabton.com

لیکوال: جنرال الله الخراساني

د کتاب د جوړیدو تاریخ: ۸/۵/۱۴۰۴

لړليک

3	سريزه.....
5	لومړۍ څپرکۍ.....
13	د قران عظيم شان له نظره د ځمکې استداره.....
25	کعبې ته شا کول او مخ کولو خراموالۍ.....
26	د ورځې او شپې بدلون (تناوب).....
34	د ځمکې دويم ډول حرکت په مدار کې.....
37	د ځمکې حرکت د لمریز نظام سره په کهکشان کې.....
43	قطبونه.....
45	د ځمکې او آسمانونو قطرونه.....
49	له ځمکې څخه د ځمکې شکل.....
55	دويم څپرکۍ.....
69	داسې يو دليل چې پکې هيڅ شک نه پاتېږي.....
74	د هغه اياتونو اعجاز چې شک کوونکي ترې د ځمکې د هواروالي ادعا کوي.....
79	څلورم د اسلامي علماؤ له نظره.....
82	د عيسوي بابيل له مخې د ځمکې شکل.....
90	درېم څپرکۍ.....
92	د هغه اياتونو تفسيرونه چې شکونکي ترې د ځمکې د شکل ادعا کوي.....
104	د يوناني علماوو دريځ د ځمکې د کروييت په اړه.....
121	د ځمکې وضعيت په قرآن کې.....
128	څلورم څپرکۍ.....
128	د ځمکې د استدارې اړوند د لومړنيو پوهانو او تفسيرونو د مختلفو نظرياتو ذکر.....
131	د ځمکې ځانگړتياوې او په کائنات کې موقعيت.....
134	د ځمکې وزن او ترکيب.....
135	د ځمکې جوړښت.....
146	په پای کې.....

سريزه

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم: د ځمکې استداره

د ليکوال نوم: قدرت الله درمان

کمپوز: قدرت الله درمان

د کتاب د جوړیدو کال: ۲۰۲۵

د چاپ شمیر: ناچاپ

د کتاب اړوند نظریات مو په دې پته ولیږئ:

ایمیل ادرس: quratullahdarman895@gmail.com

د واټساف شمیره: ۰۷۶۶۳۱۵۴۳۳

د مؤلف اوږوند: قدرت الله ولد یې نسیم الله د هغه مستعار نوم ”جندالله الخراساني“ دی هغه په کال ۱۳۸۲ د افغانستان په خوست ولایت کې زیږیدلی دی، او په ۱۴۰۱ کال یې د محمد صدیق روهي ليسي څخه د دولسم سند تر لاسه کړي، او لا هم د زده کړو په جریان کې دی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي خلق السماوات والأرض بالحق، وجعل آياته دليلاً للمتفكرين،
والصلاة والسلام على من نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

انسان له ازله د پوښتنې موجود دی. هر وخت یې له طبیعته، له اسمانه، له
ځمکې، او له خپل وجوده یوه پوښتنه لرلې ده: زه چېرته یم؟ څوک یم؟ ځمکه څه
شي ده؟ څه ډول ده؟ موږ ولې شتون لرو، دا حرکت کوي که ولاړه ده؟ دا له
کومه ده، او ولې؟ دا ډول ورته پوښتنې...

دغه کتاب، چې ستاسې تر سترگو شوی، به درته د عقل، وحی، علم، او د امت د
زرکلن فکر یو تړوني نظریات وړاندې کړي. ان شاءالله تعالی

دا د قرآن له وحی نه راوړلې شوې پوښتنې دي، چې د حدیثو له رڼا، د علماوو
له اقوالو، د ساینس له نظریو، او د عقل له هندسې سره یو ځای شوي دي.

موږ دلته دا نه وایو چې فلانې نظریه سمه ده او فلانې خطا. نه!

دلته موږ د ځمکې استدراره د وحی، عقل او علم تر منځ تله تللې ده.

دا کتاب د یوې خورا ژورې مسئلې پلټنه کوي:

ایا ځمکه یوه کره ده، او که هواره (فالبېت)؟

او دا پوښتنه یوازې یوه فزیکي موضوع نه ده. دا د قرآن د اعجاز، د نبوي
علومو، د اسلامي علماوو د تفکر، د بشري عقل د تحلیل، او د ساینسي حقایقو
یوه پراخه څېړنه ده.

په دې کتاب کې:

د قرآن کریم هغه آیتونه څېړل شوي چې د ځمکې شکل، ثبات او حرکت ته اشارې لري؛

د نبوي احادیثو نه ټکي پر ټکي الفاظ راڅیستل شوي دي چې د ځمکې موقعیت یا حرکت ته اشارات لري؛

د امامانو، مفسرینو، متکلمینو، فقیهانو او حکیمانو واقعي اقوال تحلیل شوي، له ابن تیمیه، فخر رازي، ابن القيم، ابن الجوزي، قرطبي، سیوطي، او نورو...نه؛

د عصري فلکیو هڼې د تیوریو پر بنسټ د ساینس دریځونه وړاندې شوي؛

د افلاطون، ارسطو، ابن سینا، ابن رشد او نورو د فلسفي منطق له لارې د عقلاني تحلیلي نظریات.

دلته چې هر څه تحلیل شوي د قراني آیتونو، حدیثونو، اقوالو، دلایلو، گرافونو او نظریاتو په رڼا کې دي.

ربّنا أرنا الحق حقاً وارزقنا اتباعه، وأرنا الباطل باطلاً وارزقنا اجتنابه .الله امین!

لومړۍ څپرکۍ

آیا ځمکه هواره ده او که یوه کره؟

د حُمکي هواروالي او ګرديوالي:

لومړی: د قران کریم له نظره

دوهم: د عقل له نظره

د حُمکي د هواروالي او ګرديوالي اړوند قران او حديث قطعي حوابونه ندي وړاندي، وليکن دا موضوع يې په قران کې د تدابر او د قران کریم د معجزې لپاره پريښي، د کوم اړوند يې چې وعده کړي ده:

الله سبحانه وتعالى فرمايي:

“سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ...”

۵۳:۴۱ ژر ده چې وبابښو دوی ته دلايل {د قدرت} خپل چې په (کایناتو) کې دي او په نفسونو ددوی کې دي تر هغه پورې چې ښکاره شي دوی ته چې بېشکه دغه قران حق دی>...

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝

وَلِتَعْلَمَنَّ نَبَاهَ بَعْدَ حِينٍ

۸۷-۸۸:۳۸ > دغه {قران} مگر پند دی لپاره د علمیانو او خامخه علمیان باشي
هر و مړو په خبر {په ریښتیاوې} ددې {قران} لږ وروسته >

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

۵۲:۶۸ > او حال دا چې ندی دغه {قران} مگر خو ذکر د ټولو عالمیانو لره.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سِيرِكُمْ آيَتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا ۖ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۝

27-93 او ته ووايه: ټول د کمال صفتونه خاص د الله لپاره دي، هغه به عنقریب
په تاسو خپل دلیلونه (نبی) وويني، نو تاسو به هغه وپېژنئ او ستا رب له سره
غافل نه دی له هغو کارونو نه چې تاسو یې کوئ
>سورت النمل ۹۳

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ

سورة الجاثية 13 – آيت

۱۳:۴۳ < او مسخر کړی یې دی تاسو ته هر هغه شی چې په اسمانونو کې دی او
ځمکه کې دی ټول له طرفه د الله دغه خامخه لوی ایت {دلایل} لپاره د هغه قوم
چې فکر کوي >

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ ۖ

۳۹: یونس» بلکې نسبت د دروغو کوي دوی هغه قرآن ته چه چاپیره نه دی
دوی په علم د هغی باندې لا نه ده راغلی دوی ته معنی د هغه »

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا
سورة الكهف 54 – آیت

<او بیا بیا بیان کړی دی مونږه په دغه قران کې له هر قسمه مثال نه او دی
انسان له هر څیز نه له جهتا د جگړې >سورت الکھف.

وَلَتَعْلَمَنَّ نَبَأُ بَعْدَ حِينٍ
سورة ص 88 – آیت

۳۹:۸۸ (او خامخا پوه به شی په خبره ددی باندی پس له مودی نه).

له ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم
و فرمایل: هر پیغمبر ته معجزې ورکړل شوي چې خلک یې ایمان راوړي، مگر
هغه څه چې ما ته را کړل شوي دي هغه الهي الهام دی چې الله تعالی ماته نازل
کړی دی، نو زه امید لرم چې زما پیروان به د نورو انبیاءو له پیروانو څخه ډیر
وي. د قیامت" ۶. ټوک، ۶۱ کتاب، ۵۰۴ ګڼه

رسول الله (ص) فرمايي: د قرآن عجائبات به هيڅکله نه ختمیږي او هيڅکله به یې د لوستونکو د ستړیا سبب نه ګرځي. نو، دا ولولئ "الترمذي فصل، فضل القرآن، مخ. ۱۴۳.

د ملحدینو او مستشرقینو او په قرآن عظیم شان کې د ناتدابړ کونکي مسلمانانو له لوري دا نیوکه کېږي چې د قرآن کریم له نظره ځمکه هواره ده!

په داسې حال کې چې په ټول قرآن عظیم شان کې یو داسې آیات هم نشته، چې الله تعالی د پکې فرمایلي وي: چې لمر د ځمکې د سطحې څخه تاویري، او ختی بیا د فالېټ ځمکې څخه دا په خپله یو دالیل دی چې قرآن د الله رب العلمین په علم سره نازل شوی دی.

او بعضي مسلمانان ددې برعکس چې په دې وویاړي

چې الله (ج) قرآن عظیم شان د لا مخدودو معجزو خزانه ګرزولي، او په زرګونو زرګونو معجزې یې رسول الله (ص) ته ورکړي، چې هیڅوک یې رد نشي کولی، نه یی مسلمان رد کولی شی، او نه یی کافر رد کولی، شي په داسې حال کې چې الله (ج) نورو ټولو پیغمبرانو ته ډېرې کمې او یوازې د خپل وخت مطابق مخدودې معجزې ورکړي وې چې د معجزو ارطبات او یقین یې د سترګو په لید سره وو.

مګر دلته ملحدین، عیسویان، یهود او د کمزوري علم مسلمانان برعکس ددې کوشش او هڅه کوي تر څو د قرآن عظیم شان د معجزو رد وکړي خو په هیڅ صورت دا نشي کولی!

ددوی تضاد او مخلفت د ساینس سره دی په داسې حال کې چې ساینس په خپله د الخاد یا اتیزم جرړه له بیخه وېسله، او د واحد خدای (ج) د وجود ثبوت یې کشف کړو په اراده د خدای (ج)، د خقیقې ساینس هره برخه د خدای (ج) او د اسلام ثبوت وړاندې کوي، خصوصاً د اسلام له نڼه نه، خو په هر صورت دوام ورکولو...

قران کریم په ډیرو آیاتونو کې مسلمانان دې ته هڅولی تر څو په قرآن کریم کې تدابیر او فکر وکړي.

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم
بسم الله الرحمن الرحیم

[سُورَةُ الْبَقَرَةِ] 164 :

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

په تحقیق سره د اسمانونو او ځمکې په جوړښت کې، او پرله پسې د شپې او ورځې په راتګ کښې، په هغو بېرېو کښې چې د انسانانو د ګټې وړ شيانو د وړلو راورلو لپاره په سیندونو او سمندرونو کښې ګرځي راګرځي، د باران په

هغو اوبو کښي چي الله يې له پاسه څخه را اوري او د هغو په وسيله ځمکه ژوندي کوي او په خپل دغه انتظام سره يې په ځمکه کښي هر راز ساه کښان خواره کړي دي، د بادونو په لگېدو کښي او په هغو ورېځو کښي چي د اسمان او ځمکي په منځ کښي د امر بنکيل دي؛ د هغو خلکو لپاره بې شمېره نښانې دي چي د پوهي څخه کار اخلي.

بسم الله الرحمن الرحيم

[سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ 190 :

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

د بې له شکه د اسمانونو او د ځمکي په پيدايښت کې او د شپې او ورځې په مخالفت کښي د هغو پوهانو لپاره ډيري نښانې دي:

[سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ 191 :

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

چي په ولاړي، ناستي او ملاستي، هر حالت کښي خدای يادوي. او د اسمانونو او ځمکي په پيدايښت کښي غور او فکر کوي (هغوی په غير ارادي توگه غږ کوي

چي") :آي زموږ ربه !دا ټول شيان تا بابيزه او بي مقصده نه دي پيدا کړي، ته له دي څخه پاک يې چي عبث کار وکړي؛ نو اي ربه !موږ د دوزخ له عذاب څخه وژغوره؛

کَتَبُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا ءَايَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ

دا يو ډېر برکتناک کتاب دی چي موږ تا ته (اي پېغمبره) نازل کړيدی، تر څو چي دوی د ده پر ایتونو غور وکړي او د پوهي او فکر خاوندان ترېنه درس واخلي.

سورت ص ۲۹

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ

«مه خوزوه په دي قران ژبه خپله چه تلوار کوی په دي» سورت القيمة ۱۶

د قران عظيم شان او د عقل مطابق به تدابر کيږي ځکه که چېرته ځمکه د قران عظيم شان له نظره فالېټ وي، نو بيا خو په قران کريم کي د ځمکي د شکل په اړه ډېر تدابر ته هم اړتيا نه وه ځکه هغه څه چي موږ يي په خپلو سترگو وينو هغه خو هسي هم وينو نو که چېرته الله تعالی فرمايي چي موږ ځمکه خپره/پراخه کړی ده

او يو څوک د فالېټ مطلب ترې واخلي بي له دي چي په اياتونو کي تدابر وکړي، نو دا خو بيا تدابر نشو!

او بل خوا الله سبحانه وتعالی په قران عظيم شان کي فرمايي: چي تاسو بايد د شپي او ورځي په مخالفت کي او په ځمکه او اسمانونو کي او په پيداينست ددوی تدابر وکړی!

او حقيقت همدادی کوم څوک چې د الله (ج) په وجود باندې داليل ونلري ايمان يي ناقص دی!

اوس نو راځو..... «لومړۍ» د ځمکې شکل د قران عظيم شان له نظره گورو:

د قران عظيم شان له نظره د ځمکې استداره

خدای (ج) په قران شريف کې فرمايي:

«أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
ذُ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝»

۳۱: ۲۹: آيا نه وينئ چې بېشکه الله ننباسي [يولج] شپه په ورځ کښي او ننباسي ورځ په شپه کې او مسخر (تابع) کړی دي تاسو ته لمر او سپوږمۍ هر يو (کُل) (روان دی تر ټاکلي مودې پورې).>

يولج (ننباسي) مانا لري ، کرار او په تدريج سره ننيستل. نو که مځکه اواره و ای نو شپه په ورځ او ورځ په شپه به يو وار دفعتاً او بښتله

او لمر او سپوږمۍ يی بيل بيان کړو چی يوازي دې ته تابع شوی چې رڼا توليد کړی کوم چې شپه او ورځ د کروي ځمکې د څرخيدلو په واسطه ترې رامنځته

کیری او د کروی ځمکې د څرخیدلو په واسطه شپه په ورځ کې او ورځ په شپه کې ننباسي نو دا مبارک ايات دا مانا لری چې محکه گردی ده.

«كَأَنَّ وَالْقَمَرَ وَاللَّيْلَ إِذَا أَدْبَرَ ۖ وَالصُّبْحَ إِذَا أَسْفَرَ ۖ»

«هیڅ کله نه قسم دی ځما په سپوږمۍ او په شپه هغه وخت چې شا کړی او په صبا هغه وخت چه روښانه شی.» سورت المدثر ۳۲-۳۳-۳۴

دلته الله تعالی په (شپه قسم کوي او وایی هر کله چې شا کړي او په صبا هرکله چې روښانه شی) او دا نو بیا روښانه ده چې شپه په هغه وخت کې شا کوي هر کله چې ځمکه یوه کره وي کله چې د ځمکې یوه کره لمر ته مخامخ شی نو روښانه شی نو د ځمکې بله کره کوم کې چې شپه وي هغه لمر ته شا کړي او شپه او تیاره جوړه کړي.

په صحیح البخاري کې یو حدیث روایت شوی دی:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَا هُنَا، وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَا هُنَا، وَغَرَبَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ»

رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل: «کله چې شپه له دې لوري راشي، او ورځ د هغې لوري شا کړي، او لمر ډوب شي، بېشکه دغه وخت د روژه لرونکي د روژه ماتي وخت دی.»

(صحيح البخاري، حديث) 1953

په دې حديث کې درې مهم ټکي ذکر شوي دي:

"إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَا هُنَا – "کله چې شپه له دې (ختيځ) خوا راشي.

" وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَا هُنَا – "او ورځ له دې (لويديځ) خوا شا کړي.

" وَغَرَبَتِ الشَّمْسُ – "او لمر پرېوځي.

دا درې فقرې د ځمکې د حرکت او کرویت یو ښکلی بیان دی.

د حديث علمي حقيقت – د ځمکې کرویت

د ورځې " شا کول "یوازې په کروي ځمکه کې ممکن دی

د ورځې " شا کول ("أَدْبَرَ النَّهَارُ) په فالیټ ځمکه کې ممکن نه دی.

په فلیټ ځمکه کې د شپه او ورځې ستونزه:

که ځمکه فلیټ وای، نو د لمر د حرکت له امله باید شپه او ورځ په ناڅاپي ډول بدلېدلې، نه تدریجي ډول.

دا مانا لري چې په يو وخت کې به ټولې نړۍ ته لمر ښکاره وای، او بيا به يو دم ورک شوی وای.

دا خلاف دی د حديث له تعبير سره، چې وايي: "وَأَذْبَرَ النَّهَارُ"، يعنې ورځ شا ته ځي، ورو ورو، نه دا چې ناڅاپي ورک شي.

د لمر غروب – د ځمکې د چورلید نتیجه

د لمر غروب يوازې په هغه صورت کې رامنځته کېږي چې ځمکه کروي وي او چورليږي.

که ځمکه فليټ وای، نو لمر به په يو وخت کې ټولو ته ښکاره و، او "غروب" به يې بله معنی نه لرله.

د حديث څخه په ډاگه معلومېږي چې دا خبره غلته ده چې لمر په فاليټ ځمکه کې چورليږي لکه د عيسويانو عقیده.

د ځمکې د گردیوالي بل ثبوت د غرونو روانیدل دی

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُغَّرَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ>

۲۷:۸۸ ... او ته به غرونه ویني، ته به په دوی د کلکو ولاړو گمان کوي، حال دا چې دوی به د ورېځې د تېرېدلو په شان تېرېږي، (وگورئ) کاریگري د الله هغه چې هر شی یې محکم کړی دی، بېشکه هغه ښه خبردار دی په هغو کارونو چې تاسو یې کوئ >...

دغه آیت نه یواځې دځمکې حرکت بلکې دحرکت لوری هم بیانوی دوریځو د درنو کتلو دخوشیدو لوری چې دری نیم څلور زره متره دځمکې له سطحې پورته وی تل دلویدیز له لوری نه د ختیز لوری ته وی له همدې کبله تل د هوا دخالاتو دپوهیدو لپاره لویدیز لوری تر مطالعې لاندې نیول کیږي

د دغه دروند آیات د تشرېح کولو لپاره په همدغه آیات شریف باندې عمل کول دي:

که تاسو د شپې د یو دیوال سره نېژدې ودریږئ او د خپلو قدامونو ځای مو دقیق معلوم کړئ، او نظر مو په آسمان کې په یو یا څو داسې ستورو کړئ چې د دیوال سره د دریو یا څلورو گوتو په اندازه لریوالی ولري، او په همدغه ستورو مو نظر تر دریو یا څلورو دقیقو پورې ښه ټینګ وساتئ، نو تاسو به خامخا ددوی حرکت وویښئ چې د مشرق څخه د مغرب پر لوري دی، او که نیم ساعت یا یو ساعت وروسته همدغه ستورو ته وگورئ، نو ددوی دا حرکت به تاسو په تعجب کې کړي، دا همدغه ستوري دی چې موږ تاسو یې له ماشتوب څخه تر خپلې ځوانۍ دور پورې وینو، او که تاسو په سبا شپه په همدغه وخت باندې خپل نظرونه د آسمان پر لوري کړئ نو وبه وینئ چې همدغه ستوري کوم چې مو په تیره شپه لیدلی و، دوی به په همدغه شکل په تدریج سره د مشرق څخه د مغرب پر لوري حرکت کوي.

نو دا آیات کریمه د قرآن عظیم شان په خقانیټ باندې لوی دلیل دی، ځکه چې د ځمکې په گردیوالی او په څرخیدلو باندې تر معصره عصره پورې هیڅوک هم نه وو خبر، او آن بعضي خلک اوس هم پاکې مخلفت کوي په داسې حال کې چې مونږ خدای (ج) ۱۴۰۰ کاله دمخه د ځمکې په شکل او څرخیدلو خبر کړي یو.

الله ج په قرآن کریم کې فرمایي:

«خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ — يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ — كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ — أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ»

۵:۳۹ > هغه اسمانونه او ځمکه په حقه سره پیدا کړي دي، هغه شپه په ورځ تاووي (کور) او ورځ په شپه تاووي (نغاړي) او هغه لمر او سپوږمۍ مسخر کړي دي، هر یو مقرر کړی شوی نېټې ته روان دی، خبردار شی! همغه ښه غالب، ښه بخښونکی دی >

د عربي لغات» کور «اصلي مانا د انگریزي (کوئل) سره یو شی ده لکه په سر باندې لونگی پیچل.

په عربي ژبه کې (کُرَّة) توپ ته ویل کېږي، او په قرآن کریم کې د (يُكَوِّرُ) معنا په توپ باندې بدلېدل یا د توپ په څېر کېدل دي، ځکه چې کور او کور دواړه یو شاني دی د شکل او د معنا له نګه نه، قرآن کریم وايي چې د شپې او ورځې تګ راتګ او بدلون کره جوړوي او دا کره جوړېدل په هغه صورت کې شوني دي چې کله یو گرد څیز پټ شي ځکه چې هوار څیز خو په هر حالت کې پټېږي، له همدې امله د ورځې او شپې د رامنځته کېدو له بیان څخه یې په ډاګه کېږي چې قرآن کریم هم د ځمکې شکل کروي او گرد ښودلی، ځکه په آیات کې الله تعالی

فرمایي: چې تاووي شپه په ورځې باندې او تاووي ورځ په شپې باندې د شپې او ورځې تاوول يې بيل بيان کړو او لمر او سپوږمۍ يې ورڅخه بيل بيان کړل چې هغوی يوازې تابع شوي کوم چې لمر د ورځې رڼا جوړاوي او سپوږمۍ د مياشتو او کالونو حساب جوړوي.

او د ټولو مسير يې بيل بيان کړو چې ټول ټاکلی مودې ته روان دی دلته قرآن عظيم شأن ټولو حرکتونو ته اشاره کوي، نه يوازې لمر او سپوږمۍ ته بلکې ځمکه ته هم.

په عربي گرامر کې د واحد (يو)، بئري يا 'دويال' ('دوه') او جمع (درې يا ډيرو) ترمخ توپير شتون لري .

بائري 'دويال' ته اشاره " كلاهما يجريان " ده، په داسې حال کې چې قرآن عظيم شأن ويلي " كُلُّ يَجري " جمع (درې يا زيات) ته اشاره کوي . ځکه چې لمر او سپوږمۍ يوازې دوه دي مگر قرآن دريو يا ډيرو ته اشاره کوي نو د قرآن عظيم شأن له مخې دا درې واړه حرکت کوي: لمر، سپوږمۍ او ځمکه.

او د شپې تاويدل په ورځې باندې په فاليت ځمکه کې بې غير د لمر څخه ناشوني ده، دا بيا په هغه وخت کې رامنځته کېدای شي کله چې ځمکه کره وي ځکه شپه او ورځ خو په فاليت شکل کې نشي تاويدلی تر څو چې کره ځمکه ونه څرخيږي.

«لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ۖ — وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ»

۳۶:۴۰: نه دئ لمر لایق دغه لره چې لاندې کړي سپوږمۍ ونه شپه رومبۍ کیدونکي ده له ورځې او دغه ټول (فلکي اجرام) په اسمان کې چورلیدونکي یسبحون دی»

د یسبحون چې له سباحه (نه اخیستل شوي ده لغوي مانا یې) حرکت څلورو خواوو ته گام (قدم) واهل او وضعي حرکت دی

(taymiyah) ابن تایمیحه چې (۱۳۲۸) کي یې وفات کړی دی یو مشهور مفسر وو هغه په مجموع الفتاوه شپږم

ټوک (۵۶۶-۵۶۷) پانه کې لیکي : فلک چې جمع یې (الفلوه ریښه یې فلکان ده گړدي شي ته وایي هغه وایي آسماني اجرام ټول گړدي دي نو لمر او سپوږمۍ هم فلک یعنی گړدي دي ابن عباس (رض) وایي فلک څرخیدونکي ارغړی ته وایي خلیفه رشید وایي دجهاد شتر مرغ هگی ته وایي.

«وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا»

۷۹:۳۰: « او مخکه وروسته له دغه صافه [دحها] و غوړوله»

(دحها) چې ریښه یې (د ح و) ده د نورو معنا و سره د هگی، شتر مرغ هگی، د هگی د ایښو ځای، همداسې نورې معنا هم لري. نو عربي یوه غوره ژبه ده د قرآن شریف د تفسیر لپاره.

د (دحها) مانا په هکله (ا . یوسف علی) وایي دحها یوه معنی وسیع او پراخه او بله معنی یې د شتر مرغ هگی ده. که د شتر مرغ د هگی معنا ته وگورو نو نه

یوازي دا چې د ځمکې بیضوی شکل په صاف ډول تعریف کوي بلکې د ځمکې دننه جوړښت هم تشریح کوي.

موږ کولی شو ځمکه په څو برخو وویشو

ښکته منډل Lower Mantle ،

پورتنۍ منډل Upper Mantle

د ځمکې کلک داخلي کور Solid Inner Core

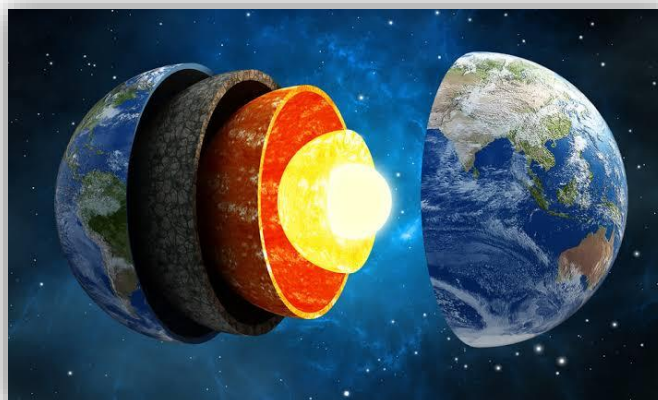
منډل کرسټ Mantle crust

لیتوسفر یا برعظمي کرسټ Lithosphere

د ځمکې داخلي برخه (inner core) چې 91% د اوسپنې جوړښت لري، یو جامېد توف دی.

د داخلي کور په سطحه کې د تودوخې درجه نږدې 5430°C (5700 K) یا 9806°F اټکل شوې، چې د لمر د سطحې د تودوخې په اندازه ده.

د ځمکې داخلي کور د ځمکې تر ټولو داخلي جیولوژیکی طبقه ده. دا په اصل کې

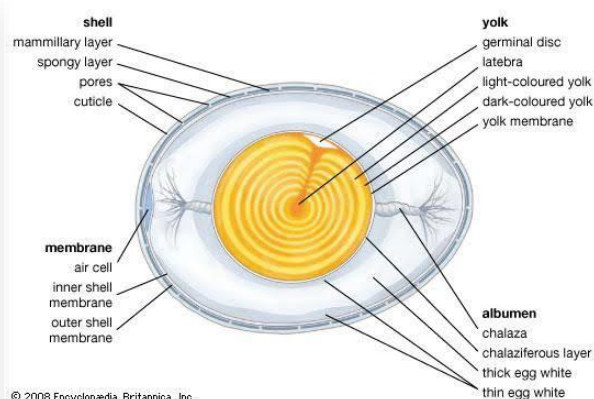

یو کلک توپ دی چې شاوخوا 1,220 کیلومتره (760 میله) شعاع لري.

د ځمکې سر یا د ځمکې هغه برخه چې موږ پرې اوسېږو د ځمکې تر ټولو پورتنۍ برخه ده چې د ځمکې پوښ یا قشر (Earth Crust) ورته یل کېږي او نږدې (۳۰) کیلو متره ډبلوالی یا ضخامت لري [1]، د ځمکې د نیمایي قطر اوږدوالی نږدې (۶۴۰۰) کیلومتره ده، نو (۳۰) کیلومتره یوازې د یو پوښ بڼه جوړوی

د شترمرغ د هګۍ جوړښت:

Egg yolk = core, egg white = mantle, shell = crust

د هگۍ ژیر = کور، د هگۍ سپین = پوستکۍ، خولۍ = کرسټ یا پوښ

نو د شتر مرغ د هگۍ شکل او دننه جوړښت او د ځمکې شکل او دننه جوړښت یوشان دي، نو پروردگار چې ډیر باریک بین او د حکمت څښتن دی، ډیر په ښه ډول یې تشریح کړی. د ځمکې د گردیوالي یو ثبوت د دوو ختیزونو او دوو لویډیزونو ذکر دی

«رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ»

۵۵:۱۷ «رب د دواړو مشرقینو دی او رب د دواړو مغربینو دی»

دا دا مانا لري چې لمر په نیمه کره د حُمکې کې را پورته کیږي او بلي خوا ته غروب کوي دا یې یو ختیځ او یو لويديځ او په بله نیمه کره کې بیا لمر دبل خایه را خيژی او بل چیرې لویږی دا یې دویم ختیځ او لويديځ که محکمه اواره وای نو یو ختیځ او یو لويديځ به ویل شوی وایي همدا علت دی چې په نیمه کره کې ورځ او عین وخت کې په بله نیمه کره کې شپه ده او د دواړو مغرب او مشرق سره توپیر لری . همدا علت دی چې دلته د دوو ختیزو یا دوو لويديزو فاصله نسبت له لويديزه تر ختیزه واټن نه زیاته بنوول شوی ده ځکه دیوې نیم کرې د لمر ختلو ځای د بلي نیم کرې د لمر لويدلو ځای دی

« يٰلَيَّتَ بَيْتِي وَبَيْتَكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ »

۴۳:۳۸ ...کاشکی چې وی په منځ زما او ستا کښې لری

والی لکه د مشرقینو...»

کعبی ته شا کول او مخ کولو خراموالی

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۖ — فَأَيْنَمَا تُولُوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ ۖ — إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۖ

ختیځ او لويديځ خاص الله لره دي، نو هر لوري ته چې مخ وگرځوئ نو هماغه لوري ته د الله مخ دی. الله د ډېرې پراختيا خاوند او په هر څه پوهېدونکی دی. تفسير: روايت دی چې کله دا ايات کریمه نازل شو (وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ) نو اصحابو کرامو (رض) پوښتنه وکړه چې يا رسول الله (ص) خدای ج چېرته دی چې موږ يې وبولو نو دا ايات نازل کړل شو.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ: حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا أَتَيْتُمُ الْغَائِطَ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ، وَلَا تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا» قَالَ أَبُو أَيُّوبَ: «فَقَدِمْنَا الشَّامَ فَوَجَدْنَا مَرَّاحِيضَ بُنِيَتْ قَبْلَ الْقِبْلَةِ فَنَحَرَفُ، وَنَسْتَغْفِرُ اللَّهَ تَعَالَى»، له ابو ايوب انصاري رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي صلی الله علیه وسلم وفرمايل: «کله چې تاسو د اودس ماتي ځای ته راشئ نو قبلي ته مه مخ کوئ، او مه ورته شا اړوئ، بلکې مشرق او مغرب طرف ته مخ او شا اړوئ»، ابو ايوب انصاري رضي الله عنه فرمايي چې مونږ شام ته لاړو، هلته مو وکتل چې د اودس ماتي ځايونه د قبلي په طرف دي، نو مونږ چې به قضای حاجت کول، نو کوښښ به مو کولو چې د قبلي نه ځان منحرف کړو او بيا به مو د الله تعالی نه مغفرت غوښتلو

بخاري حديث ۳۹۴

دلته پوښتنه دا ده چې که ځمکه عمومي هواره وی، بیا خو نو قبله نه ورته
مخامخ کیږی، بیا نو ولې شا کول هم ورته حرام شوی؟

ځواب دا دی: چې که یو څوک په کروي ځمکه کې د کعبې څخه وا شا کړي نو
مخامخ به بیرته بیا د هغه پیریکشن د قبلي په طرف شي! ځکه که یو څوک د
کعبې څخه حرکت وکړي په کروي ځمکه کې نو به بیرته کعبې ته بیا راوگرځي.

د ورځې او شپې بدلون (تناوب)

په هغه زمانه کې چې خلکو دا گمان درلود چې ځمکه د کائناتو مرکز دی، او
لمر د هغې چاپېره گرځي، نو څنگه به دا ممکنه وه چې د ورځې او شپې د
تسلسل په اړه خبرې وشي، خو د لمر له حرکت څخه یادونه ونه شي؟ خو قرآن
کریم د لمر د حرکت یادونه نه ده کړې، بلکې دا موضوع یې داسې بیان کړې ده:

سورة الأعراف، آيت ٥٤:

(...يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا...)

"(الله) شپه د ورځې سربونې ګرځوي، چې ژر تر ژره د هغې پسې راځي..."

سورة يس، آيت ٣٧:

(وَأَيُّهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُم مُّظْلَمُونَ)

"او د دوی لپاره نېنه شپه ده، چې له هغې څخه ورځ راکاږو، نو ناڅاپه هغوی تیاره کې شي".

سورة لقمان، آيت ٢٩:

(أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ)

"ايا ته نه وينې چې الله شپه د ورځې دننه کوي، او ورځ د شپې دننه کوي؟"

سورة الزمر، آيت ٥:

(...يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ...)

..."هغه شپه د ورځې پر سر تاووي، او ورځ د شپې پر سر تاووي..."

لومړی آيت هيڅ ډول تفسير ته اړتيا نه لري. دويم آيت يوازي يو تصوير وړاندې کوي.

خو دريم او څلورم آيتونه په ځانګړي ډول د "يو بل سره دننه کېدلو" بهير تشرېح کوي، او همداراز د شپې د ورځې پر سر، او د ورځې د شپې پر سر تاوولو ځانګړی مفهوم بيانوي (په ځانګړي توګه سوره الزمر، آيت ٥).

د "تاوولو" يا "په سر تاوولو" لپاره تر ټولو ښه ژباړه، لکه څنګه چې د فرانسوي ژباړونکي ر. بلاشير له خوا شوې، د عربي فعل ګوَر ژباړه ده. د دې فعل اصلي معنا دا ده چې: "عمامه يا پکړۍ په سر تاوول"؛ نو دا د تاوولو معنا په ټولو نورو اړخونو کې هم ساتل شوې ده.

خو په فضا کې حقیقتاً څه پېښېږي؟

امریکايي فضانوردانو له خپلو فضايي بېړیو څخه، په ځانګړي توګه له ځمکې نه ډېر لږې، لکه د سپوږمۍ له سطحې، دا مشاهده او عکسونه اخیستي دي. هغوی ولیدل چې لمر تل د ځمکې هغه نیمایي سطحه روښانه کوي چې ورته مخامخ ده (مګر د لمر پټېدو یا کسوف پرته)، او بله نیمایي یې په تیاره کې وي. ځمکه پر خپل محور تاوېږي، خو روښانه والی هماغسې پاتې وي، نو یوه نیمه کره (نیم ګردې ساحه) د ۲۴ ساعتونو په اوږدو کې یو پوره چکر وهي، پداسې حال کې چې تیاره نیمه کره هم هماغسې چکر وهي.

دغه دائمي تاوېدل او بدلېدل د ورځې او شپې، په قرآن کې خورا واضح تشریح شوی. نن سبا د انسان لپاره دا درک ډېر اسانه دی، ځکه موږ اوس پوهېږو چې لمر نسبتاً ثابت دی او ځمکه ده چې تاوېږي. دا دوامداره تاوېدل او یو بل کې داخله کېدل، لکه څنګه چې قرآن تشریح کړی، داسې ښکاري لکه چې د ځمکې ګردوالي مفهوم په هغه وخت کې تصور شوی وي، حال دا چې دا تصور په هغه وخت کې نه و شونی.

د پورته خبرو ترڅنګ، د ورځې او شپې د تسلسل په اړه، باید دا هم یاد شي چې قرآن دا تصور وړاندې کړی، چې یوازې یو ختیځ (مشرق) او یو لويديځ (مغرب) نه دی، بلکې زیات دي. دا یواځې یو توصیفي حقیقت دی، ځکه دا یو عام طبیعي مشاهدات دي. خو دا ذکر یوازې د دې لپاره کېږي، ترڅو دا موضوعات، لکه څنګه چې قرآن بیان کړي، په بشپړه ډول وړاندې شي. د بېلګې په توګه:

سورة المعارج، آیت ۴۰:

(فَلَا أُفْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ...)

"نو نه اړه قسم خورم د ختیځونو او لويديځونو په رب باندې..."

سورة الرحمن، آیت ۱۷:

(رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ)

"د دواړو ختيځونو او دواړو لويديځونو رب دی".

سورة الزخرف، آيت ۳۸:

چې اشاره کوي:

"د دواړو ختيځونو ترمنځ واټن — "...دا يو تصوير دی چې د دواړو نقطو ترمنځ د لوی فاصلې اشاره کوي.

هر څوک چې د لمر ختو او لوېدو ته پوره پام وکړي، پوهېږي چې لمر هر فصل کې له بېلابېلو ځايونو نه راځي او لوېږي. د افق پر کرښه چې د ختيځ او لويديځ سرحدونه ټاکل شوي، هلته د لمر ختو او لوېدو بېلابېل حدونه مشخص شوي، او د کال په اوږدو کې دا نقطې بدلېږي.

"د ځمکې محوري دوران" Rotation"

خوارلسوه کاله دمخه په عامه توګه چا دا فکر هم نه کولو او چا دا نه منله چې
خُمکه څرخي خو په ننی عصر کې ساینس دا په اثبات رسولې ده چې خُمکه
محوري دوران (Rotation) کوي.

الله تعالی فرمایي:

(يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا)
(الأعراف: ۵۴)

"شپه د ورځې سره رانغاړي، داسې چې هغه (ورځ) په چټکۍ سره (شپه)
پسې راځي".

ساینسي توضیحات او د قرآني اعجاز وضاحت

د خُمکې دوران:

خُمکه د خپل محور شاوخوا شاوخوا ۱۶۷۰ کیلومتره په ساعت کې حرکت کوي!

د دې حرکت له کبله ورځ او شپه په منظم ډول سره تعقیبوي. اوسني ساینسپوهان وایي چې ځمکه د خپل محور شاوخوا په لوړه چټکتیا سره ګرځي، خو موږ یې احساس نه کوو!

کله چې د ځمکې د دوران عکسونه ژر ژر بنودل شي، نو دا څرګندېږي چې ورځ او شپه د یو بل تعقیب کوي، داسې چې رڼا د تیارو مخه نه نیسي، بلکې تدریجي بدلون رامنځته کوي.

قرآن کریم دا حقیقت ۱۴۰۰ کاله وړاندې بیان کړی!

الله ج په قرآن کریم کې فرمایي:

﴿خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ — يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ — كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ — أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ﴾

۵:۳۹ > هغه اسمانونه او ځمکه په حقه سره پیدا کړي دي، هغه شپه په ورځ تلووي (کور) او ورځ په شپه تلووي او هغه لمر او سپوږمۍ مسخر کړي دي، هر یو مقرر کړی شوی نېټې ته روان دی، خبردار شی! هماغه بڼه غالب، بڼه بڅښونکي دی >

د عربي لغات» کور «اصلي مانا د انګريزي (کوئل) سره یو شی ده لکه په سر باندي لونګۍ پيچل.

په عربي ژبه کې (کُرّة) توپ ته ويل کېږي، او په قرآن کریم کې د (يُكْوَرُ) معنا په توپ باندې بدلېدل (يعنې د کوروي ځمکې څرخېدل) يا د توپ په څېر کېدل دي،

الله ج په قرآن کریم کې فرمايي:

<وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ>

۲۷:۸۸ ...> او ته به غرونه ویني، ته به په دوی د کلکو ولاړو گمان کوي، حال دا چې دوی به د ورېځې د تېرېدلو په شان تېرېږي، (وگورئ) کاریگري د الله هغه چې هر شی یې محکم کړی دی، بېشکه هغه ښه خبردار دی په هغو کارونو چې تاسو یې کوئ ...>

دغه آیت نه یواځې دځمکې محوري دوران بلکې دحرکت لوری هم بیانوی دوریځو د درنو کتلو دخوشیدو لوری چی دری نیم څلور زره متره دځمکې له سطحې پورته وی تل دلویدیز له لوری نه د ختیز لوری ته وی له همدې کبله تل د هوا دخالاتو دپوهیدو لپاره لویدیز اولوری تر مطالعې لاندی نیول کیږی هغه مساله چې په سلگونو کاله مخکی په قرآن عظیم شان کی یاده شوی اوس اوس کشف شوي چې ځمکه په خپل ځان له لویدیز نه دختیز لوری ته څرخیری

(قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ ۖ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ۝ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ

الْقِيَمَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بَلِيلٌ تَسْكُنُونَ فِيهِ ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧١﴾ وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ ۚ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

(القصص: ٧١-٧٣)

"ووايه (ای محمده: !خبر راکړئ که الله پر تاسو باندې شپه د قیامت تر ورځې پورې دوامداره کړي، نو پرته له الله نه کوم معبود شته چې تاسو ته رڼا راولي؟ ایا نه اورئ؟ ووايه: خبر راکړئ که الله پر تاسو باندې ورځ د قیامت تر ورځې پورې دوامداره کړي، نو پرته له الله نه کوم معبود شته چې تاسو ته شپه راولي، چې پکې ارام وکړئ؟ ایا نه وینئ؟ او د هغه د رحمت له برکته یې تاسو ته شپه او ورځ پیدا کړه، چې پکې ارام وکړئ او د هغه د فضل (رزق) طلب وکړئ، او د دې لپاره چې تاسو شکر وباسئ".

ساینسي حقیقت:

ځمکه د خپل محور پر شاوخوا په هر ۲۴ ساعتونو کې یو ځل څرخي.

که دا حرکت بند شي، نو:

یو اړخ به د تل لپاره شپه وي → ژوند به کنګل شي.

بل اړخ به د تل لپاره ورځ وي → ژوند به وسوځي.

د شپې او ورځې تبادله یوازې د ځمکې د محوري حرکت له برکته ده.

قرآن د "سَرْمَدًا" ("تلیپاتي شپه یا ورځ) اصطلاح کارولې، چې اشاره یې د ځمکې د حرکت حقیقت ته ده .

د ځمکې دویم ډول حرکت په مدار کې

الله سبحانه تعالی فرمایي:

«إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا ۖ — وَلَئِنْ رَأَيْنَا أَنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ بَعْدِهِ ۖ — إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا»

"بیشکه هغه الله دی چې اسمانونه او ځمکه له خپلو ځایونو (مدارونو) څخه د وتلو څخه ساتي. که دوی کله هم ووځي، له هغه پرته یې بل څوک نه شي نیولای. بیشکه هغه (الله) دی، ښه تحمل والا، او ډېر ښوونکی دی 35:4".

څوارلسوه کالونه دمخه ان تر معصره عصره پورې د ټولو خلکو دا فکر او گومان و، چې ځمکه په ټوله کې فالېټ او هوار شکل لري او دپاسه پرې ټول ستوری او اسمانونه په همدغه جامد او فالېټ شکل سره وجود لري، چا دا گومان هم نشو کولی، چې ځمکه، او کائنات به په فضا کې په مدارونو کې وي، لکه

څرنگه چې خدای (ج) ځمکه په خپل مدار کې بیان کړي کوم چې نشي کولی له خپل مدارونو څخه ووځي.

< الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا ۖ > 20:53 ...

< هغه (الله) چې ستاسو لپاره یې زمکه ځانگو گرځولې >...

د عربي (مَهْدًا) لفظ په انگریزي کې cradle ته وايي

نو د ځمکې حرکت د زنگو په شانې دی کله چې د لمر څخه خپل مدار کوي، د مثال په ډول کله چې یوه زنگو په یو ځای پورې ونښلیری نو زنگو د ټال کولو پر وخت په خپل مدار کې منظم حرکت کوي،

ښه مثال یې (tetherball) دی، د لمر جاذبه قوه د تیتربال رسی په څیر ده، په دې توګه دا په دوامداره توګه ځمکه خپل لوري ته اړوي. او ځمکه، د تیتربال په څیر ده، د خپل لوړ سرعت سره مخ په وړاندې ځي، کوم چې د جاذبې اغیزې توازن کوي. دا پدې مانا ده چې سیاره نه فضا ته الوتنه کوي او نه لمر طرف را لویږي.

«كُلُّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ. القرآن ۲۱: ۳۲.

ژباړه: «هر یو یې له دې (ستورو) څخه په خپل مدار کې لمبو وهي.»

«لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ»

۴۰:۳۶: نه دی لمر لایق دغه لره چې لاندې کړي سپوږمۍ ونه شپه رومبۍ کیدونکي ده له ورځې او دغه ټول (فلکي اجرام) په خپل مدار (اسمان) [کې لمبو و هونکي یسبحون] دی»

د یسبحون چې له (سباحه) نه اخیستل شوی ده لغوي مانا یې (حرکت څلورو خواوو ته گام) قدم (واهل او وضعي حرکت دی)

په دې آیت کې، که څه هم مخکې لمر، سپوږمۍ، شپه او ورځ ذکر شوي، خو د شپې او ورځې اصل له ځمکې سره تړلی دی، ځکه شپه او ورځ د ځمکې د چورلېدو له امله پېښېږي، لکه (یکور)، مگر نه د لمر یا سپوږمۍ له حرکت څخه. نو دلته له شپې او ورځې نه مطلب ځمکه ده، او آیت دا معنا لري چې ځمکه هم په خپل مدار کې حرکت کوي.

دا حقیقت یوازې د قرآن د بیان له لارې نه، بلکې یې د فعل له جوړښت نه هم ثبوت لري:

که آیات اشاره د دوو شیانو لمر او سپوږمۍ لپاره وای، نو باید داسې وای:

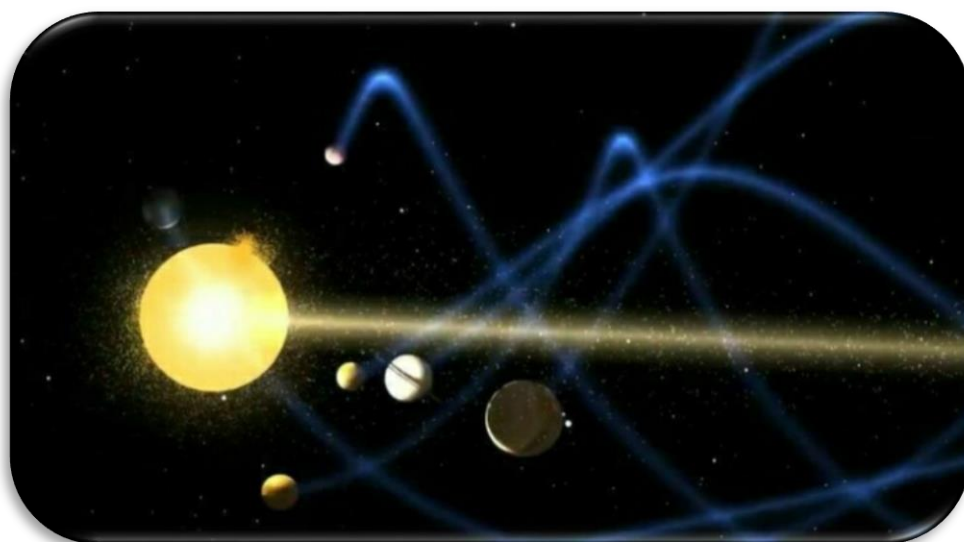
"كِلَاهُمَا فِي فَلَكَيْنِ يَسْبَحَانِ"

خو قرآن وایي:

"كُلُّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ" — "چې دا جمع صيغه ده، او د درې يا زياتو شيانو حرکت افاده كوي.

دا په دې معنا ده چې نه يوازې لمر او سپوږمۍ، بلكې ځمكه، او نور فلکي اجرام اليكترونونه ټول په خپلو خپلو مدارونو کې حرکت کوي، او دا حقيقت قرآن ډېر مختصر، معجز، او علمي بيان کړی دی.

نو د ځمکې په شمول د لمریز نظام ټولې سياري د لمر څخه په خپلو خپلو مدارونو کې یسبحون دی، نه يوازې زمونږ لمریز نظام کې وليکن په ټول کائنات چې هر لمریز نظام موجود دی په (وَكُلُّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ) کې رانغښتل شوی.

د ځمکې حرکت د لمریز نظام سره په کهکشان کې

د قرآن عظیم شان اعجاز

معجزې:

لومړۍ: "د لمر دوهم ډول حرکت"

دوهم: "د ځمکې دریم ډول حرکت"

دریم: "د لمریز نظام حرکت د شودو لارې په کهکشان کې"

تر شلمې پېړۍ پورې هیڅوک هم نه پوهیدل چې د ځمکې په شمول د لمریز نظام سیارې د لمر سره په کهکشان کې یو ځای حرکت کوي،

مثلاً ځمکه: ځمکه په یو وخت کې درې ډوله حرکت کوي لومړۍ: په خپل مدار باندې څرخیدل، یعنې په ۲۴ ساعتونو کې شپه او ورځ رامنځته کول دوهم: ځمکه د لمر په خوا او شاو راڅرخیدل په خپل مدار کې کوم چې ۳۶۵ ورځې وخت نیسي او دې سره یو کال رامنځته کوي، دریم: ځمکه د لمریز نظام سره د Milky way شودو لارې په کهکشان کې حرکت کول کوم چې یو میدار یې ۲۰۰ میلیونه کاله وخت نیسي.

الله سبحانه تعالی فرمائي:

«إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا ۖ وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ ۚ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا»

"بیشکه هغه الله دی چې اسمانونه او ځمکه له خپلو ځایونو (مدارونو) څخه د وتلو څخه ساتي. که دوی کله هم ووځي، له هغه پرته یې بل څوک نه شي نیولای.
بیشکه هغه (الله) دی، ښه تحمل والا، او ډېر ښونکی دی 35:4".

"وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ"

۳۶:۳۸ «لَمَرَّ خِي په خپلی ټاکلي لارې [مستقر] باندې دغه اندازه ده د ښه غالب عالم خدای.»

«اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۚ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ۚ»

2-13 «الله هغه ذات دی چې اسمانونه یې اوچت کړي دي، بې له ستنو، چې تاسو هغه وینئ، بیا یې په عرش باندې برقرار شو، او ده لمر او سپوږمۍ مسخر کړي دي، هر یو یې تر مقرري نېټې پورې روان دی، هغه، د هر کار تدبیر کوي، دلیلونه ښه په تفصیل سره بیانوي، د دې لپاره چې تاسو د خپل رب پر ملاقات یقین وکړئ»

«أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۚ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۚ»

29-31» ايا تا نه دي ليدلي چې بېشكه الله شپه په ورځ كې ننباسي او ورځ په شپه كې ننباسي او هغه لمر او سپوږمۍ مسخر كړي (په كار اچولي) دي، هر يو يې تر مقررې نېټې پورې روان دی او دا چې بېشكه هغه الله په هغو كارونو چې تاسو يې كوي؛ ښه خبردار دی»

«يُولَجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولَجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ ۖ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۖ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ۖ»

13-35» همغه (ذات) شپه په ورځ كې ننباسي او ورځ په شپه كې ننباسي او لمر او سپوږمۍ يې په كار اچولي دي، ټول تر ټاكلې نېټې پورې چليږي، الله همدا دی ستاسو رب، پاچايي هغه لره ده، او كوم شيان چې له هغه پرته يې تاسو رابولي د كجورې د زړې د پوتكي څښتنان هم نه دي.»

«خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ۖ»

5-39» هغه اسمانونه او ځمكه په حقه سره پيدا كړي دي، هغه شپه په ورځ تاووي (نغاړي) او ورځ په شپه تاووي او هغه لمر او سپوږمۍ مسخر كړي دي، هر يو مقرر كړی شوی نېټې ته روان دی، خبردار شی! همغه ښه غالب، ښه بڅښونکی دی»

« کُلُّ یجري »

په پورتنیو آیتونو کې د «کُلُّ / کُلُون» کلمه د تنوین په توګه کارول د قرآن عظیم شان ډیر لوی اعجاز دی (تنوین د کلمې په پای کې د "ن" غږ دی چې په ځینو شرایطو کې د ضمیر نشتوالی ښیي. معمولاً په عربي کې له «کُلُّ/کُلُون» وروسته یو اسم یا ضمیر راځي لکه «هر یو/ټول شاگردان»، خو دلته هغه نه شته.

همدارنګه په عربي کې د واحد او جمع پرته، د ضمیرونو لپاره دوه ګون / دویال (binary) اړخیزه بڼه هم شتون لري. په عربي کې د ضمیرونو، اسمونو، فعلونو، صفتونو لپاره واحد، دوه ګوني، او جمع ډولونه موجود دي. واحد بڼه هغه وخت کارول کیږي کله چې یو شخص یا یو شی ته اشاره کوي، دوه اړخیز ضمیر د دوو خلکو یا دوو شیانو د راجع کولو لپاره، او جمع بڼه کله چې له دوو څخه زیاتو خلکو یا شیانو ته اشاره کوي.

دلته قرآن عظیم شان ټولو حرکتونو ته اشاره کوي، نه یوازې لمر او سپوږمۍ ته بلکې ځمکه ته هم.

په عربي ګرامر کې د واحد (یو)، باینري یا 'دویال' (دوه) او جمع (درې یا ډیرو) (ترمنځ توپیر شتون لري).

باینري 'دویال' ته اشاره "کلاهما یجریان" ده، په داسې حال کې چې قرآن عظیم شان ویلي "کُلُّ یجري" جمع (درې یا زیات) ته اشاره کوي. ځکه چې لمر او سپوږمۍ یوازې دوه دي مګر قرآن دریو یا ډیرو ته اشاره کوي نو د قرآن عظیم شان له مخې دا درې واړه حرکت کوي: لمر، سپوږمۍ او ځمکه.

په دې آيتونو کې "يُولُجُ" (ننويستل) او "يُكْوَرُ" (تاوول، نغبتل) هغه الفاظ دي چې د ټولو علماو په اتفاق سره د ځمکې کرې او د هغې د استدارې بڼکاره ثبوتونه او داليلونه دي. ځکه ننويستل او تاوول يوازې هغه وخت امکان لري چې جسم کروي (کره) وي او د لمر وړانګې پرې وگرځي.

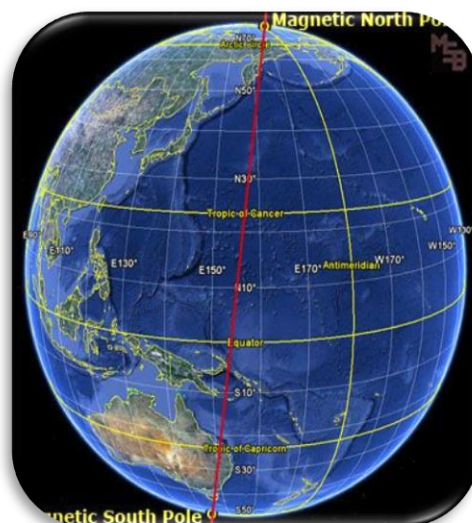
«که قرآن يوازې لمر او سپوږمۍ يادولې، نو بايد "کلاهما يجريان "يا" يجريان " بڼه يې راوړې وای، خو قرآن عظيم "کُلُّ يجري" ويلې، چې دا د درېيو يا زياتو اجسامو حرکت ته اشاره کوي، چې پکې ځمکه هم شامله ده.»

د تجرې مانا ده کرار او منظم افقي حرکت کول او د مستقر مانا ده ټاکلۍ وخت.

۱۴۰۰ کاله پخوا دداسې څه ادراک کول په هيڅ ډول شوني نه وه خو بيا هم الله سبحانه وتعالی زموږ لپاره د خپل وجود د اثبات په خاطر په قرآن کریم دا ډول په زړه پورې نښې ايښې دي آيا دا هغه څه ندي چې له موږ سره يې وعده کړای شوي وه؟

خدای (ج) فرمايي:

۵۳:۴۱: ژر ده چې وبانښو دوی ته دلايل {د قدرت} خپل چې په (کایناتو) کې دي او په نفسونو ددوی کې دي تر هغه پورې چې بڼکاره شي دوی ته چې بيشکه دغه قران حق دی) >...

قطبونه

د "المشرقين والمغربين" ("دوه ختيځونه او دوه لويديځونه) واقعي مانا څه ده؟
کله چې الله تعالى د " مشرق " او " مغرب " يادونه کوي، دا اسانه ده چې پوه شو،
ځکه هر ځای يو ختيځ (مشرق) او يو لويديځ (مغرب) لري.
او کله چې الله تعالى د " رب المشارق ورب المغرب " يادونه کوي، هم اسانه ده
پوهېدل، ځکه ختيځونه او لويديځونه د ځمکې د بيلابيلو نقطو سره سم، بيلابيل
دي — لکه د هر ځای خپل طلوع او غروب لري.
خو کله چې الله تعالى فرمايي " رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ "، نو دلته سوال پيدا
کېږي: کوم دوه ختيځونه؟ او کوم دوه لويديځونه؟ ځکه ځای ورته نه دی ټاکل
شوی، او الله تعالى دلته مشخص شمېر (دوه) ياد کړی دی.
نو، د دې معنا حل هم په قرآن کریم کې دی. الله تعالى فرمايي:

"حَتَّى إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ" [الزخرف : 38]

يعني: كله چې دا انسان د خپل رب حضور ته راشي، وايي: کاشکي زما او ستا (شيطان) ترمنځ د دوو ختيځونو (المشرقيين) دومره فاصله وای — يعني ډېر زيات واټن.

نو دلته پوهېږو چې دا " المشرقيين " د ډېر لرې واټن يو مثال دی. خو کوم ځايونه دومره لرې دي چې د دوو ختيځونو ترمنځ يې دومره فاصله وي؟ پاس يې ځواب شته: يوازینی دوه ځايونه په ځمکه کې چې تر ټولو زيات جلا دي، هغه شمالي قطب او جنوبي قطب دي.

په شمالي قطب کې كله چې لمر خپري، شپږ مياشتي دوامداره خپږي، او په همدې وخت کې په جنوبي قطب کې شپږ مياشتي لمر غروب وي. بيا لمر په جنوبي قطب کې خپږي، او شمالي قطب ته غروب کېږي — هم شپږ مياشتي. نو دا المشرقيين والمغربيين يوازې د ځای فاصله نه ده، بلکې د وخت فاصله هم ده: شپږ مياشتي بشپړ فرق، چې دا يوازې د شمالي او جنوبي قطب ترمنځ پېښېږي.

نو ځکه الله تعالى دا دوه ځايونه له نورو ټولو ختيځونو او لويديځونو جلا کړلي، ځکه هلته:

تر ټولو لرې فاصله ده (جغرافيايي بُعد).

تر ټولو لوی وختي توپير شته (زماني بُعد).

دا حالت په بل هيڅ ځای کې نه پېښېږي.

نو دا الهي تفرد او نظم مور ته بنيي چي قرآن كريم څومره دقيق الفاظ كارولي،
او څومره ژور علم پکې نغښتی دی، چي يوازي اوسني علمي کشفونه يې تفسير
ته لاره هواروي.

د ځمکې او آسمانونو قطرونه

—د قرآن اعجاز او ساينسي حقايق

قرآنکريم داسې بيانوي:

"يَا مَعْشَرَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
فَافْعَلُوا ۚ لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ"

(الرحمن: ۳۳)

ژباړه:

"ای د پېریانو او انسانانو ډلو! که تاسو د اسمانونو او ځمکې له قطرونو نه د وتلو توان لرئ، نو ووزئ! خو تاسو به وتلی نه شئ مگر د یو ځواک (سلطان) په وسیله".

دا آیت څو ساینسي اعجازونه لري، چې د عصري ساینس له موندنو سره کاملاً مطابقت لري.

۱. د "أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ" ساینسي تشریح

(الف) د ځمکې شکل او قطرونه

۱. د ځمکې حقیقي شکل – بیضوي (Oblate Spheroid)

که ځمکه بشپړ کروي وای، نو یوازې یو قطر به یې درلود.

خو قرآنکریم د "أَقْطَارِ" (جمع شکل) کلمه کارولې، چې د زیات شمېر قطرونو مانا لري.

دا د دې ثبوت دی چې ځمکه بیضوي (Oblate Spheroid) ده، نه کروي.

نن ساینس ثابته کړې چې د استوايي قطر (Equatorial Diameter) او قطبي قطر (Polar Diameter) ترمنځ لږ توپیر شته، چې دا د ځمکې بیضوي والي ته اشاره کوي.

۲. د ځمکې دوه مهم قطرونه:

استوايي قطر: ۱۲۷۵۶ کیلومتره

قطبي قطر: ۱۲۷۱۴ کیلومتره

دا توپیر ثابتوي چې ځمکه کامل کروي نه ده، بلکې یو څه مسطحه ده.

(ب) د آسمانونو قطرونه او د کائناتو پراخوالی

۱. د کائناتو انبساط – د "أَفْطَارِ السَّمَاوَاتِ" اعجاز

آیت کې ذکر شوي چې آسمانونه هم قطرونه لري.

دا ثابتوي چې کائنات محدود نه، بلکې پراخېدونکي دي.

د سترې چاودنې (Big Bang) نظریه او د کائناتو پراخوالی (Expansion of the Universe) د دې حقیقت تایید کوي.

البرت انشتين د عمومي نسبیت په نظریه کې وړاندیز وکړ چې کائنات یا پراخیري یا راتولپري.

ادوین هبل (Edwin Hubble) دا کشف کړ چې کهکشانونه یوه له بل نه لرې کېږي، دا ښيي چې کائنات پراخیري.

۲. د آسمانونو د قطرونو تغیرېدنه

د ساینسپوهانو د نظریاتو له مخې، کهکشانونه یو له بله په دوامداره توګه فاصله اخلي، نو د کائناتو قطرونه هم تل بدل کیږي.

دا ثابته کوي چې "أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ" نه دي ثابت، بلکې متغیر دي، چې د قرآن دقیق بیان تاییدوي!

۲. د "لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ" ساینسي تفسیر

۱. انسان د ځمکې له جاذبې نه د وتلو لپاره ځواک ته اړتیا لري

قرآن کریم وایي چې د ځمکې او آسمانونو له قطرونو نه د وتلو لپاره "سلطان" (قوت، علم یا تخنیکي ځواک) ته اړتیا ده.

نن ساینس اثبات کړي چې د ځمکې د جاذبې له اغېز نه د وتلو لپاره راکټي
ځواک او علمي محاسبات ضروري دي.

سپوږمۍ ته د انسان تلل، د مریخ ماموریتونه، او د ستورمزلو لپاره قوي تخنیکي
قوت ته اړتیا ثابته شوې ده.

له ځمکې څخه د ځمکې شکل

د قرآن کریم ابدی اعجاز

آیا غواړئ چې د ځمکې شکل په خپلو سترگو د ځمکې څخه بې غیر د کوم
ټیلیسکوف او کوم بل څه ووينئ

حیرانی مه دا به په یقیني ډول په خپلو سترگو ووينی

د ځمکې شکل یوه داسې موضوع ده چې د کالونو او د پیړیو راهیسې خلک ورپکې اختلاف کوي، هر څوک د خپل خیال مطابق رایا کروي.

آیا ددغې موضوع حل لاره شته او کنه؟

او که وي 'نو څرنگه او څوک بایي حل کړي؟

ددې ځواب به څوک وایي؟

ځواب:

ددغه موضوع د حل کولو یوازینی لاره د کائناتو خالق سره ده .

ځکه هغه ذات چې د ځمکې خلقت یې په خپله ترسره کړی دی، او تر هغه هیڅوک هم ښه نه پوهیږي.

ایا تاسو څه فکر کوئ چې هغه ذات به د خپل مقدس کتاب د نازلولو سره د ځمکې شکل د سحره د اوسیدونکو لپاره بې غیر له کوم ټیلیسکوپ او ټیکنالوجی نه وي ښودلی؟

ددې ځواب قرآن عظیم شان وایي:

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ

۵۲:۶۸: او حال دا چې ندی دغه { قرآن } مگر خو ذکر د ټولو عالمیانو لره.

هو بلکل ددي ځواب قرآن عظيم شان ويلي، هغه هم ۱۴۰۰ کاله دمخا! خو په داليل سره يعني مونږ کولی شو چې د ځمکې شکل په يقين سره په خپلو سترگو د ځمکې څخه بي غير د کوم ټيليسکوف او ټيکنالوجي معلوم کړو!

سبحان الله څومره د تعجب خبره ده! ايا ريښتيا هم دا ممکنه ده؟

هو بلکل که مونږ ختی که چیرته په یوه سحره کې هم اوسیدو بیا هم ممکنه ده چې معلومه کړو چې ځمکه کروي ده او څرخي خو په شرط ددي چې د الله ج په ایتونو کې به تدابیر هتمي وي.

دا زمونږ غلطی ده چې په قرآن عظیم شان باندې عمل او ورپکې تدابیر موندی کړی.

لومړی غواړم چې د هماغه ذات یو څو ایتونه درباندي ولولم تر څو درته پوښتنه پیدا نشي، چې مونږ ته خو کوم آیات د تدابیر په اړه نه و نازل کړی شوی. او وروسته له هغه به بیا خپلې موضوع ته بېرته راوگرځوو:

[سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ 190:]

«إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

د بی له شکه د اسمانونو او د ځمکې په پیدایښت کې او په مخلفت د شپې او ورځې کې د هغو پوهانو لپاره ډیرې نښانې دي:

[سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ 191:]

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

چي په ولاړي، ناستي او ملاستي، هر حالت کښي خدای يادوي. او د اسمانونو او
ځمکي په پيدايښت کښي غور او فکر کوي.»

ددې آياتونو څخه خو دا معلومه شوه چې موږ به په کائناتو، ستورو کې او په
اختلاف د شپې او ورځې کې فکر او تدابر کوو.

الله (ج) فرمايي:

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ>

۲۷:۸۸...> او ته به غرونه ويني، ته به په دوی د کلکو ولاړو گمان کوي، حال
دا چې دوی به د ورېځې د تېرېدلو په شان تېرېږي، (وگورئ) کاريگري د الله
هغه چې هر شی يې محکم کړی دی، بېشکه هغه ښه خبردار دی په هغو کارونو
چې تاسو يې کوئ >...

اوس راشئ چې په همدغه ايات باندې عمل وکړو

او د حُمکې شکل او څرخیدل یوازې او یوازې په یو څو دقیقو کې معلوم کړو:

که ته همدا اوس د شپې په یوه کوټه کې قرار لرې، نو همدا اوس دباندې اووځه او د یو دیوال سره نېژدې ودریږه او د خپلو قدمونو ځای د دقیق معلوم کړه او نظر د په آسمان کې په یو یا څو داسې ستورو کړه چې د دیوال سره د دریو یا څلورو گوتو په اندازه لریوالی ولري، او په همغه ستورو د نظر تر دریو یا څلورو دقیقو پورې بڼه ټینګ وساته، نو ته خامخا په تحقیق سره ددوی حرکت ویني، چې د مشرق څخه د مغرب پر لوري دی، که ته همدغه ستورو ته یو ساعت یا دوه ساعته وروسته وگورې نو دوی به ډیر حرکت کړی وی، دا حرکت به تاته خامخا تعجب درولي،

دا همغه ستوري دي چې موږ یې له ماشوم توب څخه تر خپلې ځوانۍ دور پورې وینو.

او که په سبا شپه د همدغه وخت څخه لږ دمخه تاسو خپل نظر د اسمان پر لوري کړی، نو وبه وینی چې همغه ستوري کوم چې مو په پارونۍ [تیره شوي] شپه باندې لیدلی و، دوی به په همغه شکل په تدریج سره د مشرق څخه د مغرب پر لوري حرکت کوي.

گټه به مو څه کړي وی؟

لومړۍ: تاسو به د حُمکې په حرکت باندې پوه شوي یاست، چې حُمکه متحرکه ده، نه لمر او سپوږمۍ

دوهم: تاسو به د ځمکې په حقیقي شکل باندې پوهیدلي یاست چې ځمکه کوروي ده نه هواره.

دریم: تاسو به د قرآن عظیم شان ددغه آیات په حقیقي تفسیر او معنا باندې پوهیدلي یاست

الله (ج) فرمایي:

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ>

۲۷:۸۸...> او ته به غرونه ویني، ته به په دوی د کلکو ولاړو گمان کوي، حال دا چې دوی به د ورېځې د تېرېدلو په شان تېرېږي، (وگورئ) کاریگري د الله هغه چې هر شی یې محکم کړی دی، بېشکه هغه ښه خبردار دی په هغو کارونو چې تاسو یې کوئ >...

نو هیچا سره ددې موضوع اړوند اختلاف ما کوئ چې د ځمکې په شکل کې او یا یې په څرخیدلو کې نور څه به ځایه بخت وکړي

د ځمکې د فالېټ شکل د عواداران عسویان دي، هغوی خو مجبور دي، چې د فالېټ ځمکې دعوه وکړي

د عیسویانو کتاب (بائیل) د یو سړي له خوا چې نوم یې فاؤل دی تحریف شوی دی. نو ددوی کتاب د ځمکې فالېټ شکل دعوه کړي.

بیشکه باطل چي دی، باطل دی، هیڅ کله باطل حق نشي جوړیدلی.
دا کله کېدای شی چي د انسان او العیاذ بالله د خدای (ج) خبره د یو ډول پرتله
کړای شی.

دویم څپرکی

«دواهم» د عقلي دالیلونو له نظره د ځمکي گردیوالی

لومړی: یي د خصوف او کسوف څخه پیلوو.

په داسې حال کې چې رسول الله ﷺ فرمایي: «خصوف او کسوف د خدای ﷻ
دوې لویې (علامې) نښې دي، نو په لیدلو سره یې دوه رکعت له مونځ ادا کړئ.»
په حدیث کې د "لویو علامو" په نوم پیژندل شوي، نو که چېرې هم ځمکه فالېټ
شکل لرلی، نو خصوف او کسوف به پکې هېڅ ډول رامنځته شوي نه وای او نه
پکې رامنځته کېږي، مګر یوازې په کروي ځمکه کې رامنځته کېدای شي.

دوهم: دا چې د ځمکې څخه میلیارده کیلومتره لرې ستوري د سترگو د دید په
ذریعه لیدل کېږي،

نو که چېرې د ځمکې عمومي شکل فالېټ یا هوار وای، نو دا خو باید ضرور
پېښ شوی وای چې د شپې پر مهال، په هوا کې زرګونه کیلومتره د ورځو څخه

لور د (الوتکې) د پرواز پر مهال، بې له کوم خنډه لکه غرونه ...ولې لمر نه لیدل کېږي؟

دا دلیل دی چې ځمکه کروي ده، چې لمر یې په یوه خوا کې پنهان کړی وي او بله خوا کې شپه وي.

درېیم: که چېرې موږ په سمندرونو او وریځو تمرکز وکړو، د ټولو مسیر د مغرب څخه د مشرق پر لوري دی، چې دا په جامد حالت کې نه، بلکې په کروي ځمکه کې رامنځته کېدای شي.

او په فالېټ ځمکه کې خو بیخي ناممکنه او نامناسبه خبره ده. دا یواځې په هغه حالت کې رامنځته کېدای شي کله چې ځمکه په کروي شکل سره، د مغرب څخه د مشرق پر لوري په تدریج سره وڅرخي.

او باید چې د سمندرونو سرونه او بیخونه سره متحد وي، کوم چې الله تعالی یې بیان په (سورت النمل: ۸۸ آیت) کې کړی دی. د لیکنې په درېیمه برخه کې پرې تمرکز وکړی.

څلورم: زه فکر کوم دا یوه ډېره روښانه موضوع ده: که چېرې تاسو یو څو روښانه ستوري په نښه کړئ تر دوه یا درې ساعتونو لپاره، نو په ښکاره ډول او بې له خنډه به ووينئ چې هماغه ستوري به خپل مکانونه پرې ایښي وي، او د مغرب پر لور به یې د ځمکې د حرکت سره یو شان حرکت کړی وي.

او یا له دې هم ډېر اسانه دا ده چې تاسو د سپوږمۍ سره نږدې ستورو ته وگورئ او هماغه په نظر کې ونیسئ (سره د مکان او د زمان)، بیا دوه یا درې ساعته وروسته د دوی مکان ته وگورئ، نو تاسو به د سپوږمۍ سره یو شان د دوی ټولو په حرکت پوه شئ.

حتی تاسو به هماغه ستوري سبا شپه هم ووينئ چې په هماغه ډول به حرکت کوي. نو دا د ځمکې په حرکت او په کرویت باندې ښکاره دلیل دی.

نو که تاسو مسلمانان یاست، نو تاسو به د [سورت النمل: ۸۸ آیت] په حقيقي معنا پوه شئ. آیت مبارک مو د لیکنې په درېیمه برخه کې ذکر کړی.

پنځم: که چېرې لمر او سپوږمۍ د فالېټ ځمکې د بر دارونو څخه بهر وي او یا له سطحې څخه یې پورته وي، نو حال خو باید دا وای چې په ټوله ځمکه باید یا ورځ وای او یا شپه وای، په داسې حال کې خو هېڅ خنډ وجود نه لري، مثلاً (غرونه).

شپږم: که چېرې د مغرب څخه د مشرق پر لور حرکت وکړو، نو نهایت کې موږ ټیټوالی حس کوو، او که د مشرق څخه د مغرب پر لوري حرکت وکړو، نو لوړوالی حس کوو. دا ټیټوالی د اوبو په څرخېدو کې مهم رول لري، او کېدای شي چې د ځمکې په څرخېدو کې د سمندرو د څرخېدو رول وي، والله اعلم. خو دا یو حقیقت دی، نو که چېرې ځمکه د فالېټ په شان هواره وای، خامخا دا قانون به پکې نه وای رامنځته شوی، او پکې رامنځته کېدای هم نه شي.

اووم: کله چې د سپوږمۍ تندر نیونه رامنځته کېږي، نو په دې وخت کې د سپوږمۍ پر مخور باندې د ځمکې کروي شکل رامنځته کېږي. حال خو باید دا وای چې د سپوږمۍ پر مخور باندې فالېټ شکل رامنځته شوی وای.

او دا یوه منطقي پوښتنه ده، چې همدغه سیوری چې د سپوږمۍ پر مخور باندې اچول شوی دی، بل هېڅ نه دی، مگر د کروي ځمکې سیوری دی. نو دا د ځمکې د کروالتوب ښکاره ثبوت دی.

اتم: که چیرې ټول ستوري کروي او بیضوي شکلونه لري، او خطي لمر او سپوږمۍ هم، نو دا بیا کوم عیب دی چې ځمکه هم بیضوي شکل ولري؟ او که دا د انسانانو لپاره د ژوند کوم نامناسبیت رامنځته کوي؟

او که وایي چې نا! ستوري گردې شکلونه نه لري، په داسې حال کې چې نه د دې کوم تیلیسکوپ خوله آسمان ته پورته کړي، او نه کوم بل دلیل لري.

په ننني عصر کې د ټولو پرمختللو هېوادونو بې شمېره وگړي په خپلو کورونو کې تیلیسکوپونه لري.

نو دا د انکار وړ خبره نه ده، نه د دین له خوا او نه هم د عقل له نظره.

نهم: که چیرې سپوږمۍ د فالېټ ځمکې په مخور کې دننه حرکت کوله، یا په خپله فالېټ ځمکه حرکت کوله، نو په دواړو حالتونو کې به بیا د همېش لپاره د سپوږمۍ منظرې گډوډې وای.

دا ځکه چې سپوږمۍ به د شپې برخې خلکو ته په څلورو برخو وېشل شوې وای:

لومړۍ: هغه خلک چې د سپوږمۍ مخې ته دي، هغو ته به د تل لپاره سپوږمۍ مکمله وای.

دوهم: هغه خلک چې د سپوږمۍ شاته قرار لري، د دوی لپاره به د سپوږمۍ رڼا نه وای.

درېیمه: هغه خلک چې د سپوږمۍ ښي خواته قرار لري، د هغوی لپاره به سپوږمۍ نیمه وای.

څلورم: هغه خلک چې د سپوږمۍ چپ خواته قرار لري، هغوی ته به هم نیمه بنسکارېده.

په داسې حال کې چې همدغه سپوږمۍ به په همدغه یوه شپه کې ټولو خلکو ته مکمله هم کېږي او نیمه هم.

او حال دا دی چې په ننني عصر کې که چېرې سپوږمۍ بشپړه وي، نو په ټوله نړۍ باندې به بشپړه سپوږمۍ وي، او که یې بیخي رڼا ورکه شي، نو په ټوله نړۍ کې به یې څوک مشاهده و نه کړي.

لسم: کله چې لمر غروب کوي، په دې وخت کې د لمر وړانګې پر وریځو باندې لوړې پاتې کېږي، او لاندې وریځې به له د لمر وړانګو پاتې کېږي.

او په تدریج سره پر وریځو د لمر رڼا د بنسټه څخه تر پورته پورې ختمېږي، حالانکې وریځې خو تقریباً لږ لږه زړه فوټه لوړې وي له ځمکې څخه.

او که د ځمکې شکل فالټې وای، نو حال خو باید دا وای چې د لمر وړانګې باید پر وریځو باندې تر ډېره حده پورې نه وای ختمې شوې، او د لمر رڼا باید ورو ورو تبدلې وای، او لمر باید په مستقیم ډول د مغربي هېوادونو پر لوري ګرځېدلی وای.

یولسم: د هغو لپاره چې وایي ځمکه همواره ده!

فرض کړئ په کابل کې د غره په لور څوکه ولاړ یاست. ډېر قوي دوربین هم درسره شته. هوا صافه ده او د غرب په لور ستاسو د لید مقابل کې بل خنډ هم نه وي. ایا تاسو به کندهار ووينئ؟ په داسې حال کې چې د کابل غرونه تر کندهار ۱۵۰۰ متره لوړ دي.

ځواب یې نه دی! خو که ځمکه همواره وای باید دا کار ۱۰۰٪ ممکن وي.

علت يې دادی چې ځمکه کروي شکل لري. همدارنگه د بحر سطحه (چې د ريفرنس په ډول کارول کېږي) هم کروي ده. ځکه اوبه د جاذبې قوې له امله په ځمکه راټولې دي او کروي سطحه جوړوي. په وچې کې دا کروي سطحه تمديد کېږي او بيا له هغې د ځايونو ارتفاع ټاکل کېږي. په دې معنی چې د کابل ارتفاع، په کراچۍ کې د بحر د سطحه له کروي تمديد څخه محاسبه شوې.

دا چې ځمکه محدبه ده نو د واټن په اوږدېدو يې ارتفاع ستاسو د سترگو د ليد له هموارې سطحې لوړېږي. تر يوه مشخص واټن هاخوا تاسو وړاندې ځای نشئ ليدلی. دا تجربه هغو کسانو کړې چې د بحر غاړې ته تللي. ځکه که مخامخ بحر ته وگوري، وينې چې د بحر اوبه د واټن په اوږدېدو لوړېږي او تر ۵ کيلومتره واټن هاخوا څه نه وينې (حتی که دوربين هم ولري). خو که چېرې د بحر له سطحې ۳۰۰۰ متره لوړ غر وي تاسو يې څوکه د ۲۰۰ کيلومتره واټن څخه ليدلی شئ. همدا علت دی چې د کابل څخه د سالنگ غرونه، چې د ارتفاع توپير يې نېژدې ۴۰۰۰ متره او ترمنځ واټن يې ۱۲۰ کيلومتره دی، ډېر ښه ليدل کېږي.

که اصلي سوال ته راوگرځم، په کابل کې د لوړ غره پر سر ولاړ کس يوازې تر ۱۳۸ کيلومتره واټن په دوربين ليدلی شي. دا چې د کابل او کندهار تر منځ واټن ۵۰۰ کيلومتره دی، نو بيخي ډېر لوړوالي ته اړتيا ده څو له کابله کندهار وليدل شي.

دولسم: لمر لويدل د هوارې ځمکې پر اساس.
د فاليت ځمکې مدعين : ځمکه هواره ده او لمر کرار کرار له ځمکې لرې ځي،
بيا شپه جوړيږي.

که رښتيا هم لمر له ځمکې لرې تللی وای، نو ولې د لمر لوېدو پر وخت لمر
لوی ښکاري؟ بايد موږ داسې ليدلی چې کرار کرار کوچنی کيږي، نه دا چې
نور هم غټ ښکاره شي!

د فاليت ځمکې د رد داليلونه، د عقلي نظره ډير دي.
خو موږ په خپل عقل نه بلکې په اسلام ايمان راوړی، ځکه چې انساني عقل او
فکر ناقص او محدود دی.
الله سبحانه وتعالی لطيف (بارېک بين) ذات دی، الله ښه پوهيږی، وليکن د قران
عظيم شان او سره له عقل تدابر ته اړتيا ده.

ديارلسم: د ځمکې د کړوټ نړيوال شواهد

۱. د ستلايتونو شتون

نن سبا له ۷۰ څخه ډېر هېوادونه په فضا کې خپل ستلايتونه لري. دا يوازې امريکا يا روسيه نه دي، بلکې داسې هېوادونه هم شته لکه:

افغانستان ته نږدې هېوادونه: ايران، پاکستان، هندوستان، چين

عربي هېوادونه: سعودي عربستان، متحده عربي امارات، قطر، مصر، الجزائر

افريقايي هېوادونه: نايجيريا، سويلي افريقا، مصر

اروپايي هېوادونه: فرانس، جرمني، انگلستان، ايټاليا، ترکيه

نور: برازيل، ارجنټاين، استراليا، جاپان، کوريا

دوی ټول خپل ستلايتونه فضا ته لېږي، د ځمکې مدار ته يې اچوي، او د همدغو مدارونو پر بنسټ خپل مخابرات، انټرنيټ، هوا پېژندنه او نظامي څارنه پر مخ وړي.

که ځمکه کوره نه وای، نو مدار او څرخېدنه هېڅ امکان نه درلود، او ستلايت به د ځمکې شاوخوا دايروي حرکت نه شوای کولای.

دلته ځينې هېوادونه او سازمانونه دي چې په فضا کې ستلايتونه لري، او د هغو شمېرونه/مثالونه د شواهدو لپاره وړاندې کوم.

هغه هېوادونه چې ډير ستلايتونه لري:

(United States امریکا) شاوخوا ۸۵۳۰ ستلايتونه فعال دي او يو ستر تجاري پروژې (Starlink) يې لويه برخه ده.

(Russia روسیه) شاوخوا ۱۵۵۹ ستلايتونه.

(China چین) شاوخوا ۹۰۶ ستلايتونه.

(United Kingdom انگلستان) تقريباً ۷۶۳ ستلايتونه.

(Japan جاپان) شاوخوا ۲۰۳ ستلايتونه.

(India هند) شاوخوا ۱۳۶ ستلايتونه.

(France فرانسه) شاوخوا ۱۰۰+ ستلايتونه.

(Canada کانادا) شاوخوا ۶۴ ستلايتونه.

(Germany آلمان) شاوخوا ۸۲ ستلايتونه.

(Brazil برازیل) شاوخوا ۱۹ ستلايتونه په ځمکه شاوخوا مدار کې.

د ستلايت مدار د ځمکې شکل سره تړاو لري

که ځمکه هواره وای، نو ستلايتونه چې مدار ته اچول شوي دي به دوامداره توگه يا به سرعت له ځمکې څخه ليرې وتړي يا د ځمکې له سطحې سره به ټکر وکړي.

مدارونه پر بنسټ د فزیک قانونونه لکه جاذبه (gravity) ، لاترالي سرعت (tangential velocity) او د مرکز څخه لیرې والي (centrifugal force) په هغه ډول دي چې یوازې د کروي بڼې ځمکې په شتون کې کار ورکړل کېږي.

۲. نړیوال فضايي سټیشن (ISS)

نړیوال فضايي سټیشن چې د امریکا، روسیې، اروپا، جاپان او کاناډا گډه پروژه ده، د ځمکې پر مدار هره ورځ ۱۶ ځلې د ځمکې شاوخوا څرخېږي. د هغوی هر یو فضانورد په خپلو سترگو هره ورځ د ځمکې کرویټ ویني. ایا امکان لري چې دومره هېوادونه، له بېلابېلو سیاستونو او دښمنیو سره، ټول په گډه یوه درواغ جوړ کړي؟ دا هېڅ منطقي نه ده.

۳. د عکسونو او ژوندۍ وېډیوگانو شواهد

هره ورځ د مختلفو هېوادونو ستلايتونه د ځمکې ژوندۍ عکسونه اخلي. د "نویس (NOAA)" ، "میتيوسټ (Meteosat)" ، "هیمواپري (Himawari)" او نورو سیستمونو څخه ژوندۍ انځورونه د انټرنیټ له لارې هر څوک لیدلی شي.

ددې ټولو انځورونو او معلوماتو کې ځمکه د یوې کُرې په بڼه ښکاري. که ځمکه فلیټ (هواره) وای، نو د مختلفو هېوادونو انځورونه به یو له بله تضاد لرلی.

۴. د الوتکو نړیوال مسیرونه

د الوتکو نړیوال مسیرونه هم یوازې د کروي ځمکې پر بنسټ سم معنا لري . که ځمکه هواره وای، نو ډېرې الوتنې به هېڅکله د لنډ مسیر پر ځای اوږده لاره نه اخیسته . د بېلگې په ډول، د دوبي نه امریکا ته الوتنه د قطب شمال له لارې لنډه ده، ځکه ځمکه کوره ده.

نو که ځمکه فلېټ وای، نو باید لسگونه هېوادونه، زرگونه ساینسپوهان او د هر هېواد خپلواک فضايي مرکزونه ټول په ګډه یوه لویه درواغجه دسیسه چلولي وای. دا ممکن نه دی، ځکه د سیاست او دښمنۍ له کبله هېڅکله دا ډول نړیوال تړون دوام نه شي کولای.

څوارلسم: د آسمان مشاهداتي ثبوت او د قطبونو ستوري

که څوک د شپې اسمان ته په پام سره وگوري، نو ويني چې ټول ستوري داسې ښکاري لکه د یوې ستري کړۍ پر شاوخوا په دایروي ډول څرخي.

د شمالي قطب پر لور: ستوري داسې ښکاري چې د "شمالي قطب ستوري" (Polaris) شاوخوا ګرځي.

د جنوبي قطب پر لور: ټول آسمان د یوې کړۍ په څېر څرخي، خو دلته Polaris نه لیدل کېږي.

د امکان او ناممکن دلیلونه

(الف) ناممکن نظریه: ټول کائنات د ځمکې شاوخوا څرخي

که ټول ستوري، چې ځینې یې له ځمکې څخه په میلیونو نوري کلونو لرې دي، د ځمکې شاوخوا حرکت وکړي، نو باید د تصور نه بهر سرعت ولري، چې دا د فزیک د قوانینو خلاف خبره ده.

(ب) ممکنه نظریه: د ځمکې خپل څرخي حرکت

یوازې د ځمکې په خپل محور تاوېدل (یو ځل په ۲۴ ساعتونو کې) د ټولو مشاهداتو معقول تفسیر دی.

د قرآن اشاره:

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

ژباړه

او ته غرونه وینې، په خپل حای به یې کله ولاړ گڼې، خو هغه به د ورېځې غونډې تېرېږي، د هغه الله جوړونه ده چې هر څه یې محکم کړي دي بې شکه هماغه بڼه خبردار دی په هغو کارو چې تاسې یې کوئ.

(يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ) (الزمر: ۵)

ژباړه: «هغه شپه د ورځې پر سر راړوي او ورځ د شپې پر سر راړوي». کلمه يُكَوِّرُ د "گردول" معنا لري، چې ښکاره اشاره ده د ځمکې د گردوالي او د شپې ورځې پر محور تاوېدو ته.

د عملي مشاهدې لارښوونه (ازمويڼه)

که څوک غواړي په خپله سترگو یې وازمويي، نو کولای شي لاندې کارونه وکړي:

د شپې په یوه روښانه ځای کې ودریږي، غوره دا ده چې د ښار له څراغونو لرې وي.

د یو دیوال یا کوم ثابت ځای سره ځان مشخص کړي چې حرکت ونه کړي.

وخت او مکان په یاد ولرئ (لکه د موبایل ساعت او ځای).

د آسمان ستورو ته پام وکړئ. که لږ تر لږه څو ساعته په یو ځای کې پاتې شئ، ښکاره به ووينئ چې ټول ستوري په حرکت کې دي.

یوازې یو ستوری په خپل ځای کلک ښکاري: هغه د شمالي قطب ستوری (Polaris) دی. همدا د ځمکې د محور لوری دی.

د قطبي ستورو معلومات اوس ډېر اسانه دي، ځکه د سټیلاریوم (Stellarium) په څېر نوې اپلیکشنونه په موبایل کې ښکاره کوي چې قطبي ستوری کوم ځای کې دی.

دا مشاهدې په ښکاره ډول ثابته وي چې ستوري په اصل کې نه د ځمکې شاوخوا څرخي، بلکې ځمکه خپله تاوېږي.

د قطبونو ثابت ستوري د ځمکې د کرویت او د هغې د محور د څرخي حرکت ژوندي ښیي او یو داسې ثبوت دی چې په هیڅ ډول کوم شک پکې نه پاتې کیږي

داسې يو دليل چې پکې هېڅ شک نه پاتېږي

ان شاء الله تعالى

دوکتور محمد غلوش وايي: د ځينو هغو کسانو ستونزه چې د «ځمکې مسطح والي» نظر خپروي دا ده چې هڅه کوي دا خبره قرآن ته وتړي. دا د موضوع تر ټولو خطرناک اړخ دی، ځکه دا د دين د بنسټونو موخه ده. په ځانگړې توگه، دا نظر په «کتاب مقدس» (انجيل) کې موجود و، او کله چې ساينس يې ناسم ثابت کړ، هغوی وغوښتل په غير مستقيم ډول ځينې مسلمانان دې ته اړ کړي چې همدا فکر د قرآن سره وتړي، خو داسې ښکاره کړي چې قرآن هم د کتاب مقدس په څېر تېروتنه لري. د دې په کولو سره دوی غواړي ټول يو شان کړي، او داسې وښيي چې قرآن له حقايقو خالي دی، او له همدې لارې د رسول الله ﷺ صداقت ته زيان ورسوي او داسې وانگېرل شي چې گواکې هغه ﷺ خپل فکرونه د کتاب مقدس نه اخيستي.

خو له بده مرغه، ځينې مسلمانان په ډېر ساده توب ورپسې ځي او په خپله د دين د بنسټونو کوي. حال دا چې اسلام يوازینی دين دی چې له علم سره سمون لري او ورسره هېڅ ټکر نه لري.

دا موضوع څو ځله رد شوی ده، خو ښکاري چې لا هم ځينې خلک لا زيات دليلونو ته اړتيا لري – په داسې عصر کې چې د معلوماتو تر لاسه کول تر ټولو اسانه شوي.

نو نن به يو داسې دليل وړاندې کړم چې هېڅ شک نه پرې کېږي، ځکه رياضيات دروغ نه وايي.

د ځمکې د کروي والي د اثبات لپاره رياضي

د ځمکې د مسطح والي پلويان د خپل نظر د ثابتولو لپاره اړ دي چې ووايي:

لمر باید د خُمکې سره ډېر نږدې وي.

لمر باید د خُمکې په اندازه یا تر هغې کوچنۍ وي.

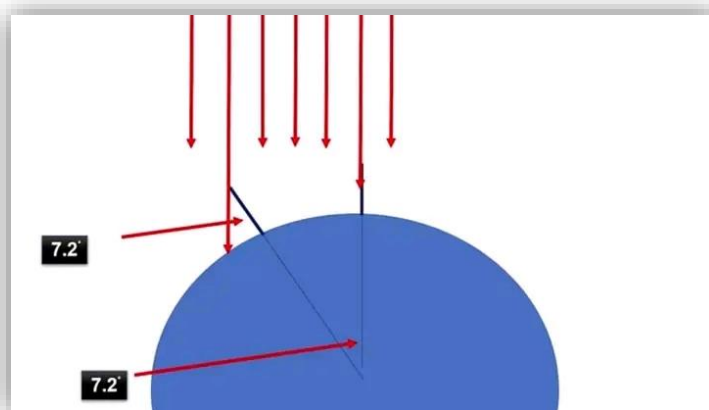
لمر باید د سپوږمۍ په مدار کې یا تر هغې نږدې وي.

سپوږمۍ باید د خُمکې په اندازه وي.

ولې؟ ځکه که د لمر وړانګې موازي او مستقیمې وي، نو د سیوري په اندازه کولو کې به د دوی فکر سمدستي رد شي.

خو رځی، په ګام په ګام د خُمکې کروي توب ثابت کړو.

که خُمکه مسطحه وای، نو د سیوري اوږدوالی به د خُمکې په هر ځای کې یو شان وای. یعنې د اسوان او قاهرې سیوری به برابر وای. خو په حقیقت کې داسې نه ده. لمر ډېر لرې دی، نو وړانګې یې موازي رځي – او دا خبره به هم په ثبوت ورسول شي.

یوناني-مصري عالم ارسطوستين (Eratosthenes) ولیدل چې په اسوان کې د کال په یوه ورځ لمر په بشپړه توګه د عمودي ستونو په سر راځي او هېڅ سیوری نه پاتې کېږي. هغه فکر وکړ: که ځمکه مسطحه وي، باید په قاهره کې هم په همدې وخت کې هېڅ سیوری نه وای، خو داسې نه ده – هلته سیوری موجود و.

نو ده د قاهرې د سیوري زاویه واندازه کړه، او د قاهرې او اسوان ترمنځ واټن یې هم معلوم کړ. بیا یې د هندسې د قاعدو په کارولو سره وښوده چې ځمکه کروي ده. د سیوري زاویه یې د ۳۶۰ درجو سره پرتله کړه او په همدې حساب یې د ځمکې محیط محاسبه کړ.

له دې ثابته شوه چې ځمکه کروي ده او د هغې لپاره قطر، شعاع او محیط اندازه کېدای شي.

د لمر د لرې والي ثبوت

خو د خُمکې د مسطح والي پلويان وايي: "تاسو دا ټول د دې پر بنسټ وایاست چې لمر لري دی، خو چا ویلي چې لمر لري دی؟"
ښه، راضي د دې لري والي ثبوت وړاندې کړو.
یو بل یوناني عالم وویل: د لمر او سپوږمۍ د گرهېدو (کسوف او خسوف) کې، تل سپوږمۍ منځګړی وي.

په لمر تندر کسوف کې سپوږمۍ د خُمکې او لمر تر منځ راځي.

په سپوږمۍ تندر خسوف کې سپوږمۍ د خُمکې د سیوري تر شا پټه شي.

نو دا ثابته شوه چې لمر د سپوږمۍ نه ډېر لري دی.

بیا د سپوږمۍ قطر د خُمکې د سیوري په اندازه کولو سره محاسبه شو. د دقیقو محاسبو وروسته ثابته شوه چې د خُمکې قطر د سپوږمۍ د قطر شاوخوا ۳،۷ ځله دی.

بیا د زاويې او تناسب له لارې د سپوږمۍ واټن د خُمکې نه معلوم شو.

د لمر واټن

په هر قمري مياشت کې په اوومه ورځ لمر او سپوږمۍ دواړه په اسمان کې يو ځای بنځاري. دا يو مثلث جوړوي (ځمکه - سپوږمۍ - لمر) چې په کې زاويه قائمه ده.

د سپوږمۍ د معلوم واټن او د زاويې په کارولو سره، د ځمکې او لمر تر منځ واټن محاسبه شو: شاوخوا ۱۵۰ ميليونه کيلومتره.

همدارنگه د تناسب له مخې وښودل شوه چې د لمر قطر او حجم د ځمکې نه نږدې ۱ ميليونه ځله زيات دی.

د مسلمانانو ونډه او عصري ثبوتونه

نه يوازې يونانيانو، بلکې مسلمان عالم ابوريحان البیروني هم د ځمکې کروي توب په رياضي سره ثابت کړی.

بيا د عصري علم په راتگ سره دا خبره د ليزر وړانگو، سپوږمکۍ تصويرونو او طيف تحليلي ازموينو له لارې هم تاييد شوه.

نو واقعاً شرموونکې ده چې په دې زمانه کې لا هم ځينې خلک پوښتي چې ځمکه گرد ده که مسطحه. او تر دې هم ډېر شرموونکې دا ده چې څوک هڅه کوي دا ناسم نظر قرآن ته وتړي، په داسې تفسير سره چې په بشپړه توگه ساده او بي منطق دی.

د هغه اياتونو اعجاز چي شك كوونكي تري د حمكي د هواروالي ادعا كوي:

آيا په رښتيا هم قرآن كريم حمكه هواره معرفي كوي؟

خواب: په دې اړه ملحدین د قرآن كريم له دې آياتونو څخه استدلال كوي

«د حمكي فرش يا (Earth Crust)»

الله سبحانه وتعالى فرمايي:

:«[وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاغًا (نوح: ۱۹-۲۰)]»

ژباړه : «الله جل جلاله ستاسو لپاره ځمکه د فرش په څېر وغورولې، خو تاسو د هغې په لویو لارو ولاړ شئ.»

«[الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَّكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا (طه : ۵۳)]»

ژباړه : «هغه ذات چې ستاسو لپاره یې د ځمکې فرش وغور او، او په هغې کې یې ستاسې د تگ لارې جوړې کړې.»

«أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ ۖ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ۖ»

14-67 «ایا هغه ذات به نه پوهیږي چې یې (هر څه) پیدا کړي دي (ولې نه)! او هم دی ډېر باریک بین، ښه خبردار دی »

«هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ ۖ —وَالْيَهُ النُّشُورُ ۖ»

15-67 «دی همغه ذات دی چې تاسو لپاره یې ځمکه تابع ګرځولې ده، نو تاسو د دې په اوږو (اطرافو، لارو) کې ګرځئ او د دغه (الله) له رزق نه خورئ او خاص ده ته (ستاسو) بیا ژوندي راپورته کېدل دي»

د ځمکې سر يا د ځمکې هغه برخه چې موږ پرې اوسېږو د ځمکې تر ټولو پورتنۍ برخه ده چې د ځمکې پوښ يا قشر (Earth Crust) ورته يې کېږي او نږدې (۳۰) کېلو متره ډېلوالي يا ضخامت لري [1]، د ځمکې د نيمايي قطر اوږدوالی نږدې (۶۴۰۰) کېلو متره ده، په دې معنا چې که چېرې موږ د ځمکې له سر نه (۶۴۰۰) کېلو متره کوهی وباسو نو د ځمکې منځ ته رسېږو او که ۳۰ کېلو متره کوهی وکنو نو د ځمکې لومړنی پوښ يا

(Earth crust) به پای ته ورسېږي. په دې توګه د ځمکې د نیم قطر يعنې (۶۴۰۰) کېلو متره په وړاندې د ځمکې قشر يعنې (۳۰) کېلو متره هېڅ هم نه دی او يواځې د يوې قالينې يا غالي حيثيت لري، او دا هم معلومه ده چې د ځمکې له پوښ څخه لاندې ژوند کول نا شوني دي،

ساينس پوهان د ژورو برمه کولو او د زلزلو د توموګرافي له لارې د ځمکې داخل تعريف او تشرېح کوي. دې تخنيکونو ځيرونکو ته اجازه ورکړي چې د ځمکې داخلي کيمياوي او فزيکي جوړښت په اړه زده کړې وکړي، د ځيرونو له مخې ساينس پوهان د ځمکې جوړښت په (7) طبقونو ويشي:

د ځمکې کلک داخلي کور (The Solid Inner Core of Earth) ،

د "D" طبقه ("D" Layer) ،

ښکته منډل (Lower Mantle) ،

مايع بهرنی کور (Liquid outer core) ،

پورتنۍ منډل (Upper Mantle) ،

منځنۍ خټکې (Middle Mantle) ،

ليټوسفير يا برعظمي کرسټ (Lithosphere).

ليټوسفير يا د ځمکې کرسټ: دا د ځمکې بهرنۍ برخه ده چې په اصل کې د کرسټال ډبرو څخه جوړه شوې ده. کرسټ (دواړه سمندر او براعظم) د ځمکې

سطحه ده؛ لکه څنگه چې دا زموږ د سياري ترټولو سره برخه ده. موږ دې سختې بهرنۍ خوالې ته د لیتوسفیر (د ډبرې یا قوي طبقې) په توګه هم ویلی شو.

د ځمکې کرسټ د تودوخې درجه:

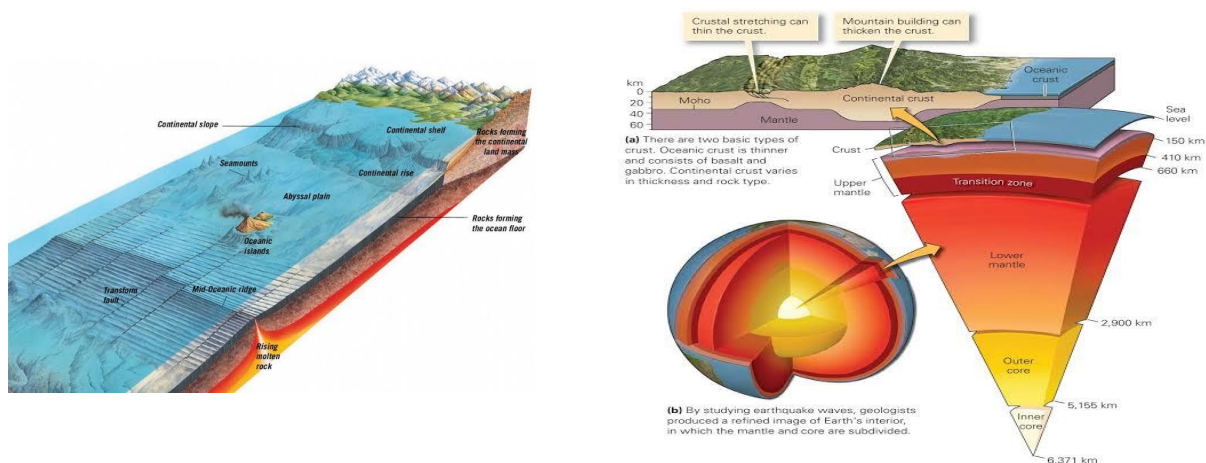
د ځمکې د کرسټ تودوخه د ژوروالي سره وده کوي، په عمومي ډول د تودوخي درجه د ځمکې د کرسټ څخه تر mantel crust پورې

: [C 100 (212 °F) [600 °C (1,112 °F) ته رسېږي دا خو یوازې د ځمکې د لومړۍ طباقې تودوخه ده چې یوازې تر mantel crust پورې پي سرحد رسېږي، د ځمکې د کرسټ په پورتنۍ برخه کې د هر کیلو متر لپاره د تودوخي درجه د (54 ° F) (30 ° C) په اندازه لوړیږي.

ددې سره څښ د منټال کرسټ دی

چې د سختو اسطېف طبشانونو د رامنځته کېدو لامل کیږي، او بیا ختی د inner core د تودوخي درجه نسبت د لمر د تودوخي په اندازه ده.

نو په هر صورت بې له ځمکې کرسټ څخه زموږ ژوند ناممکن دی نو له همدې امله قرآن کریم د ځمکې پوښ یا قشر له غالی سره ورته بنودلی تر څو یې پر لارو موږ له یو ځای څخه بل ځای ته تګ او راتګ وکړو. کېدای شي ځینې ووايي چې غالی خو پر هوار ځای باندې غوړول کېږي، نو ځکه دا خبره نا سمه ده خو که چېرې موږ د ځمکې په څېره یوه لویه کره تصور کړو نو په دومره ستر کروي څیز باندې د غالی یا قالینې په څېر کوم څیز غوړول عادي او ساده خبره ده. نو قرآن کریم هم د ځمکې له قشر یا پوښ څخه د یوې غالی په توګه یادونه کوي، هغه غالی چې په یوه گرمه او د ژوند لپاره پر نا مناسبې کرې باندې غوړول شوې،

چې دې موضوع ته د قرآن کریم په ډېرو آیتونو کې اشاره شوې ده،

لکه: [وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ (الذاریات: ۴۸)]

ژباړه: موږ ځمکه غوړولې ده او موږ ډېر ښه غوړوونکي یو.

[أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا (النبأ: ۶-۷)] ژباړه: آیا موږ ځمکه نه ده غوړولې، او غرونه مو په ځمکه د مېخونو په څېر نه دي ښخ کړي؟

د انسان بدن د ۶ اصلي کیمیاوي عناصرو څخه جوړ شوی دی:

اکسیجن – (O) ۶۵٪

کاربڼ – (C) ۱۸٪

هايډروجن – (H) ۱۰٪

نايټروجن – (N) ۳٪

کلسيم – (Ca) ۰.۱٪

فاسفور – (P) ۱٪

په زړه پورې دا ده چې همدا عناصر د ځمکې د کرسټ (crust) اصلي برخې دي. دا حقيقت د قرآن د دې آيت سره بشپړ توافق لري:

(مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى)

(له همدې (ځمکې) مو پيدا کړي ياست، همدلته مو بېرته ورگرځوو، او له همدې به مو بيا راوباسو [طه: ۵۵])

څلورم د اسلامي علماؤو له نظره

کرویت د ځمکې د اسلامي او بشري تصور له مخې

ډاکټر منصور ابو شریعة العبادي وايي:

د دې لپاره چې دا عالمان وکولای شي د دغو فلکي پېښو د رامنځته کېدو وختونه مخکې له مخکې معلوم کړي، نو اړ و و چې هندسي او رياضيي ماډلونه جوړ کړي، تر څو د دغو اجرامو موقعیتونه د یو بل په نسبت معلوم کړي او دا ماډلونه د خپلو مختلفو حسابونو لپاره وکاروي.

د پنځمې میلادي پېړۍ په ترڅ کې، د طبیعت یوناني عالمانو د کائنات لومړی ماډل جوړ کړ، چې پکې ځمکه یوه ګرده کره وه، او نور آسماني اجرام د هغې شاوخوا په ثابتو مدارونو کې، د بېلابېلو قطرونو په اندازه، تاوېدل.

که څه هم چې د ګردې ځمکې ماډل د فلکي ډېرو پېښو تشریح وکړه، خو د ځینو ستورو او سیارو خوځښت یې سم نه شو تشریح کولی، ځکه داسې انگیرنه وه چې دا ټول د ځمکې شاوخوا ګرځي.

همدې غیر معمول خوځښتونو ځینې فلکیان دې ته اړ کړل چې دا نظر وړاندې کړي چې ښايي ځمکه خپله تاوېږي، نه دا چې لمر، ستوري او سیارې د هغې شاوخوا ګرځي. دا موضوع د لومړي ځل لپاره د یوناني فلاسفه وو لخوا مطرح شوه، او همدارنګه د اسلامي نړۍ ځینو فلکیانو هم دا نظر وړاندې کړ، لکه:

ابو ریحان البیروني (وفات 1048 م) د یولسمې میلادي پېړۍ په پیل کې،

نصیرالدین طوسي (وفات 1274 م: 672 / هـ) د دیارلسمې پېړۍ په جریان کې،

ابن الشاطر (وفات 1375 م: 777 / هـ) د خوارلسمې پيړۍ په ترڅ کې، چې د ستورو ډېری خوځښتونه يې د دې پر بنسټ تشرېح کړل چې ځمکه خپله تاوېږي.

په 1539 م کال کې، پولنډی فلکی پوه نیکولاس کوپرنیکوس (وفات 1543 م) د "مرکزیت د لمر" نظریه وړاندې کړه، چې دا يې په خپل کتاب " د آسماني اجرامو تاوېدل " کې خپره کړه. په دې نظریه کې يې دا روښانه کړه چې ځمکه او نور سیارې د لمر شاوخوا ګرځي، نه برعکس، او دا چې ځمکه هره ورځ یو ځل شاوخوا تاوېږي.

له حیرانتیا ډکه خبره دا ده چې د عصري ساینسي بیدارۍ په پړاو کې داسې مذهبي ډلې راپورته شوې چې د ځمکې د ګردوالي نظریه يې رد کړه، او د هغه نظريې پلوي شوې چې د " فلیټه ځمکه " نومېږي – هغه نظریه چې بشریت له دوه زره کلونو راهیسې رد کړې ده.

د ځمکې فلیټه والي د نظريې یو پلوی، د عیسویانو د بایبل آیتونو پر بنسټ، له خپل ذهن نه یو تخيلي ماډل جوړ کړ.

د عيسوي بايبل له مخې د حُكمې شكل!

د مسلمانانو څخه د فالېټ نظريې ملاتړي لا تر اوسه په دې ندي خبر چې زموږ اصل عقیده په عيسوي بايبل ولاړه او ټوله گټه يې عيسويت ته رسېږي، له عيسويانو خو گيله نشته ځکه دا د دوی خپل مذهبي کتاب دی، خامخا به د فالېټ تيوري ملاتړ او دفعه کوي، خو دا هيله لرم چې نور په اسلامي ټولنه کې دا ډول باطلو افکارو ته ځای ورنکړل شي .

باذن الله تعالى

د بايبل له مخې د حُكمې شكل: فالېټ، څلور کونجه او ثابته غيږې متحرکه حُمکه:

د بايبل اياتونه:

ثابته او نه بنورېدونکې حُمکه:

لمر او سپوږمۍ د حُكمې په شاوخوا کې گرځي

يوشع 10:12-13

"يوشع لمر ته وويل: اي لمره! په جبعون کې ودرېږه او اي سپوږمۍ! په ابلون کې".

📖 Psalm 93:1

“The world is established, firm and secure.”

ژباړه: نړۍ ټينگه ايښوول شوې ده، ټينگه او خوندي ده.

📖 Psalm 96:10

“The world is firmly established; it cannot be moved.”

ژباړه: نړۍ کلکه ولاړه ده؛ نه شي بنورېدای.

📖 Psalm 104:5

“He set the earth on its foundations; it can never be moved.”

ژباړه: هغه ځمکه پر خپلو بنسټونو ټينگه کړې ده، چې هېڅکله نه شي بنورېدلای.

📖 Isaiah 45:18

“He founded the earth; he did not create it to be empty, but formed it to be inhabited.”

ژباړه: هغه ځمکه بنسټ کړې، دا يې تشه نه ده پيدا کړې، بلکې د هستوگنې لپاره يې جوړه کړې ده.

📖 1 Chronicles 16:30

“The world is firmly established; it cannot be moved.”

ژباړه: نړۍ کلکه ولاړه ده، نه شي بنورېدای.

څلور کونجه/پایونه لرونکي ځمکه:

📖 Revelation 7:1

“Four angels standing at the four corners of the earth.”

ژباړه: څلور فرېښتي د ځمکې پر څلورو کونجونو ولاړې وې.

📖 Revelation 20:8

“The nations in the four corners of the earth.”

ژباړه: د ځمکې څلورو کونجونو کې مېشت قومونه.

📖 Isaiah 11:12

“He will gather the exiles of Israel from the four quarters of the earth.”

ژباړه: هغه به د ځمکې له څلورو برخو د اسراییلو تبعید شوي راټول کړي.

📖 Job 38:13

“That it might take the earth by the edges.”

ژباړه: ترڅو ځمکه د څنډو نه ونیسي.

📖 Job 28:24

“He views the ends of the earth.”

ژباړه : هغه د ځمکې پایونه گوري.

دایروي افق او دایره یي تصور:

📖 Isaiah 40:22

“He sits enthroned above the circle of the earth.”

ژباړه : هغه د ځمکې پر دایره ناست دی.

📖 Job 26:10

“He marks out the horizon on the face of the waters.”

ژباړه : هغه د اوبو پر سطحه یوه دایره ټاکلې ده.

ځمکه پر هېڅ خورند ده:

📖 Job 26:7

“He suspends the earth over nothing.”

ژباړه: هغه ځمکه پر هېڅ شي خورنده کړې ده.

ستني يا بنسټونه:

📖 Psalm 75:3

“It is I who hold its pillars firm.”

ژباړه: دا زه يم چې د ځمکې ستني ټينگي کوم.

📖 1 Samuel 2:8

“For the foundations of the earth are the Lord’s.”

ژباړه: ځکه چې د ځمکې بنسټونه د رب دي.

د ځمکې سرحدونه او پايونه:

📖 Deuteronomy 13:7

“...from one end of the land to the other...”

ژباړه ... :له يوې پاڼه تر بل پاڼه د ځمکې پورې...

📖 Proverbs 30:4

“Who has established all the ends of the earth?”

ژباړه :چا د ځمکې ټول پایونه ټینګ کړي دي؟

📖 Acts 13:47

“...that you may bring salvation to the ends of the earth.”

ژباړه :ترڅو ته نجات د ځمکې تر پای پورې ورسوي.

ستوري ځمکې ته راځي:

مکاشفه 6:13

"او د اسمان ستوري په ځمکه ولوبدل لکه د انځر ونه چې خپل خام انځر په توپان کې غورځوي".

دا ټول آيتونه د بايبل څخه دي، او دا بنيې چې د ځمکې په اړه پکې هغه نظريات راغلي چې د ساينس له اساسي حقايقو سره ټکر لري، او فالت نظريه يې رامنځته کړي .

د دې ماډل له مخې، کائنات داسې جوړ شوی:

ځمکه د یو ډیسک (دائري ټوټې)په بڼه ده،

د ځمکې باندنۍ سطحه (چې جغرافیه پرې پرته ده)د نیمې فلزي قُبې لخوا پوښل شوې،

له لاندې څخه، دا ډیسک او قُبې دواړه د یو اوبو محيطي څنډې لخوا احاطه شوي،

د قُبې د دننه سطحې سره، ستوري نښلول شوي،

لمر او سپوږمۍ دواړه د همدې قُبې لاندې مدارونو کې تاوېږي، چې ارتفاع يې تر ۵۰۰۰ کيلومترو نه زيات نه دی.

د دوی په باور،

قطب شمالي د حُمکې منځ دی،

قطب جنوبي د حُمکې شاوخوا حلقه ده،

دا جنوبي قطب د يخ له يو ديوال څخه جوړ شوی چې لوړوالی يې شاوخوا ۵۰ متره دی.

دوی د حُمکې د دې ډیسک قطر شاوخوا ۴۰،۰۰۰ کيلومتره ټاکلی، چې دا د گردې حُمکې له محيط سره برابر دی. د دوی د پخوانيو اندازه‌وو له مخې، د قُبې تر ټولو لوړ حای تر ۱۰۰ کيلومتره نه و زيات، خو وروسته دا اندازه ۵،۰۰۰ کيلومتره ته بدله شوه. د لمر او سپوږمۍ قطر له ۵۰ کيلومتره زيات نه دی، او دا دواړه د قطب شمالي شاوخوا دایروي مدارونه وهي، چې د دوی له نظره د حُمکې مرکز دی.

د لمر مدار هم د فصلونو په بدليدو سره بدلېږي:

په دوبي کې چې لمر د استوايي کرښې شمال ته وي، مدار يې کوچنیږي؛

او په ژمي کې چې لمر د استوايي کرښې جنوب ته وي، مدار يې غټېږي.

دوی باور لري چې لمر تودوخه نه تولیدوي، بلکې یو شی چې دوی یې "کاسمیک ساه (cosmic breath)" بولي، د ځمکې تودوخه او یخوالي کنټرولوي. دا "سah" له لمر سره تړاو لري، خو لمر یې په تودوخې یا یخوالي کې مستقیم رول نه لري.

همدارنگه دوی دا هم وایي چې باران د اوبو د دوراني سیستم له مخې نه اوري، بلکې د آسمان له چټ څخه د شقوقو (درزونو) له لارې، د اوبو له محيطي سرچینې راځي. دوی د بریښنا او غرغره د رامنځته کېدو لپاره هم ډېر عجیبه تعبیرونه لري.

دریم څپرکی

فرعي څانګه: قرآن کریم او د ځمکې کرویت

په قرآن کریم، او همدارنگه د نبوي احادیثو په رڼا کې، هیڅ قطعي الفاظ داسې نه دي راغلي چې واضح ډول دا ثابت کړي چې د ځمکې شکل ګرد، فلیته یا بل درې بعدي شکل لري.

الله تعالی انسان ته د عقل ستر نعمت ورکړی، تر څو هغوی وکولای شي د دې لیدل شوي کائنات د ټولو مخلوقاتو اسرار کشف کړي.

بشریت د شلمې میلادي پېړۍ په پای کې وتوانېد چې د الله تعالی د اکثر و مخلوقاتو ترکیب او د هغوی د کار کولو طریقه معلومه کړي، له طبیعي عناصرو څخه نیولي، د انسان بدن، د نورو ژوو بدنونه، تر سپوږميو، سیارو، ستورو او کهکشانونو پورې.

قرآن کریم څوارلس سوه کاله وړاندې د دغو لویو علمي کشفیاتو وړاندوینه کړې وه، چې دا به الله تعالی د انسانانو لپاره پرانيزي، او دا به دا خبره روښانه کړي چې دا کائنات یو حکیم، عالم او قادر خالق لري. لکه چې الله سبحانه و تعالی فرمایي:

(سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۖ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ)

(ژباړه: ژر به موږ هغوی ته خپلې نښې په آسمانونو او په خپلو ځانونو کې وښیو، تر دې چې هغوی ته څرگنده شي چې همدا حق دی. ایا ستا رب بس نه دی، چې پر هر څه ناظر (گواه) دی؟)

—[سورة فصلت] 53 :

او فرمایي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سِيرِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ)

(ژباړه: او ووايه: ټول حمد د الله لپاره دی، ژر به یې الله تاسو ته خپلې نښې وښيي، او تاسو به یې وپېژنئ، او ستا رب ستاسې له کړنو ناخبره نه دی).

—[سورة النمل] 93 :

او فرمایي:

(اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ ۚ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا)

(ژباړه :الله هغه ذات دی چې اووه آسمانونه یې پیدا کړل، او له ځمکې څخه یې هم د هغو په شان (طبقې)پیدا کړې، امر (د الله فرمان)په دې ټولو کې راکوزېږي، تر څو پوه شئ چې الله پر هر څه قادر دی، او الله په هر څه باندې علم لري).

-[سورة الطلاق]12 :

د هغه ایتونو تفسیرونه چې شکونکي ترې د ځمکې د شکل ادعا کوي

ځینې خلک ممکن د ځینو آیتونو له مخې داسې فکر وکړي چې ګواکي ځمکه فلیته ده، لکه د لاندې آیتونه:

(وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ بِسَاطًا)

(ژباړه :الله تاسو ته ځمکه فرش ګرځولې ده).

-[سورة نوح]19 :

(وَإِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ)

(ژباړه :او (ایا نه ګورئ)ځمکې ته، چې څنګه هواره شوې؟)

-[سورة الغاشية]20 :

(وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَالْفَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ)

(ژباړه :او ځمکه مو وغځوله، او پکې مو ټینګ غرونه وغورځول، او پکې مو له هر څه څخه په ټاکلي انداز پیدا کړه).

-[سورة الحجر] 19 :

خو حقيقت دا دی چې دا آيتونه د ځمکې د عمومي شکل په اړه نه دي، بلکې د هغې سطحې (پوښښ يا سطحې) په اړه خبرې کوي، لکه څنگه چې انسانان يې د خپلو سترگو په ليدو درک کوي — هغوی ته دا هواره، غځېدلې، فلېته ښکاري. لکه څنگه چې جغرافيه پوه الهمداني (وفات 947 م: 336 / هـ) ويلي:

"پوه شه چې ځمکه فلېته نه ده، او نه هم داسې فرش ده چې منځ او څنډې يې مساوي وي؛ بلکې ځمکه قوسي (گردې) ده، خو دا قوس والی د هغې د پراخوالي له کبله نه ښکاري، بلکې دا د اندازو له مخې څرگندېږي".

آيت شريف:

«وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا»

[نوح: ۱۹]

(ژباړه: او الله تعالى تاسې ته ځمکه پراخه هواره کړې ده)

دې آيت ته اشاره ده چې الله تعالى ځمکه داسې خپره کړې، هواره کړې، او داسې جوړه کړې چې خلک پرې استوگنه وکړای شي، آرام شي، او پرې ژوند، پرمختگ، او گټه پورته کړي.

ابن کثير رحمه الله وايي:

«يعني الله تعالى ځمکه خپره کړه، تياره يې کړه، مستقره يې کړه، او د غرو په وسيله يې ټينگه او ثابته کړه.»

(تفسير ابن کثير، ۲۴۷/۸)

د همدې معنا په څېر الله تعالى فرمايي:

«أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا»

[النبا: ٦]

(ژباړه: ایا موږ ځمکه تاسو ته بستر نه ده کړې؟)

یعني دا ځمکه مو تاسو ته هواره، پراخه، او تیاره کړې، ترڅو تاسې پرې کرنه وکړئ، کورونه جوړ کړئ، او پکې سفر وکړئ.

ابن کثیر رحمه الله وايي:

«یعني دا ځمکه د خلکو لپاره داسې تیاره شوې چې دوی پکې ژوند وکړي. دا ټینګه، ثابته او مستحکمه ده.»

(تفسیر ابن کثیر، ۳۰۷/۸)

او دا آیت:

«وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوْسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ»

[الحجر: ۱۹]

(ژباړه: او موږ ځمکه خپره کړې ده، پکې مو غښتلي غرونه اچولي، او هر ډول شيان مو پکې په ټاکلي انداز پیدا کړي دي)

دې معنا ته اشاره ده چې الله ځمکه هواره کړه، او پکې یې مضبوط غرونه ځای کړل. دا ورته ده لکه څنګه چې الله تعالی فرمایي:

«وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوْسِيَ وَأَنْهَارًا»

[الرعد: ۳]

(ژباړه: او هم هغه (الله) دی چې ځمکه یې خپره کړه، پکې یې غښتلي غرونه او سیندونه پیدا کړل)

نو د دې خبرو او د دې وینا تر منځ هېڅ توپیر نشته چې ځمکه ګرده ده او بله خوا وایی خپره شوې ده، ځکه چې په اصل کې دا ټولیزه ګرده ده، خو د هغه چا

لپاره چې ورباندې ولاړ وي او ورته وگوري، نو ورته هواره بنکاري . همداسې هر چاته بنکاري.

فخرالدين الرازي رحمه الله ويلي دي:

«که څوک ووايي چې: آيا دا وينا چې «او موږ ځمکه خپره کړه» دا معنا لري چې ځمکه هواره ده؟

نو موږ به ورته ووايو: هو، ځکه که څه هم ځمکه گرده ده، خو دا يوه لويه کره (سپر) دی، او د دې لويې کرې هره کوچنۍ برخه چې ورته وکتل شي، نو انسان ته هواره بنکاري. نو چې دا خبره معلومه شوه، نو هغه اشتباه چې دوی يې ذکر کوي، هغه له منځه ځي.

د دې خبرې دليل دا آيت دی چې الله تعالى فرمايي:

«وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا»

[النبا: ٧]

(ژباړه: او غرونه مو د ميخو (پېگونو) په څېر کړي دي)

نو الله تعالى غرونه "اوتاد" يا "ميخونه" بللي، سره له دې چې غرونه ممکنه ده هوارې سطحې ولري. همداسې دا خبره هم ده.

(تفسير الرازي، ١٣١/١٩)

شيخ الشنقيطي رحمه الله ويلي دي:

«که د اسلام علما دا خبره تاييدوي چې ځمکه گرده ده، نو هغوی به د دې آيت په اړه څه ووايي، چې الله تعالى فرمايي (د معنا ژباړه)

"ايا دوی اوبښ ته نه گوري چې څنگه پيدا شوی؟ او آسمان ته چې څنگه لوړ شوی؟ او غرونو ته چې څنگه ټينگ اېښودل شوي؟ او ځمکې ته چې څنگه هواره شوي؟"

[الغاشية] 17-20 :

د دوی ځواب به هماغسې وي لکه د هغه آيت په اړه چې الله تعالى فرمايي (د معنا ژباړه)

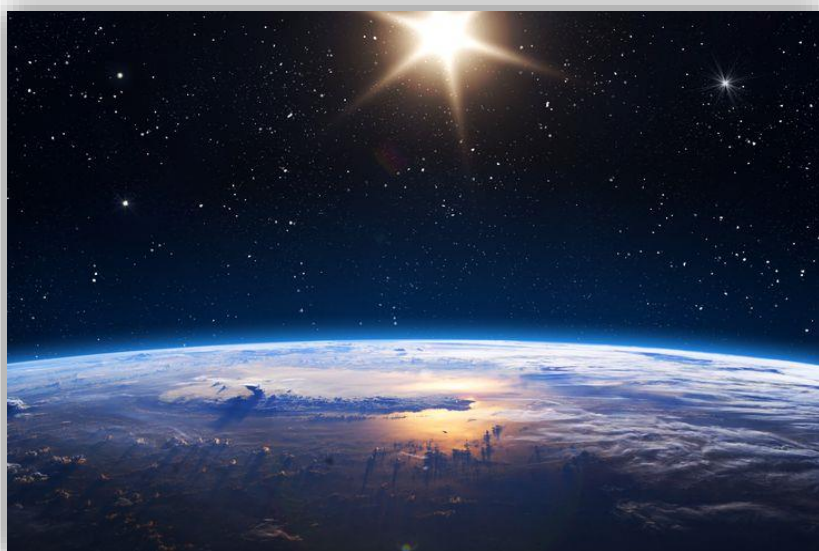
"تر هغه چې کله هغه د لمر لوېدا ځای ته ورسېد، نو هغه (لکه) لمر يې وموند چې د توري خټې (يا تودې) چينې کې ډوبېږي"

[الکھف] 86 :

يعني: دا همداسې ښکاري د ليدونکي د سترگو له نظره، ځکه لمر يو هېواد ته غروب کوي، خو بل هېواد کې لا هم په اسمان کې وي، تر څو چې سبا له ختيځه بېرته راوځېږي. همداراز ځمکه هم په هره سيمه يا برخه کې خلکو ته هواره ښکاري، د دې له پراخوالي او لويوالي څخه.

او دا خبره د دې د اصلي شکل (گردوالي) سره هېڅ مخالفت نه لري، ځکه کيدای شي موږ يو ډېر لوړ غر ووينو، خو کله چې پرې وځېږو او سر ته يې ورسو، نو ښايي هلته يو هوار سطح ومومو، او پوره يو قوم هلته ژوند وکړي، چې ښايي هغوی د دنيا له نورو برخو هيڅ خبر نه وي، او نور داسې مثالونه.»

(أضواء البيان)، 8/428

شيخ رفيع الدين بن ولي الله الدهلوي رحمه الله په خپل كتاب التكميل كې ويلي دي:

«خيني خلك بنيابي داسې عبارتونه، لكه: "خمكنه مو بستر وگرخوله" [النبا: ٦]، "او هغه خمكنه خپره كړه" [النازعات: ٣٠]، او... "او خمكنه چې څنگه هواره شوي؟" [الغاشيه: ٢٠]، داسې فهم كړي چې گواكي خمكنه فليته (هواره) ده؛

په داسې حال كې چې علما د قوي او معتبر دليل پر بنسټ دا خبره تاييدوي چې خمكنه گرده ده، نو داسې گمان كېږي چې دلته تضاد (تعارض) شته.

خو دا اشكال له دې لارې ردېدای شي چې د خمكنې هغه برخه چې يو انسان پرې ولاړ وي، فليته ښكاري، ځكه هر څومره چې يوه دايره (گره) لويه وي، هغومره به پراخه او هواره ښكاري. نو مونږ ويلاى شو چې دا خمكنه له هغه نظره فليته ده چې موږ ته ښكاري، او له عقلاني پلوه په خپل ټوليز جوړښت كې گرده ده.»

(دا قول د هغه څخه صديق حسن خان رحمه الله نقل كړى، په خپل تفسير فتح البيان كې، ٢٠٨/١٥)

او الله بهتره پوهېږي.

سرچينه:

شيخ ابن عثيمين رحمه الله ويلي : به اللقاء الشهري - ١٧ کي

خو هغه آيت چي ډېر روښانه اشاره کوي چي ځمکه گرده ده، هغه دا دی:

(خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ ۖ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ)

(ژباړه: الله آسمانونه او ځمکه په حق پيدا کړي دي. هغه شپه پر ورځ را تاووي، او ورځ پر شپه را تاووي، او لمر او سپوږمۍ يې مسخر کړي دي؛ هر يو تر ټاکلي وخته روان دي. خبردار! هغه غالب، ښوونکی دی).

-[سورة الزمر] 5 :

نو شپه او ورځ د ځمکې پر بشپړ سطحه خپرېږي، او د يوي پر بلې د "تکویر" مطلب دا دی چې دا دوه پديدې يواځې د يوي گردې سطحې پر سر را تاوېدای شي.

ابن حزم ظاهري اندلسي (وفات 1064 : 456 هـ / د همدې آيت له مخې د ځمکې د کرويت استدلال کړی او ويلي يې دي:

"بلکې قرآن او سنتو داسې دلايل وړاندې کړي چې ځمکه گرده ده، ځکه چې الله عزوجل ويلي: (يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ). دا تر ټولو څرگنده اشاره ده، چې يوه پر بله را تاوېږي، لکه څنگه چې عمامه تاوويږي (کور العمامة) نو دا صريح دليل دی چې ځمکه گرده ده، او لمر گرځي".

په قرآن کریم کې دوه قسمه ایتونه دي یو قسم ایتونو ته محکمت وايي چې معنی یې روښانه ده هېڅ فکر ته اړتیا نه لري دا ایتونه د دین او عقیدې د جوړښت لپاره دي الله سبحانه و تعالی پدې ایتونو کې د بنده سره د هغه د سويې برابر مخاطب دی لکه یو ماشوم ته خپل پلار یا مور د هغه د خبرو په انداز خبرې کوي والله اعلم

او دوهم قسم ایتونه : متشابهات دي چې پدې ایتونو کې په فکر کولو باندې الله سبحانه و تعالی ډېر تاکید فرمایلی دی

په دغه ایتونو کې د کائناتو هر اړخیزه علوم خای پر خای شوي دي

او ددې ایتونو څخه د ژور فکر خاوندان پند او فائده اخیستلی شي

زمونږ ډېر علماء چې د ظاهري او لنډې مفکورې خاوندان دي

د ځمکې د عدم کرویت او عدم خوځښت په نظریه باندې ټینگ ولاړ دي

که ورته وویل شي تاسره څه دلیل دی چې ځمکه کروي نده نو وايي چې الله سبحانه و تعالی فرمایي : هو الذي جعل لكم الارض فراشا او همدارنگه ، و جعل لكم الارض قرارا

خو دوی که لږ د فکر څخه کار واخلي او د لگم په کلیمه کې فکر وکړي د لکم فهم دا دی چې ستاسې لپاره فرش ده او دا خو معلومه خبره چې زمونږ لپاره الله سبحانه و تعالی فرش او همواره گرځولې ده او بل دلته الله سبحانه و تعالی لفظ د جَعَلَ راوړی دی او جعل د خَلَق سره ډېر توپیر لري ، جَعَلَ د خلق جزء دی ، په یو شي کې د خلقت ، څخه وروسته ، فعالیت لپاره لفظ د جعل کارول کېږي ، په لفظ د جعل سره د ټول خلقت واقعي کیفیت نه څرگندېږي

الله سبحانه و تعالی فرمایي : هو الذي خلق سبع سموة طباقا ... الله سبحانه و تعالی هغه ذات دی چې اووه اسمانونه یې پیدا کړي دي په طبقو سره دلته الله سبحانه و تعالی د اسمانونو واقعي کیفیت ذکر کړی دی نو ځکه یې ورسره لفظ د خلق

راوړی دی که چېرته د ځمکې واقعي کیفیت الله سبحانه و تعالی ذکر کولای نو لفظ د خلق به یې راوړی وای ، داسې به یې فرمایلي وای : هو الذي خلق الارض فراشا ... او لفظ د لکم به یې هم پکې نه وای راوړی

او همدارنگه په سورة الغاشيه کې الله سبحانه و تعالی فرمایي: ، وَ إِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ... دغه ایت هم دوی د ځمکې د عدم کړویت لپاره په دلیل کې وړاندې کوي..

خو دا ایت په اصل کې داسې ویل کېږي:

افلا ينظرون إلى الأرض كيف سطحت.

دلته إلى الأرض كيف سطحت د افلا ينظرون لپاره جمله معطوفه ده

نو معنی یې دا شوه چې : ځمکې ته وگورئ څنگه همواره ده

پدې ایت هم هیڅکله د ځمکې د هموار پیدایښت لپاره دلیل نشي جوړیدای

«او دغه محکم ایتونه دي»

الله سبحانه و تعالی بیا د ځمکې واقعي جوړښت ته په متشابهاتو کې د بنده گانو د فکر کولو په اساس اشاره کړې ده

لکه یوه بېلگه یې دا ده چې یکور الليل على النهار و یکور النهار على الليل..

دوهم فرعي څانگه : د اسلامي علماوو دريځ د قطعي علمي حقايقو په اړه

د اسلامي دين ډېری علماوو هغه علمي حقايق چې پر هندسي، رياضي، او منطقي دلايلو ولاړ دي، ومنل؛ دا د هغه عقل تقدير دی چې الله تعالی انسان ته ورکړی، تر څو د کائنات رازونه کشف کړي.

دغه علماوو د خپل وخت علوم مطالعه او درک کړل، پرته له دې چې دا علوم له کومې سرچينې څخه راوتلي وي، او له دغو علومو څخه يې استفاده وکړه ترڅو د قرآن کریم هغه آيتونه تفسير کړي چې د کائناتو له مظاهرو سره تړلي دي.

لومړی :امام الغزالي

حجة الإسلام ابو حامد الغزالي (وفات 1111 م: 505/هـ -) رحمه الله - د پنځم هجري پېړۍ په ترڅ کې د اسلامي دين علماوو ته خبردارۍ ورکړې و چې د قرآن کریم او نبوي سنتو د غلطو تاويلاتو پر بنسټ د ثابتو علمي حقايقو انکار ونه کړي، ځکه دا کار دين ته زيان رسوي.

هغه په خپل کتاب تهافت الفلاسفة کې د لمر او سپوږمۍ د تندر (کسوف) او تياره والي (خسوف) په اړه داسې ويلي دي:

"دوهم قسم: هغه څه چې د دوی مذهب پکې د دين له اصولو سره نه ټکر کوي، او د پيغمبرانو تصديق کولو لپاره اړينه نه ده چې له دوی سره پکې مخالفت وشي؛ لکه د دوی دا خبره: چې د سپوږمۍ کسوف دا دی چې د ځمکې د منځ ته راتلو له امله د سپوږمۍ رڼا محوه کېږي، او ځمکه گرځېده، او آسمان له ټولو خواوو ورسره تاو دی؛ او د لمر کسوف دا دی چې د سپوږمۍ جرم د ناظر او د

لمر تر منځ راځي، کله چې دوی دواړه (لمر او سپوږمۍ) په یوه دقیقه کې یو ځای شي. دا فن موږ نه ردوو، ځکه دا مو هدف نه دی.

څوک چې فکر کوي د دې ردوو مناظره له دین څخه ده، هغه پر دین تېری کړی دی، او دین یې کمزوری کړی دی.

دا ځکه چې دا مسائل پر هندسي او حسابي براهینو ولاړ دي، چې هېڅ شک پکې نه پاتې کېږي.

نو که یو څوک دا زده کړي، او د دې دلایل درک کړي، تر دې چې د کسوفونو وخت، اندازه، او د دوام موده تر پای پورې بیان کړي، نو که ورته وویل شي: دا د شرع خلاف دی، هغه به پکې شک ونه کړي، بلکې په شرع کې به شک وکړي.

او دین ته زیان د هغه چا له خوا چې د دین ملاتړ کوي خو د دین له طریقې پرته، زیات دی نسبت د هغه چا له خوا چې دین ته طعن ورکوي.

لکه څنګه چې ویل شوي: یو عاقل د بنمن تر ناپوه ملګري ښه دی".

الغزالي له دې هم وړاندې تللی دی، او د شرعي علماوو څخه یې غوښتنه کړې چې که کوم قرآني آیت یا نبوي حدیث ظني الدلالة وي (یعني قطعي نه وي)، نو باید د قطعي علمي حقایقو سره سم یې تأویل وشي. هغه وایي:

"که وویل شي: په حدیث کې داسې روایت راغلی چې وایي (:خو کله چې الله تجلي وکړي، نو هر څه ورته خاضع شي)، او دا اشاره کوي چې کسوف د تجلي له امله واقع کېږي؛

نو موږ وایو: دا زیاته شوې برخه (په حدیث کې) صحیح نه ده، باید د ناقل خبره رد شي. او صحیح روایت هماغه دی چې موږ یاد کړ.

حتی که دا صحیح هم وای، نو تأویل به یی اسانه وای نسبت دې ته چې د قطعي علمي حقایقو سره عناد وشي.

خومره ډېر ظاهري نصوص دي چې د عقلي دلایلو پر بنسټ تأویل شوي دي، سره له دې چې هغسې واضحات نه دي لکه دا علمي مسایل.

او تر ټولو زیات خوشحاله پدې خبرې کافر (ملحد) کپري، کله چې یو د شرع ملاتړی ووایي چې دا او دې ته ورته شیان د شرع خلاف دي. نو د شرع ردول به ورباندې اسانه شي، که چیرې شرع داسې شیان وي."

دویم: فیلسوف ابوبکر الرازي

فیلسوف ابوبکر الرازي (وفات 925 م: 313 هـ) په درېیمه هجري پېړۍ کې په یوه خپله رساله کې ویلي دي چې هغه څوک چې له هندسي او ریاضي علماً بې خبره وي، نشي کولای دا تصور وکړي چې ځمکه گرده ده، او خلک د هغې پر مخ ژوند کوي.

"هغه څوک چې له برهاني (دلیل لرونکې) ریاضی سره اشنا نه وي، هغه تصور نشي کولای چې ځمکه گرده ده، او خلک د هغې شاوخوا ژوند کوي."

همدارنگه، مفسر امام فخرالدین الرازي (د پنځم هجري پېړۍ) د ځمکې د کرویت انکار کوونکي " مکابر " بللي، او ویلي یې دي:

"دا د دلیلونو له مخې ثابتې شوې ده چې ځمکه گرده ده، نو څنگه ممکنه ده چې څوک پکې انکار وکړي؟"

-[تفسير مفاتيح الغيب]

دربيم فرعي څانگه : د يوناني علماوو دريځ د ځمکې د کړوټ په اړه

هيڅ داسې موندل شوي ليکلي سرچينې نشته چې وښيي لرغوني تمدنونه لکه سومري، اشوري، بابلي، يا مصري تمدنونه دا پوهېدلي وي چې ځمکه ګرځېده؛ بلکې د دوی ترمنځ رايج عقیده دا وه چې ځمکه فليټه ده، لکه څرنګه چې خلکو ته د سترګو په ليدو ښکاري.

خو کله چې د يوناني يا يوناني تمدن (حضارت الإغريق) په لومړۍ زره پيړۍ مخکې له ميلاده پيل شو، او څه نږدې ۱۰۰۰ کاله يې دوام وکړ، نو د يونان علماوو وکولای شول د طبيعي، هندسي، رياضي، انساني، سياسي، قانوني، او هنري علومو بنسټونه کېږدي.

له دغو علماوو څخه:

۱. فيثاغورس (Pythagoras)

وايي چې فيلسوف فيثاغورس (fithaghurs) د پنځمې مخکې له ميلاده پېړۍ په ترڅ کې لومړی کس و چې د ځمکې د کړوټ نظريه يې وړاندې کړه. دا يې د ځينو کایناتي مظاهرو د تشریح پر بنسټ وکړه، لکه دا چې:

"که چيرې سپوږمۍ او لمر ګرد وي، نو ولې ځمکه نه وي؟"

۲. ارسطو (Aristotle)

په څلورمه مخکې له ميلاده پېړۍ کې، نامتو فيلسوف ارسطو (aristutalis) د ځمکې د کرويت اصل ومنلو. دا يې د نوو دلایلو پر بنسټ و، لکه:

کله چې له استوايي کرښې څخه لرې شي، نو يو شمېر ستوري ورک شي.

او دا چې کله بېړۍ له ساحلونو لېرې شي، نو ورو ورو ورک شي (او يواځې يې بادبان ښکاري).

درېيم: اراتوستينس

او د ميلاد څخه درېيمې پېړۍ کې، ايراستوستينس (Ερατοσθένης) نومي يوناني فيلسوف او رياضي پوه، د ځمکې د محيط اندازه وټاکله. هغه د مصر د اسکندريې ښار کې د سيوري زاويه اندازه کړه، په داسې حال کې چې لمر د اسوان پر ښار عمودي و. د دواړو ښارونو تر منځ د واټن او د سيوري زاويې پر بنسټ، هغه د ځمکې محيط شاوخوا ۴۰،۰۰۰ کيلومتره اټکل کړ، چې دا د نن ورځې له دقيقې اندازې سره ډېر نژدې دی.

څلورم: بطليموس

د ميلاد له دويمې پېړۍ څخه، نامتو يوناني جغرافيه پوه او ستورپوه بطليموس (Ptolemy)، خپل مشهور اثر "المجسطي" ("المجسطي) وليکه، چې پکې يې د ځمکې کره والي، او د هغې شاوخوا گرځېدونکو اسماني اجسامو تشرېح وکړه. هغه پکې د طول او عرض د کرښو بنسټ هم کېښود، چې وروسته د جغرافيه په علم کې ډېر اهميت وموند.

څلورم څانګه : د اسلام علماو او د ځمکې کره والي

د اسلام د لومړيو پېړيو طبيعي او شرعي علماو اکثرو، د هندسي او رياضي برهانونو پر بنسټ، د ځمکې کره والی منلی و — سره له دې چې دا اند د مسلمان نه وو، بلکې د يونانيانو و. له دغو علماو څخه دا يادولی شو:

۱. الخوارزمي

الخوارزمي (دريمه هجري پېړۍ) په خپل کتاب صورة الأرض کې د ځمکې کره والي ته اشاره کوي:

«ځمکه د اسمان په منځ کې ده، او منځ په حقيقت کې تر ټولو ټيټه برخه ده، ځمکه مدوره ده، خو د غرونو او ژورو درو له امله نرۍ نرۍ غوټې لري. خو دا نرمه نرمه ناهمواري د هغې د کره والي مخه نه نيسي، ځکه د غرونو اندازې د ځمکې له اندازې سره پرتله شي، خورا واړه دي.»

۲. ابن خردادبه

ابن خردادبه الخراساني (توفی ۲۸۰ هـ) په خپل کتاب المسالك والممالك کې ليکي:

«خُmkه لکه د گولی په خپر مدوره ده، د فلک په منځ کې ایښوول شوی ده، لکه د هګۍ ژیره چې د سپینې په منځ کې وي. نسیم (هوا) د خُmkې له ټولو خواوو هغې ته جذب ورکاوي، او انسانان د خپلو بدنونو د خفت او درونتیا له مخې د نسیم او خُmkې ترمنځ جذبېږي. خُmkه د مقناطیس (مقناطیسي تیرې) په خپر د بدنونو درنې برخې ځان ته راکاږي...»

او بیا یې د استوا د خط د اوږدوالي د حساب طریقې ته هم اشاره کړې ده.

۳. ابن رُسته

ابن رسته (۳۰۰ هـ) په خپل کتاب الأعلاق النفیسة کې لیکي:

«الله عزوجل فلک گرد جوړ کړی، لکه د گولی، او خُmkه هم گرد ده، خو کلکه (مصمتة) ده، د فلک په منځ کې ولاړه ده، له هرې خوا یې فلک احاطه کړې. له هر لوري، هم له پاسه، هم له بنکته، هم له څنگونو، د یوه شان واټن لري، نو دا د فلک مرکز کې ده، لکه د هګۍ ژیره.»

۴. إخوان الصفا

د دریمې هجري پېړۍ د فلسفي اخوت ټولنه (إخوان الصفا) هم د خُmkې کره والي او د هغې د سطحې په اړه وایي:

«خُmkه یو مدور جسم دی، لکه گوله، چې الله په فضا کې ولاړه کړې، غرونه، سمندرونه، ودانۍ او چټلې یې سره یو ځای کړې دي. شاوخوا یې له هر لوري

هوا ده .د ځمکې مرکز یو خیالي نقطه ده، چې د هغې د نیم قطر په منځ کې ده .
له هر لوري، د ځمکې سطحه، او د اوبو سطحه، تر مرکز ه یو شان فاصله
لري...»

«د ځمکې سطحه له هر لوري پاس ده، نه دا چې یو خاص لوری یې بنسټه وي .
ډېری خلک گومان کوي چې زموږ مقابل لوری د ځمکې بنسټه لوری دی، خو
دا ناسم دی .دا وهم دی، نه برهان .د هندسي او فلکي علم له لارې پوهېږو چې
حقیقت برعکس دی :د ځمکې مرکز دی " اسفل السافلین ("تر ټولو بنسټه)، او د
سطحي هر لوری پاس دی، هوا هم له هر لوري محاطه ده.»

شپږم :ابو ریحان البیروني

د اسلامي طبیعت پوه ابو ریحان البیروني (۴۴۰هـ / ۱۰۴۸م) وتوانېد چې د
ځمکې د کُرې نیم قطر د افق د پراختیا د ظاهره له لارې اندازه کړي .هغه په
نوبت یوه نوې او ساده طریقه کاروله:

په یوه پراخه، فلیته صحرا کې یې یو لوړ غر ته ځي.

د غر لوړوالی اندازه کوي.

د غر سر څخه د عمودي کرښې او د افق تر سیمه پورې زاویه معلوموي.

د قائم الزاويه مثلث معادله کاروي چې نکات يې د غر سر، د تماس نقطه، او د
خُمکي مرکز وي.

پايله يې: نيم قطر يې ۶۳۳۹،۶ کيلومتره محاسبه شو، چې دا د ننی اندازې (۶۳۷۱
کيلومتره) څخه يوازي شاوخوا ۳۱،۴ کيلومتره کم دی.

دا ځانگړي ميتود يې له شکه د خُمکي کرويت قطعي ثابته کړه، ځکه چې دوه
بېلابېلي طريقې ورته نتيجه ورکړه (د بېرونی طريقه او د يوناني فيلسوف
ايراستوستينس طريقه).

البیروني همدارنگه يوه بل دليل وړاندې کړ چې بنيې د خُمکي سطحه د شرق،
غرب، شمال او جنوب په ټولو لورو محدود شوي نه، بلکې محدبه بڼه لري. هغه
وويل:

«دا ثابته شوې چې پراختيا (افق) په ختيځ، لويديځ، جنوب او شمال کې محدبه
ده، نه مستقيمه يا داخلي خمېدونکې. که د شرق څخه تر غرب پورې پراختيا
مستقيمه وای، نو ټول کسان به په يو وخت کې د اسماني اجرامو لوېدو شاهد
وي. که داخلي خميده وای، بيا د لمر د لوېدو وختونه به د هېوادونو تر منځ فرق
لري—لويديځ خلک به مخکې لمر لوېدلی وو. خو د کروې سطح په حالت کې،
ختيځي خلک لومړی اجرام گوري، وروسته لويديځي خلک.»

اووم: ابن الحايك الهمداني (۳۳۴هـ)

يمني جغرافيه پوه ابن الحايك د ستورو د ليد توپير د حُمکي کره والي لپاره دليل وړاندې کړی:

«خبر اوسئ: حُمکه نه سيده ده، نه داسې فرش چې منځ او څنډې يې مساوي وي، بل محدبه ده. دا خمېدنه د پراخوالي له کبله نه څرگنديږي بلکې د هغه اندازو سره چې د فلکي برخو پر بنسټ محاسبه شوي. هر قوم ته د هغوی افق جلا دی، چې د نورو قومونو له افقونو سره توپير لري. د جنوب خلک داسې ستوري ويني چې شمال خلک نه ويني، او برعکس. ځيني ستوري د يوې دائمي ظاهر وجود په څېر دي په قطب شاوخوا حرکت کوي، خو په جنوب کې څرگنديږي او شمال کې ورکېږي... دا ټول د حُمکي د دوران او کرويت ثبوت دی، ځکه که حُمکه فليته وای، د هغه ستورو ليد به د ټولو لپاره يو شان وای.»

اتم: ابن الفقيه الهمداني (۳۴۰هـ)

ابن الفقيه يو مهم دليل وړاندې کوي چې په سمندر کې د غرونو غياب د کرويت ښکارندويي کوي:

«دوی دا وايي چې سمندر هم کروی دی. دليل يې دا دی: کله چې په کښتۍ کې له ساحله ليرې ځئ، سترگې مو يو څه وروسته د حُمکي او غرونو ليرې کېدو وويني — هيڅ شی نه ښکاري. خو کله چې ساحل ته نږدې شئ، لږ وروسته غرونه، ونې او حُمکه ورو ورو څرگنديږي.»

نهم: ابن طاهر المقدسي (۳۵۵هـ / ۹۶۶م)

ابن طاهر المقدسي حديث کوي:

«خيني وايي هغه څه چې موږ د ستورو حرکت په توګه وینو، په حقیقت کې د ځمکې حرکت دی، نه د فلک حرکت. خلک دا مني چې ځمکه کروي شکل لري او آسمان یې شاوخوا لکه د هګۍ پوښ احاطه کړی. دننه ژیره د ځمکې تمثيل دی، سپینه د هوا، او پوست یې د آسمان تمثيل. که د ځمکې بل اړخ ته تونلونه کنده شي، خلک به په چین کې راوځي. لکه څنګه چې خلک په یو هګۍ د مچيو په څېر ژوند کوي.»

لسم: محمد بن حوقل (۳۶۷هـ / ۹۷۷م)

محمد بن حوقل په خپل اثر کې د بطليموس نظريات نقلوي:

«بطليموس ويلي: د ځمکې عرض د جنوب له قطبه تر شمال قطب پورې اندازه شوی. د استوا په سيمه کې فلک د ځمکې شاوخوا ۳۶۰ درجې ګرځي؛ هر درجه ۲۵ فرسخ (فرسخ $\approx ۱۲,۰۰۰$ ذراع، ذراع ≈ ۲۴ إصبع، هر إصبع ≈ ۶ غنم حبات). په مجموع کې دا شاوخوا ۹۰۰۰ فرسخ شمېرل شوی. د استوا او دواړو قطبونو تر منځ ۹۰ درجې مختلف دي. دا اندازه د زمکې د کرويت په څېر ده. د استوا څخه وروسته ۲۴ درجې تر ساحلي جوړښت پورې، وروسته لوی سمندر محاصره شوی دی.»

(۱۱) الحسن بن الهيثم (۴۳۰ هـ / ۱۰۴۰ م)

هغه ليکلي دي:

“د ځمکې شکل په عمومي ډول د کرې سره ورته دی، خو سطحه يې بشپړ گرد نه ده؛ په سطح کې ځينې ناهمواري شته چې د ځمکې د عظمت په پرتله ډيرې وړې دي. دا تضاريس د کرويت په اصلي شکل کې هېڅکله بدلون نه راولي. په حقيقت کې، ځمکه يوه کره ده، چې مرکز يې د نړۍ مرکز بلل کېږي، او ثابته سيمه ييزه ده. نور حرکت نه کوي، بلکې ساکنه ده. اوبه د ځمکې کرې شاوخوا راگرځېدلې دي. ځکه چې اوبه درنې دي او د مرکزي جذب له امله ټيټو سيمو ته راځي، نو د لوړو سيمو سطحه لکه جزاير پاتې کېږي او د اوبو څخه جلا پاتې کېږي.”

(۱۲) ابن سينا (۴۲۷ هـ)

ابن سينا په گردوالي او د اوبو سلوک باندې دا نظر وړاندې کوي:

“د ځمکې پر سطحه د اوبو رفتار بنيي چې د هغې سطح بايد گرد وي. کله چې کشتۍ د لېرې څخه بنکاري، نو لومړۍ يې يوازې ترمينځ برخه بنکاري، او که سطح مواج وای نو ټوله کشتۍ به بنکاره وای. لکه څنگه چې موږ د حقيقي مشاهدې پر بنسټ گورو، سطح گرد دی. ځکه د اوبو د اجزاو جذب مرکزي دی، او سطح د مرکزي فاصلي د يوې عادي حلقې په شکل پلټي کوي، چې دا د کروۍ والی نښه ده.”

(۱۳) ابن حزم الظاهري (۴۵۶ هـ / ۱۰۶۳ م)

ابن حزم داسي وايي:

“نبردي اجماع دی چې قرآن، سنت، او علما وايي حُمکه کروی ده، او عمومي خلکو خلاف دا مني. هيڅ لوی عالم چې د علم مقام يې اوچت دی، د حُمکي کرويت رد نکړی. بلکې چې قرآن وايي: (يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ) (سورة الزمر: ۵)، دا صريح نښه ده چې حُمکه يو پر بل تاوېږي، لکه عمامه چې تاوېږي، او دا د کروی والي واضح دليل دی.”

(۱۴) ابو بکر بن طفيل (۵۸۱ هـ / ۱۱۸۵ م)

هغه زياتوي:

“ثابته شوي چې لمر او حُمکه دواړه کروی شکل لري، او لمر د حُمکي په پرتله ډېر ستر دی. هغه نيمه برخه چې د لمر لخوا روښانه کېږي، د نور شدت تر منځ برخه کې تر ټولو زيات رڼا لري، حُکه مرکز ته لېږي ده. د استوا سيمي په کال کې يوازي په دوه وختونو کې لمر مستقيم پورته وي—دا د ۵۵۵۵ ې رڼا او متوسطې تودوخې سبب کېږي—خو د نورو سيمو لپاره رڼا او تودوخه توپير لري.”

(۱۵) الشريف الإدريسي (۵۶۰ هـ / ۱۱۶۶ م)

په کتاب نز هة المشتاق کې ليکلي:

“حُمکه د کړې په څېر ده، او اوبه ورسره نښتي او په طبيعي سکون ورته پاتي دي — همغسې لکه د هگۍ ژير د سپينې دننه کې وي. نسيم يې له هر لوري چاپېره احاطه کوي، او لکه د يو مقناطيس غوندي، درنې اجزاء د حُمکې جذب ته ځي. ټول موجودات پر حُمکه ثابت دي، حُکه د فلک چټک حرکت د هغوی پر وړاندې نه بدليري.”

(۱۶) ابن الجوزي الحنبلي (۵۹۷هـ)

ابن الجوزي د اجماع خبره کوي:

“عالمان په اجماع سره مني چې حُمکه کړوی ده، حُکه لمر، سپوږمۍ، او سياري يو وخت په ټولو ناحيو کې لوبري يا راختي نه کوي. بلکه په ختيځ کې مخکې گرځي. حُمکه د آسمان د کړې مراکز په منځ کې ثابته ده. هر جرم د ټولو نواحو د آسمان يوه اندازه کې ليدل کېږي، چې دا پديد د حُمکې کړويت ته صريح اشاره کوي.”

****اولسم: فخر الدين رازي ****

فخر الدين رازي (م ۶۰۶ هـ / ۱۲۱۰ م) په خپل تفسير “** مفاتيح الغيب **” کې د قرآن کریم د آيت “** وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ (** هغه ذات چې حُمکه يې غځولې ده) په تفسير کې وايي :

"* >لومړی د: ځمکې کره والی په څرگندو دلیلونو ثابت دی، نو څه شی د انکار زمینه پریښودلې ده؟ که چېرې وویل شي چې د 'مَدَّ الْأَرْضَ' کلمه د ځمکې د کړې والي سره په تکرار کې ده، نو موږ وایو: ځمکه یو عظیم جسم دی، او کره په داسې حال کې چې ډېره لویه وي، خو د هغې هر برخه په سطحه کې ښکاري. د سطحې او کړې ترمنځ توپیر یوازې د الله په علم کې ښکاري. ایا ته نه ویني چې الله وایي: "وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا" (**) او غرونه یې د میخونو په څیر ښخ کړي دي؟ نو څنگه یې غرونه د میخونو په توګه توصیف کړي، که څه هم خلک پرې ولاړ دي؟ همداسې دلته هم **."

** اتلسم: شیخ الاسلام ابن تیمیه **

ابن تیمیه (م ۷۵۸ هـ / ۱۳۲۸ م) په "مجموع الفتاوی" کې د مسلمانو علماوو د اجماع په اړه وایي:

"* >زه د مسلمانو مشهورو علماوو څخه هېڅ یو نه پېژنم چې د ځمکې د کړې والي انکار کړی وي، یوازې یو څه کمزوري مجادله کوونکي وو چې د ستورپوهانو سره په مناظرو کې یې د حساب په اړه تېروتنې کړي. دوی وویل چې ځمکه ممکن مربع یا مسدس وي، خو د کړې والي انکار یې نه دی کړی. زه هېڅ یو عالم نه پېژنم چې په ټینګار سره ویلي وي چې ځمکه کره نه ده – یوازې ځینې ناپوهان چې هېڅ ارزښت نه لري **."

هغه هم د اوبو د پاتې کېدو او د جاذبې په اړه تشریح کوي:

"* ځمکه کره ده، او د اوبو له خوا احاطه شوې ده. اوبه په ټولو خواوو کې د ځمکې په څیر محدب دي. د ځمکې مرکز د ټولو شیانو د جذب ټکی دی. موږ یوازې دوه لارې لرو: پورته او ښکته. ځمکه او اوبه ټولې خواوې ته مرکز ته رانښته کېږي **."

****نولسم:محمود بن الجغميني****

محمود بن الجغميني (م ۶۱۸ هـ) د افلاکو او سیارو ترتیب بیانوي :

"* >تول افلاک کروي شکل لري، او یو بل یې احاطه کړی .خُمکه په منځ کې ده، بیا اوبه، بیا هوا، بیا اور، بیا د سپوږمۍ فلک، د عطارد فلک، د زهرې فلک، د لمر فلک، د مریخ فلک، د مشتري فلک، د زحل فلک، د ثوابت فلک، او په پای کې د افلاک اعظم فلک چې ټول نړۍ یې احاطه کړې ده ."*

**** شلم :ابن خلدون****

ابن خلدون (م ۸۰۸ هـ)په"***مقدمه ***کې وایي :

"* >په حکیمانو کې ثابتې ده چې خُمکه کره ده، او اوبه یې په څیر د یوې توری په څیر احاطه کړي دي .اوبه د خُمکې په یوې برخه کې راکمې شوې دي تر څو د انسانانو لپاره ژوند ممکن کړي .ځینې وایي چې اوبه د خُمکې لاندې دي، خو دا سم نه دی .طبیعي بڼکته د خُمکې مرکز دی، او هر څه خپل وزن سره هلته رابښکته کېږي .اوبه د خُمکې په پورته برخو کې دي ."*

یویشتم :النيساپوري رحمه الله (وفات :۷۲۸هـ / ۱۳۲۸م)د خپل تفسیر " غرائب القرآن "کې د «في عين حمئة» د آیت په اړه ويلي دي:

«د اسلام حکیمانو ويلي دي :د يقيني دلايلو له مخي ثابتې شوې ده چې خُمکه کروي (کره)ده.»

دویشتم: د قزوینی رحمه الله (وفات: ۶۸۲ هـ / ۱۲۸۳ م) په خپل کتاب " عجائب المخلوقات " کې ویلي دي:

«حُمکه یوه کره ده ... او د دې دلیل دا دی چې د سپوږمۍ د خسوف پر مهال، که دا خسوف له بېلابېلو هیوادونو څخه لیدل کېږي، نو دا په ټولو ځایونو کې په یو وخت نه لیدل کېږي، بلکې د یو بل پسې په متعاقب وختونو کې لیدل کېږي، ځکه چې د سپوږمۍ طلوع او غروب د بېلابېلو ځایونو لپاره په بېلابېلو وختونو کې وي. او حُمکه د الله تعالی په اجازه د ټولو افلاکو په منځ کې ولاړه ده ... کله چې انسان د حُمکې پر سطحه هر ځای ودرېږي، نو سر یې همیشې د آسمان پر لور وي، او پښې یې د حُمکې پر لور، او د آسمان نیمايي برخه ویني ... که بل ځای ته انتقال وکړي، نو د آسمان هغه اړخ به ورته ښکاره شي چې مخکې پټ و، په هماغه اندازه چې له بل اړخه پټ شوی و»

درویشتم:

شیخ الإسلام ابن تیمیه په خپل کتاب " مجموع الفتاوی " کې د افلاک د استدارې نفې کولو په اړه وویل چې دا یو ډول جهل دی. شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: خو زه نه پوهېږم چې چا په پوره یقین سره ویلي وي چې حُمکه گرده نه ده، پرته له هغو جاهلانو نه چې هیڅ وزن نه لري او په خبرو کې یې اعتبار نشته.

هغه یادونه وکړه چې د قرآن او سنتو له مخې دا حقیقت ثابت دی چې افلاک مستدیره دي. د قرآن شریف په مختلفو آیتونو کې د دې حقیقت تایید شوی دی. مثلاً، الله تعالی فرمایي:

"وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ"

(الأنبياء) 33 :

او په بل آيت کې فرمايي:

"لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ"

(يس) 40 :

څلروښت:

ابن عباس رضي الله عنهما او نور سلف فرمايي:

"فِي فَلَكٍ" مانا دا ده چې دا فلک لکه د مغزل (اوبدلو وسیله) فلکه دی .يعني مستدير، گرد او بڼه لري.

شيخ الإسلام ابن تيميه هم اشاره وکړه چې " فَلَكٌ " د مغزل د چرخ په څير د يوې گردې حرکت ته اشاره کوي، چې دا د افلاک د استدارې تاييد دی .له دې علاوه، د قرآن نورو آيتونو کې لکه " يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ (آل عمران 27 :د" تکوير "اصطلاح، چې په عربي کې د کټولو يا گڼدلو معنا لري، د استدارې گردۍ په مفهوم کې کارول شوی دی.

پنځه وښت:

ابن القيم په " مفتاح دار السعادة " کې وويل : هغه خلک چې د افلاک د استدارې په اړه د عقل او احساس پر بنسټ خبرې کوي، هغوی په حقيقت کې د دې حقيقت منکر شوي دي، چې دا د قرآن او سنتو سره په ټکر کې دی.

المصدر :مجموع الفتاوى – شيخ الاسلام ابن تيمية

المجلد – 6 :الصفحة 587 :

﴿﴾ د اصلي کتاب لينک (ketabonline.com)

شپږويشت:

البيقاعي رحمه الله بيا په خپل کتاب "نعم الدرار في تناسوب الآيات السوار" کې د قرآن د آيتونو تفسير کوي:

"الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ تَبَاقًا" "سورت الملك ۳"

"هغه ذات چې پيدا کړی دی اووه اسمانونه لاندې باندې (طَبَقِي طَبَقِي)"

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طَبَاقًا

ايا نه وينئ چې په څه ډول الله لاندې باندې اووه اسمانونه پيدا کړل؟

سورت نوح ۱۵

ددغو تفسير داسې کوي چې د اسمانونو ترتيب د طبقو په څير بيان شوی دی . هغه وايي:

قرآن د اسمانونو په اړه وايي چې هغوی د متناسب طبقو په څير جوړ شوي دي، هر اسمان د بل نه پورته دی او دوی ټول د يو بل سره همغږي لري.

د هغه په وينا، دا هغه وخت ممکنه ده چې ځمکه کره وي او لومړی اسمان د ځمکې په شاوخوا کې داسې محاصره کوي لکه څنگه چې هگۍ د خپل پوتکي سره محاصره کوي.

دا تناسب د اسمانونو ترمنځ همداسې پر خای پاتې کېږي، تر دې چې د الله تعالیٰ عرش د ټولو اسمانونو څخه لوړ دی، او په شرع کې ددغه سره هېڅ کوم تضاد نشته ولیکن دا ډیر ورته مناسب دی.

{الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوُّتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ
هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ (3)}

"{[66695]} {[66696]} {[66697]}"

حواله يې- <https://quran-tafsir.net/beqaay/sura67-aya3.html?utm>

اوویشتم:

د حواسو د محدودیتو په اړه امام غزالي رح په خپل کتاب «المنقذ من الضلال
(Al-Munqidh min al-Ḍalāl = Deliverance from Error) کې لیکي:

د امام غزالي رحمه الله یو مشهور انتقاد په دې اړه دی چې هغه په هغو کسانو
نیوکه وکړه چې یوازې د خپلو حواسو په تکیه د حقیقت موندلو هڅه کوي. هغه
ورته وویل چې باید د اسمان ستورو ته وگوري او دا وگوري چې ستوري
څومره کوچني ښکاري، مگر د هندسي محاسبې له مخې دا ثابتې شوې ده چې
ددغه ستوري د ځمکې نه لوی دي. دا ښيي چې زموږ حواس څومره محدود دي.

اته ویشتم:

ابن حزم هم تاييد وکړ چې د مسلمانو علماوو هيڅکله د ځمکې د استدارې په اړه شک ندی کړی او د قرآن او سنتو پراساس يې د ځمکې استداره منلې ده.

په دې توگه، د قرآن کریم د آيتونو او د علماوو د اجماع پراساس، د افلاک او ځمکې استداره د اسلام د علمي او ديني حقيقتونو په توگه ثابت ده.

سيد مراغي هم وويل چې قرآن د انسانانو لپاره د الله تعالى د حکمت او برکتونو يادونه کوي، او د آسمانونو او ځمکې خلقت موږ ته د الله تعالى د عظمت او برکتونو په اړه د فکر کولو هڅونه کوي.

د قرآن او حديثو له مخې، د افلاک استداره او د ځمکې گړدي شکل د يوه ښکاره علمي حقيقت په توگه وړاندې کېږي، چې له لارې يې موږ د الله تعالى د حکمت او عظمت څخه په ياد پاتې شو.

د ځمکې وضعيت په قرآن کې:

الله تعالى په قرآن کې د ځمکې په اړه مختلف کلمې کارولي دي. د "الارض" کلمه د ځمکې لپاره کارول شوې چې د انسانانو د استوگنې ځای دی. د ابن منظور په «لسان العرب» کې ويل شوي چې دا کلمه په مونثي بڼه (أنثى) ده، او دا د جمع اسم (اسم جنس) دی، چې د ځمکې طبقه بندي ته اشاره کوي.

د ځمکې د کلمې مختلفې ماناوې:

د ځمکې لاندې څه چې د څارويو د پېښو لاندې وي.

د يوې کلی يا ځای نوم، لکه "ارض نوح" چې په بحرين کې يوه کلی ته اشاره کوي.

کله چې یو څوک "ابن ارض" ("ابنُ اَرْضٍ) وي، دا د اجنبي (بهیر) معنا لري.

"ابن ارض" یو بل معنی هم لري، لکه د یو ډول نبات چې خوراک کې کارول کېږي.

د ځمکې مفهوم کې د flat earth نظریه پلویانو تېروتنه د دې کلمې د غلط تفسیر له امله ده. دوی د "ارض" کلمه د سیارې په توګه تفسیر کوي، خو په قرآن کې د لته "ارض" کلمه یوازې د ځمکې په فزیکي او ځمکنی مفهوم کې کارول شوې ده. د ابن کثیر په «تفسیر القرآن العظیم» کې هم دغه تفسیر تایید شوی دی.

په قرآن کې د ځمکې د حالت تشریح: الله تعالی د ځمکې په اړه مختلف کلمې کارولي دي، لکه:

"نشرنا" ("پراخول")، چې په سورت الحجر (19) کې راغلی دی.

"مَدَدْنَا" ("پراخول")، چې په سورت النبأ (6) ، سورت البقره (22) ، سورت نوح (19) او سورت النازعات (30) کې کارول شوې.

"بسطنا" ("پراخول")، چې په سورت الغاشیه (20) کې ذکر شوی دی.

دغه ټول کلمې د ځمکې د پراختیا، استوګنې او د هغې پراخې طبیعت
بنسټګرندويي کوي، چې په قرآن کې یې د الله تعالی د حکمت او قدرت د نښو په
توګه وړاندې کوي.

"**مور دې نظر ته متوجه یو چې د ځمکې د فلیټ تیوري د پلویانو ګډوډي د
الارض کلمې د معنی په اړه د دوی له غلط فهمی څخه راځي. کله چې الله
سبحانه و تعالی د الارض کلمه کاروي، دا هغه خاوره یا ځمکه ده چې مور یې
وینو او سفر پرې کوو. دوی په دې ایتونو کې غلط پوهیدلي او د دې کلمې په
اړه فکر کوي چې ځمکې ته د سیارې په توګه اشاره کوي. دا د قرآن د پوهیدو د
طریقې سره سم دی لکه څنګه چې ابن کثیر په خپلو تفسیرونو کې ویلي دي (.
وګورئ تفسیر القرآن العظیم، ۴-۵ مخ".)

د ځمکې حالت په قرآن کې بیان شوی:

الله سبحانه و تعالی د ځمکې په اړه د څو کلمو په کارولو سره تشریح کوي. د
ځمکې د تشریح کولو لپاره کارول شوي کلمې عبارت دي له: "مور خپروو ("
سوره الحجر) 19:، "پراخه / پراخول ("سوره النباء 6:، سوره البقره 22:،
سوره نوح 19:، سوره النازیات (30: او "پراخه ("سورة الغاسیه. 20:)
د ځمکې تشریح په قرآن کې د څو آیتونو په وسیله:

الله سبحانه و تعالی فرمایي:

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً

["هغه [چې تاسو لپاره یې ځمکه جوړه کړه] پراخه.]"

سوره البقره (22)

الله سبحانه و تعالی فرمایي:

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ

"او ځمکه مو خپره کړه او په هغې کې مو غرونه و غورځول او په هغه کې مو هر متوازن شی پیدا کړ."

سوره الحجر (19)

الله سبحانه وتعالى فرمايي:

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا

"او همغه ذات دی چې ځمکه یې خپره کړه او په هغې کې یې غرونه او سیندونه ټینګ کړل."

سوره رعد (3)

الله سبحانه وتعالى فرمايي:

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا (٣٠) أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا

"او له هغه وروسته یې ځمکه خپره کړه. له هغې څخه یې اوبه او څرخایونه را ایستل."

سوره النازیات (30-31)

الله سبحانه وتعالى فرمايي:

وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ

"او ځمکې ته چې څنګه غوړول شوې ده؟"

سوره الغاسیه (20)

دا ټول آيتونه د الله سبحانه و تعالى د قدرت نښې دي چې د ځمکې مختلف حالتونه تشرېح کوي او موږ ته د هغه د حکمت په اړه فکر کولو ته هڅوي.

د ځمکې د خپریدلو يا پراختيا معنی يوازي د دې نه ده چې ځمکه فلیټ يا سطحه ده. په قرآن کې ځمکه د "خپریدلو" يا "پراختيا" په ډول بيان شوې ده، خو دا د دې معنی نه ورکوي چې ځمکه د يوې فلیټ سطحې په توگه ده. د ځمکې "خپریدل" د دې حقيقت ته اشاره کوي چې ځمکه پراخه شوې ده تر څو انسانان او حيوانات پر هغې سفر وکړي او ژوند وکړي.

شيخ عبدالرحمن السعدي د (وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا) کلمه داسې تعريف کړې چې الله سبحانه و تعالى ځمکه پراخه کړې ده تر څو انسانان او حيوانات پرې تگ راتگ وکړي، د ژوند لپاره اړين مواد پيدا کړي او په ټولې ځمکې کې ژوند وکړي. دا په دې مانا نه ده چې ځمکه مسطحه يا فلیټ ده، بلکې په دې کلمه کې د ځمکې پراخوالی په سمبولیک ډول بيان شوی دی.

د (دَحَاهَا) کلمه چې سلف صالح له دې سره تړلې پوهې ته رسېدلې دي، دوه عمده تفاسير لري:

قتاده، السعدي او سفيان الثوري د دې کلمې معنی د ځمکې د خپریدو په توگه کړې ده، چې پدې کې د ځمکې پراخوالی، ځای ته د تگ راتگ او د انسانانو د ژوند د آسانتيا لپاره خبرې کيږي.

ابن عباس، ابن جريج او ابن زيد بيا دې کلمې ته د ځمکې څخه د طبيعي زیرمو، اوبو او څارويو استخراج کولو معنی ورکوي.

شيخ ابن عاشور د (بِسَاطًا) کلمه د نوم سورت 19 آيت کې تفسير کړې او ويلي يې دي چې ځمکه لکه يو بستر يا خپره شوې کفره ده چې انسانان پرې گرځي، سفر کوي او په هغې باندې ژوند کوي. دا تشرېح د ځمکې د فلیټوالي په معنی نه

ده بلکې د هغې پراخوالی او د انسانانو د سفر کولو لپاره د هغې د مناسب ځای د شتون یوه بیانه ده.

نو په ټولیزه توګه، "خپریدل" یا "پراختیا" د ځمکې د فلیتوالي په مانا نه ده، بلکې د هغې پراخوالی او د انسانانو لپاره د هغې مناسبت ته اشاره کوي.

له همدې امله، کارول شوي کلمې چې د "فلیت" یا "سطحه" معنی لري، یوازې د دوی لغوي معنی لري، خو د آیت په سیاق کې دا معنی نه ده. د ځمکې د خپریدو مفهوم د هغې پراخوالی ته اشاره کوي چې انسانانو او حیواناتو ته د تګ راتګ، ژوند او د مختلفو منابعو موندلو لپاره اسانتیاوې برابروي.

د ځمکې د شکل په اړه اسلامي پوهان مختلف نظریات لري، خو عموماً دې ته اعتراف شوی چې ځمکه یوه کره ده. دلته د ځمکې د کروي شکل په اړه د ځینو پوهانو نظرونه وړاندې شوي دي:

امام فخرالدین الرازي وايي: "دا د سمو او صحیحو حقایقو له لارې ثابت شوي دي چې د ځمکې شکل یوه کره ده، نو څنګه یو څوک کولی شي په دې مسئله کې بې عقل وي او حقیقت ونه مني؟" (تفسیر مفاتیح الغیب ۳/۱۹)

ابو حیان الاندلسي د عبدالله الداراني نظر نقل کړی دی چې وايي: "ثابته شوي ده چې ځمکه یوه دایره (sphere) ده. دا د الله سبحانه و تعالی له قول سره، چې ځمکه خپره ده، مخالفت نه کوي. دلیل یې دا دی چې ځمکه یوه لویه ماده ده چې ځینې برخې یې د لیدلو وړ ځمکه ده" (البحر المحيط، ۳۴۶/۶)

شيخ محمد الامين بن محمد المختار السانقطي د سورت النازيات د ۳۰-۳۱ آيتونو په تفسير كې د ستورپوهنې په اړه له مسلمانو كارپوهانو سره د مشورې پر اړتيا ټينگار كړی چې په دې خبره متفق دي چې ځمكه يوه كره ده.

شيخ ابن اسور د سورت الزمر د پنځم آيت د (يُكَوِّرُ) كلمې په اړه وايي: "ال تكوير د څه شي د تاوولو يا رول كولو معنى لري. د آيت په سياق كې، تكوير د شپې او ورځې د بدلېدو سره مشابهت لري، لكه څنگه چې د ټوپك د رول كولو په څير دا بدلونونه د يوې كروي سطحې په اوږدو كې ترسره كيږي. دا د قرآن يوه ساينسي معجزه ده، ځكه چې د تكوير كلمه د كوره (سفير) سره اړيکه لري، چې دا د ځمكې كروي شكل تاييدوي (تفسير التحرير والتنوير، ۲۳/۲۳۸)

دا نظرونه د قرآن د ساينسي معجزو يوه برخه دي، كوم چې د ځمكې د كروي شكل په اړه د پوهانو په دريو دورو كې د يوې گډې پوهې تاييدوي.

ابن عاشور د سورة الزمر په پنځم آيت كې د (يُكَوِّرُ) د كلمې په اړه داسې وايي: التكوير معنى د تړلو يا پورته كول. لكه څنگه چې د كوارۍ الامامة معنى ده، دا د پگړۍ د تړلو يا د ړنگولو معنى لري. د تكوير له آيت څخه مطلب د ځمكې په يوه اړخ كې د شپې او ورځې د بدلون او يو له بل سره د بدلون پرتله كول دي. دا مشابهت د شپې او ورځې د بدلون لپاره بې ساري او د منلو وړ دی د سر په سر باندې د پگړۍ د پوښلو سره پرتله كيږي. دا د قرآن كريم يو له ساينسي معجزو څخه دی، ځكه چې د تكوير كلمه كره ته اشاره كوي چې معنى يې كره ده. له همدې امله ځمكه كره ده. دا حقيقت عربانو او انسانانو ته تر هغه وخته پورې معلوم نه و، چې قرآن د تياره رڼا ته د بدلېدو دوه عناصر يا شپه او ورځ تشرېح كړي (التحرير والتنوير، ۲۳/۳۲۹)

د ځمکې د شکل په اړه د پوهانو اقوال لاندې دي، چې بنیې ځمکه یوه کره ده، او دا حقیقت د قرآن او سنتو څخه ثابت دی. همدارنګه، د ځمکې د کروي شکل په اړه د یو شمېر لومړنیو پوهانو او تفسیرونو د مختلفو نظریاتو ذکر شوی دی.

څلورم څپرکی

د ځمکې د استدارې اړوند د لومړنیو پوهانو او تفسیرونو د مختلفو نظریاتو ذکر

شیخ عبدالرحمن السعدي وايي: "د ځمکې د خپریدو مفهوم دا نه دی چې ځمکه ګرده نه ده. بلکه د ځمکې پراخوالی د هغې لویوالي په پام کې نیولو سره د کړۍ په څیر ده ("تفسیر تیسیر الکريم الرحمن، ص ۲/۲۱۱-۲۱۲)

ابن حزم الظهري په خپل کتاب کې لیکي: "ثابته شوي چې ځمکه یوه کره (دایره) ده، او د قرآن او سنتو شواهد هم دا حقیقت ثابتوي، او د علماو څخه هیڅ یو ددې انکار ندی کړی ("الفصل فی الملل و الاحواء و النحل، ۲/۷۸)

شیخ الاسلام ابن تیمیه د ځمکې د کروي شکل په اړه په خپل کتاب کې لیکي: "پوهان په دې متفق دي چې ځمکه او د هغې ټول حرکتونه لکه د یوې کرې (دایرې) په څیر دي، او د علماوو تر منځ هیڅ اختلاف نشته چې اسمان د یوې ګنډې (کرې) په څیر دی ("مجمع الفتاوى، ۲۵/۱۹۵)

محمد بن احمد صيام الدين المقدسي د ځمکې په اړه وايي: "ځمکه د بال په څير ده، کوم چې د کائنات دننه موقعيت لري، لکه د هگۍ سپين چې د هگۍ دننه وي ("احسن التقاسيم في معرفة الاقاليم، ۵۸/۱)

ابو القاسم عبيدالله بن عبد الله (ابن خردزبه) هم د ځمکې د کرې شکل تاييد کړی او ويلي يې دي: "د ځمکې ځانگړنې داسې گړدې دي لکه د توپ يا مرمر په څير ("المسالك و الممالك، ۴)

ابو بکر بن يحيى السلى د ځمکې د کروي شکل په اړه ويلي: "د ځمکې کره شکل د جيوميټري له لارې ټاکل کيږي ("وفاية العيان، ۳۵۹/۴)

دغه اقوال ټول د علمي شواهدو په ملاتړ دي چې د ځمکې کروي شکل ثابتوي .
دا نظريات د قرآن او سنتو سره همغږي لري، کوم چې د ځمکې د پراخوالي او کروي شکل په اړه مختلف علومو او د عصر د پوهانو پوهه بيانوي.

دا ټول ټکي د ځمکې د گړدې شکل په اړه د علماوو ترمنځ گډې خبرې او د قرآن او علمي شواهدو په اړه تفصيل وړاندې کوي . ځينې مهمې خبرې چې پکې ذکر شوې دي:

امام صيام الدين الذهبي رحمه الله (ت 748 : هـ 1347 / م) په خپل کتاب "مختصر العلو" کې: هغه د ځمکې او اسمان پرته کولو په اړه وويل چې ځمکه د هندواني دننه مېوې ته ورته ده او اسمان د ځمکې د ټولو خواوو څخه يې احاطه کوي . هغه د دې خبرې لپاره دليل وړاندې کړ چې که يو مسافر له ختيځ

څخه لويديځ ته بي ځنډه سفر وکړي، نو هغه بالاخره بيرته خپل پيل ځای ته راگرځي، کوم چې د ځمکې د گردې شکل ثبوت دی.

قرآني شواهد: د سوره الزمر (39:5) آيت چې وايي "هغه شپه په ورځ پوښي او ورځ په شپه پوښي" د ځمکې د گردې شکل او د هغې د حرکت وضاحت ورکوي.

د شيخ المراغي او امام ابن حزم تفسير له مخې، دا آيت د ځمکې د حرکت او د شپې او ورځې د بدلون دليل دی، چې په حقيقت کې د ځمکې د گردې شکل په اړه لارښونه کوي، (ابن حزم) رحمه الله وايي: چې مشهورو مسلمان علماوو هيڅکله د ځمکې د گردوالي څخه انکار نه دی کړی.

ماخذ: ابن حزم، الفصل في الملل والأهواء والنحل، 2/78

ماخذ: تفسير المراغي، سورة الزمر، آية 5

ابو ريحان البيروني (973-1048) م 362-440 / هـ (يو له تر ټولو ستر اسلامي علماوو، فيلسوفانو، او ساينسپوهانو څخه و، چې د علم، تحقيق، او ژور فکر سمبول گڼل کېږي هغه نه يوازې يو رياضي پوه، فزيکپوه، فلکپوه، او تاريخپوه و، بلکې د ځمکې په بڼه، اندازې، او حرکت باندې يې داسې دقيق نظريات وړاندې کړي چې د ډېرو غربي پوهانو له زمانو وړاندې وو، د البيروني دا نظريه لږله چې ځمکه کروي (مستديره) ده.

الباب پنجم : د ځمکې ځانګړتیاوې او په کائنات کې موقعیت

علما دا اټکل کوي چې د لیدل شوي کائنات قطر – یعنې هغه کائنات چې د فضا د لیدونکو آلو له لارې لیدل کېږي – نږدې 92 میلیارده نوري کاله دی، پداسې حال کې چې د کائنات عمر نږدې 13.7 میلیارده کاله اټکل شوی دی.

علما تقریباً دا هم اټکل کوي چې په کائنات کې شاوخوا ۳۰۰ میلیارده کهکشانونه شتون لري، او هر کهکشان کې په اوسط ډول ۱۰۰ میلیارده ستوري وي، چې هر ستوری له خپلو سیارو او سپوږمۍ سره وي.

د دوو نژدې کهکشانونو ترمنځ اوسط واټن ۲،۵ میلیونه نوري کاله دی، چې دا د ۲۳ میلیارده میلیارده کیلومترو سره برابر دی. او د دوو نژدې ستوریو ترمنځ اوسط واټن ۲ نوري کاله دی، یا شاوخوا ۱۹ زره میلیارده کیلومتره. خو د سیارو ترمنځ واټنونه په لسگونو میلیونو کیلومترو حسابېږي.

د آسماني اجرامو تر ټولو نژدې جرم له ځمکې څخه سپوږمۍ (قمر) ده، چې واټن یې ۳۸۴ زره کیلومتره دی. تر ټولو نژدې سیاره زهره ده، چې ۴۲ میلیونه کیلومتره لیرې ده. لمر له ځمکې څخه ۱۵۰ میلیونه کیلومتره فاصله لري. تر ټولو نژدې ستوری Alpha Centauri دی، چې ۴،۲۳ نوري کاله لیرې دی، یا ۱،۳ فلکي فرسخ، چې نږدې ۴۰ زره میلیارده کیلومتره کېږي.

تر ټولو نژدې کهکشان له مور سره (Andromeda المرأة المسلسلة) ده، چې له مور ۲،۳۶ میلیونه نوري کاله فاصله لري، یا ۲۲ میلیارده میلیارده کیلومتره. د لمر د نظام (المجموعة الشمسية) قطر ۹ نوري ساعته دی، یا نږدې ۱۰ میلیارده کیلومتره. د درب التبانة (شیدو لاره) کهکشان قطر ۱۰۰ زره نوري کاله دی، یا نږدې ۹۴۶ میلیونه میلیارده کیلومتره.

د دغو اجرامو سرعتونه ډېر لوړ دي. مثلاً، ځمکه شاوخوا ۱۰۸ زره کیلومتره فی ساعت د لمر په مدار کې حرکت کوي. لمر په خپله د کهکشان په مدار کې

۸۰۰ زره کیلومتره فی ساعت حرکت کوي. او د شیدو لاره کهکشان په فضا کې له ۲ میلیونو کیلومترو زیات سرعت لري.

الله تعالی د دغو میلیاردونو کهکشانونو له منځه درب التبانة کهکشان، له هغې لمر، او له هغې ځمکه غوره کړې، تر څو د ژوند ځای پرې وگرځوي.

د شمسي نظام (المجموعة الشمسية) نهه سیارې لري:

عطارد، زهره، ځمکه، مریخ، مشتری، زحل، اورانوس، نیپتون، او بلوتو.

لمر یو منځنی کچې ستوری دی، چې شاوخوا ۷۰۰ زره کیلومتره شعاع لري. حجم یې د ځمکې په پرتله ۱،۳ میلیونه ځله لوی دی. د لمر د انرژۍ تولید ظرفیت ۴۰۰ میلیارده میلیارده میگاواټه دی. دا انرژي له دې لارې تولیدېږي چې لمر هره ثانيه کې شاوخوا ۴ میلیونه ټنه هایډروجن د هستوي تودوخې غبرگون (fusion) له لارې یوه هیلیم ته اړوي، او د دې پروسې له لارې د کتلې فرق انرژي ته بدلیږي.

له عجایبو څخه دا ده چې د لمر د سطحې حرارت ۶۰۰۰ درجې سانتی گراد دی، چې دا اندازه دقیقاً د هغه شعاع مطابقت لري چې د ژوند لپاره اړین دی – لکه د فتوسنتز لپاره، یا د نظر (بینایي) سیستم لپاره د موجوداتو په بدنونو کې.

سره له دې چې ځمکه له لمره ډېر لیرې ده، خو بیا هم د خط استوا پر یو متر مربع سطح باندې د لمر د شعاعو اندازه ۱۵۰۰ واټه ده، چې دا اندازه د دې لپاره کافي ده چې د ځمکې د سطحې اوسط حرارت ۱۵ درجې سانتی گراد وساتي.

ځمکه او د هغې حرکتونه

ځمکه په خپل محور باندې – چې د شمالي او جنوبي قطبونو تر منځ غځېدلی – هره شپه ورځ یوه بشپړه دوره ترسره کوي، چې موده یې 24 ساعته ده. د

خُمکي د دوران دا محور، د هغې له لمر شاوخوا حرکت سطحې له عمودي کرښې څخه نږدې 23.5 درجې مایل دی.

دغه مایل محور ضروري دی، خو د خُمکي ټول سطحه د لمر رڼا ته معرض شي، او شپه او ورځ پر هغې تېرې شي. همداراز، دغه انحراف د قطبین دواړو ته د لمر د رڼا د رسیدو سبب کېږي، کوم چې ناممکن وای که محور عمودي وای.

دغه انحراف د بادونو په حرکت، د تودوخې د درجو په بدلون، او د بارانونو په ویش کې هم رول لري. دا همداراز د څلورو فصلونو سبب دی، کوم چې د ډېرو نباتاتو د ژوند د نظم لپاره ضروري دي، او د مختلفو اقلیمونو له لارې، د ژوندیو موجوداتو د ډولونو تنوع ته لاره پرانیزي.

د سپوږمۍ حرکت

د خُمکي شاوخوا یوه طبیعي سپوږمۍ (سپوږمۍ) په بیضوي مدار کې ګرځي، چې منځنۍ واټن یې 384,000 کیلومتره دی، او په میاني توګه 3679 کیلومتره/ساعت سرعت لري.

سپوږمۍ په خپل مدار کې یوه دوره په 27.3216 ورځو کې بشپړوي، چې دا د واقعي قمري میاشتې اوږدوالی دی. خو له دې امله چې خُمکه هم د لمر شاوخوا حرکت کوي، نو ظاهري قمري میاشت (لکه څنګه چې له خُمکي ښکاري 29.530589) ورځې اوږده وي.

د 12 میاشتو یوه قمري کال 354.367068 ورځې لري، پداسې حال کې چې شمسي کال 365.2422 ورځې لري، چې توپیر یې 10.875 ورځې دی.

د سپوږمۍ مدار د خُمکي د لمر شاوخوا مدار له سطحې څخه 5.145 درجې انحراف لري، له همدې امله د لمر او سپوږمۍ ګرځنده هره میاشت نه پېښېږي. د خُمکي د مدار او شکل ځانګړتیاوې

خُمکه د لمر شاوخوا په بیضوي مدار کې گرځي، چې میانی نیم قطر یې 150 میلیونه کیلومتره دی. دا مدار یوه دوره په 365 ورځو او ربع ورځ ($\frac{1}{4}$) کې بشپړوي، او میانی مداري سرعت یې شاوخوا 30 کیلومتره/ثانیه دی.

خُمکه کروي شکل لري، خو د استوا په سیمه کې لږ څه برآمده ده. میانی شعاع یې 6371 کیلومتره ده، د استوا په سیمه کې دا شعاع 6378 کیلومتره، او د قطبونو په سیمه کې 6357 کیلومتره ده، چې توپیر یې 21 کیلومتره دی. دا توپیر د فضا څخه له سترگو نه شي معلومېدای.

د خُمکې وزن او ترکیب

د خُمکې وزن 5.98×10^{24} کیلوگرامه (شاوخوا 6 زره بلیون بلیون ټنه) دی، او میانی کثافت یې 5.5 گرامه/سنتیمتر³ دی.

خُمکه ټول 92 طبیعي عناصر لري، خو په مختلفو تناسبونو پدې کې:

اوسپنه 32 %:

اکسیجن 30 %:

سیلیکان 15 %:

مگنیزیم 14 %:

گوگرد 3 %:

نکل او کلسیم 2: % (هر یو)

المونیم 1: %

نور عناصر: ټولټال 1 %

د ځمکې جوړښت

ځمکه درې اساسي طبقات لري:

قشر (Crust) دا د ځمکې سطحه ده، یوه ټینگه طبقه چې ضخامت یې له 5 تر 70 کیلومتره پورې وي. دا د ځمکې د میاني شعاع 6378 (کیلومتره) په نسبت ډېره نرۍ ده، لکه د هګۍ قشر.

وشاح (Mantle)

قلب یا هستوي برخه (Core)

الفرع السادس : د ځمکې د کرویت دلائل

علماء و د طبیعي پدیدو له لارې، د هندسي او ریاضي اصولو پر بنسټ، د ځمکې کرویت ثابت کړې ده.

دلیل: 1 د لمر راختل او لوېدل، او د راختو ځایونو بدلېدل

د انسان د پام وړ لومړۍ پدیده دا وه چې لمر له ختیځه راځي، تر لوېدیځه حرکت کوي، او بیا پټ شي. که فرض کړو چې هره ورځ نوې لمر نه پيدا کېږي، نو یا خو لمر ګرځي، یا ځمکه.

د نورو فلکي پدیدو له مشاهدې معلومه شوې چې ځمکه ده چې ګرځي، او د شپې او ورځې بدلون له همدې امله دی. لمر له دې امله ګرځېدونکی بنسټګري چې ډېر لري دی.

د لمر د راخټو ځای بدلېږي: د پسرلي په اعتدال کې له ختیځه، بیا شمال ته ځي، د اوړي د انقلاب تر حده، بیا جنوب ته راګرځي د مني په اعتدال کې، او همداسې دوام لري. دا پدیده یوازې هغه وخت معنا لري چې ځمکه کروي وي، د لمر شاوخوا وګرځي، او محور یې 23.5 درجې انحراف ولري.

دلیل: 2 د آسماني اجرامو ورځنۍ ظاهري حرکت او د هغوی کرویت

د فلک د مشاهدو له مخې، ټول آسماني اجرام، پرته له څو ستوریو، ظاهراً هره ورځ د ځمکې شاوخوا تاوېږي. د دې اجرامو فاصلې او اندازې بېلابېلې دي، نو واقعاً دا تاوېدل ناممکن دي.

نو عقلاني تحلیل دا دی چې ځمکه ده چې تاوېږي، او دا تاوېدل یوازې ظاهري دي.

شاهد دا دی چې د لمر، سپوږمۍ، سیارو او ستوریو شکل کروي دی – نو دا طبیعي ده چې ځمکه هم کروي وي، ځکه چې د هغې اندازه هم له نورو سیارو سره نږدې ده.

دلیل: 3 د ځینو اجرامو د حرکت شذتوب

يو شمېر اجرام، لکه قطبي ستوری، د ځمکې د محور امتداد ته نږدې واقع دي .
دا اجرام له ځمکې ثابته ښکاري، له همدې امله قطبي ستوری د شمال د جهت د
معلوماتو لپاره کارېږي.

دا ثبات يوازي هغه وخت توجیه کېدای شي چې ځمکه کروي وي او هره ورځ د
خپل محور شاوخوا وگرځي.

سپوږمۍ هم ظاهري شاذ حرکت لري: هره ورځ له ختیځه لوبډیځ ته، خو واقعاً
هره ورځ 13 درجې له لوبډیځه ختیځ ته حرکت کوي. دا توپیر د ځمکې د
حرکت او کرویت له امله دی.

څلورم دلیل: د شپې او ورځې اوږدوالي توپیر او د سپوږمۍ اوږدوالی

دا پدیده (د سیارو ظاهري شاذ حرکتونه) ډېر په آسانی سره تفسیر شوي ده،
وروسته له دې چې دا مالومه شوه چې ځمکه په خپل محور باندې، له لوبډیځه
ختیځ ته، هره ورځ یوه دوره ترسره کوي، او سپوږمۍ هم له لوبډیځه ختیځ ته، د
هر قمري میاشتې په اوږدو کې یوه دوره د ځمکې شاوخوا ترسره کوي.

د لمر شاوخوا د ځمکې او نورو سیارو حرکتونه، او د دوی بیلابیل مدارونه او د
دورو وختونه، د شاذو حرکتونو واضح تفسیر وړاندې کوي.

دلیل 4: د شپې او ورځې اوږدوالي توپیر او د سپوږمۍ اوږدوالی

خلکو دا مشاهده کړې چې د شپې او ورځې ټولیز اوږدوالی همیشه یو ثابت عدد
وي، چې هغه 24 ساعته دی، خو د دوی ترمنځ نسبت د جغرافیوي موقعیت او د
کال د ورځې پر اساس بدلېږي.

په استوایي سیمو کې، د کال په ټولو ورځو کې، نږدې شپه او ورځ مساوي وي .
خو هرڅومره چې له استوایي کرښې لرې شو، د اوږي په موسم کې د ورځې

اوږدوالی زیاتېږي او د شپې کمېږي، او برعکس دا حالت د ژمي په موسم کې وي.

استثنائاً، په شمالي او جنوبي قطبي سیمو کې، شپه او ورځ 6-6 میاشتې دوام کوي، دا د 66.7 درجې شمالي یا جنوبي عرض البلد څخه پورته پېښېږي.

د ځمکې کرویت او د هغې محور 23.5 درجې انحراف په پام کې نیولو سره، ساینسپوهانو وتوانېدل چې د ځمکې د سطحې هرې نقطې لپاره، او د کال په هره ورځ، د لمر د راختو او لوېدو وختونه دقیقاً محاسبه کړي.

دغه دقیقه وړاندوینه د لمر د راختو او لوېدو په وختونو کې، د ځمکې کرویت، د هغې محور تاوېدنه، او د لمر شاوخوا د ځمکې حرکت ټول تصدیقوي، او د فلیټ ارت (سطح زمین) نظریه ردوي، ځکه د دې نظریې پلویان نه شي کولای دا ډول دقیق محاسبات ترسره کړي.

د سیوري د اوږدوالی له لارې د ځمکې کرویت ثبوت

د ځمکې د سطحې پر مختلفو عرض البلدونو، او په یوه وخت کې، د یو ثابت طول البلد (longitudes) خط کې، د سیوري اوږدوالی اندازه شو.

ساینسپوهانو وموندله چې د سیوري اوږدوالی او عرض البلد ترمنځ اړیکه یوه اسی رابطه (exponential function) ده: سیوری له صفر نه پیلېږي (هلته چې لمر مستقیم واقع شوی وي)، تر یوې نامحدوده اوږدې پورې رسیږي (هلته چې د لمر شعاع په ټیټه زاویه ځمکې ته رسیږي، لکه د ژمي په موسم کې).

کله چې دا اندازه پر فرضیه د ځمکې د کرویت سره محاسبه شوه، او د هغې د حقیقي قطر پر بنسټ، نو علمي (نظري) او عملي (مشاهده شوي) پایلې په بشپړه توګه سره سمون درلود.

له همدې امله، په ژمي کې، د ځمکې د شمالي یا جنوبي عرض البلد 66.5 درجې څخه پورته، د شپې اوږدوالی 24 ساعته ته رسي، یعنې شپه مکمل ورځ وي.

دغه اسی رابطه د سیوري اوږدوالي او عرض البلد ترمنځ، د سطح ځمکې (Flat Earth) په ماډل کې هیڅکله نه شي ترلاسه کېدای. په ساده حساب سره، دا څرگندېږي چې په فلیټ ماډل کې دا رابطه خطیة (linear) ده، نه اسی.

د ځمکې د محیط اندازه کول د سیوري له لارې

د ځمکې محیط د اندازه کولو لومړۍ هڅه پر همدې پدیده ولاړه وه. په درېیمه پېړۍ قبل المیلاد کې، یوناني فلیکي، ارطوستینس (Eratosthenes)، د اسکندریې ښار کې د سیوري اوږدوالی اندازه کړ، کله چې لمر د اسوان ښار پر سر دقیقاً عمودي واقع شوی و. دا د دې لپاره چې د ځمکې محیط معلوم کړي. پایله یې یوازې 10٪ خطا لرله، هغه هم د فاصلو د اندازه کولو دقت د کمښت له امله.

بیا، په 830 میلادي کال کې، عباسي خلیفه المأمون یو شمېر مسلمان عالمان وگمارل، ترڅو د سیوري له لارې د ځمکې محیط اندازه کړي، په تدمر او الرقه ښارونو کې د مشاهدې له لارې. نتیجه یې 40,248 کیلومتره وه، چې د ننني علمي عدد 40,068 (کیلومتره) سره نږدې ده.

پنځم دلیل: د افق پراخېدل د لوړوالي په صورت کې

افق (Horizon) تعریفېږي داسې: دا هغه اعظمي فاصله ده چې یو کس یې کولای شي له ځمکې څخه، د یو لوړوالي څخه، په خلاصو ساحو لکه سمندرونو او دښتو کې، وويني، پرته له دې چې کوم بصري خنډونه وي.

پنځم دلیل: د افق پراخېدل د لوړوالي له امله

د افق (Horizon) په پای کې لیدونکي هغه کرښه ویني چې آسمان له ځمکې سره یو ځای شوی ښکاري. په اسانه توګه، د مثلثي حساب (trigonometry)

په کارولو سره، د ځمکې د کرویت په حالت کې، د افق واټن او د لیدونکي لوړوالي ترمنځ یو ریاضي رابطه استنتاج شوی ده.

کله چې د دې رابطه پایلې د عملي اندازه‌گیریو سره پرتله شوي، نو ثابت شوه چې دا دواړه په بشپړه توګه سمون لري، چې دا د ځمکې د کرویت نظریه تاییدوي.

په مقابل کې، که ځمکه سطحه وای (flat)، نو د افق واټن باید لا نه‌ای وای، صرف‌نظر له دې چې لوړوالی څومره وي، خو دا د مشاهدې سره تضاد لري. د فلیټ ارت نظریې پلویان د دې تناقض لپاره هیڅ قانع‌کوونکي استدلال نه لري. د افق د محدودوالي اغېزې په عملي ژوند کې لیدل کېږي، لکه:

د کښتۍ ورکیدل له نظره کله چې له ساحله لیرې شي

او یا د الوتکو ناپدیدېدل له رادارونو څخه کله چې له هوايي ډګره واټن زیات شي.

ابو الريحان البیروني، چې یو مسلمان عالم و، د 10 مې پېړۍ په پیل کې، د ځمکې د شعاع (نصف القطر) اندازه وکړه. دی د یوې هوايي او پرانستي دښتې په منځ کې یوه لوړ غره ته وخوت. هلته یې:

د غره لوړوالی اندازه کړ

د غره له سر څخه تر افقه زاویه اندازه کړه، د هغه عمودي خط په مقابل کې

هغه د قائم الزاويه مثلث معادله وکاروله، او د ځمکې شعاع يې 6339.6
کيلومتره محاسبه کړه، چې يوازي 31.4 كيلومتره د نن ورځې د اوسط اندازه ()
6371 كيلومتره (څخه کم ده.

شپږم دليل :له بيلابيلو سيمو څخه د مختلفو ستوريو ليدل کېدل

مشهور يوناني فيلسوف ارسطو (۴م قبل الميلا د)دا مشاهده وکړه چې ځينې
ستوري له مصر او قبرص څخه ليدل کېږي، خو له اروپا څخه نه . هغه دا پدیده د
ځمکې د کرويت پر اساس تفسير کړه، چې دا د فيثاغورس له نظريې (د ځمکې
کرويت)سره همغږي وه، چې هغه له مخکې وړاندې کړې وه.
وروسته فليکيانو د ځمکې له بيلابيلو ځايونو څخه د ستوريو نقشه رسم کړه، او
دا يې ثابته کړه چې:

د ځمکې د شمالي نيمکړې اوسېدونکي يو ډول ستوري ويني

او د جنوبي نيمکړې خلک بيا بل ډول ستوري ويني

که ځمکه فليټ واى، نو د ځمکې له هر ځايه بايد ټول ستوري وليدل شي، چې دا
نه واقع کېږي .نو دا پدیده هم د ځمکې د کرويت ثبوت دی.

اووم دليل :د لمر کسوف او د سپوږمۍ خسوف

کسوف او خسوف هغه طبیعي پدیدې دي چې پخوا انسانان پرې حیران وو او مختلف خرافاتي کیسې یې جوړې کړې.

خو د ځمکې د کرویت او د لمر شاوخوا د تاوېدنې په کشف سره، دا دواړه پدیدې په علمي توګه په اسانه تشرېح شوې:

کسوف: کله رامنځته کېږي چې سپوږمۍ د لمر او ځمکې تر منځ راشي، او د ځمکې پر یوه برخه د لمر رڼا یا مکمل یا جزوي بند کړي.

خسوف: کله رامنځته کېږي چې ځمکه د لمر او سپوږمۍ تر منځ راشي، او د سپوږمۍ رڼا یا مکمل یا جزوي بند کړي.

په خسوف کې، د ځمکې گرد سیوری (دایري شکل) واضحاً پر سپوږمۍ څرګندېږي، چې دا یو پیاوړی ثبوت دی د ځمکې د کرویت لپاره.

اتم دلیل: څلور فصلونه او د مد او جزر پدیده

له 6 م قبل‌المیلاد څخه تر 16 م میلادي پورې، کله چې ساینسپوهانو د ځمکې کرویت، د هغې پر محور تاوېدنه، او د لمر شاوخوا د دوران حقیقت وپېژاند، نو د فصلونو پدیده په علمي توګه تشرېح شوه.

د ځمکې د محور انحراف له عمودي کرښې سره 23.5 درجې دی.

دا محور همیشې د ځانګړو ستورو (لکه ستوري قطبي) لور ته متوجه وي.

کله چې شمالي قطب د لمر لور ته وي → شمالي نیمکره = اوری، جنوبي نیمکره = ژمی

کله چې جنوبي قطب د لمر لور ته وي → شمالي نیمکره = ژمی، جنوبي نیمکره = اوری

کله چې لمر د استوا پر کرښه عمودي واقع شي → بهار او خزان (اعتدالین) راځي.

دا پدیده یوازې د کروي ځمکې په ماډل کې سم تشریح کېدای شي.
مد او جزر:

دا پدیده پخوا د انسان توجه ځان ته جلب کړې وه.

مد: د اوبو سطحه تر عادي حالت څو متره لوړېږي.

جزر: د اوبو سطحه تر عادي حالت څو متره ښکته کېږي.

لومړني فیلسوفان دا د سپوږمۍ له حرکت سره تړلي گڼل، خو علمي تشرېح یې هغه وخت ممکن شوه، کله چې:

د نیوټن د عام جاذبې قانون کشف شو

د سپوږمۍ او ځمکې تاوېدنه درک شوه

د سپوږمۍ جاذبه (چې نږدې ده) تر ټولو ډېر تاثیر لري

ورپسې د لمر جاذبه

نورې سیارې لږ اغېز لري

مد او جزر اکثر وخت یو ځل هره ورځ واقع کېږي، چې دا د ځمکې د ورځني دوران ثبوت دی.

ځینې ځایونه دوه ځله مد او جزر لري، دا د سپوږمۍ او لمر د نسبي موقیعت له امله دی.

ساینسپوهانو د نیوټن د قانون، او د لمر او سپوږمۍ د حرکت په کارولو سره، دقیق جدولونه جوړ کړي دي چې:

د نړۍ مختلفو ساحلونو لپاره

د مد او جزر وختونه او شدتونه بڼیي

نهم دلیل: د ځمکې پر سطحه د جاذبې ثبات او د فوګول بندول

یو بل قوي دليل د ځمکې د کرویت لپاره دا دی:

د ځمکې پر هر ځای د یوه شي وزن ثابت پاتې کېږي،

دا معنا لري چې جاذبه په ټول سطح یو ډول ده،

او دا یوازې د کروي سطحې په صورت کې امکان لري، چېرې چې د ثقل مرکز د ځمکې په مرکز کې وي.

که ځمکه سطحه وای، په شمالي قطب کې به جاذبه دوه برخې لرلې:

عمودي جز (vertical)

افقي جز → (horizontal) دا جز باید زیاتېدونکې وای کله چې له قطب څخه لرې کېږو، خو داسې نه ده.

بندول د فوکول (Foucault Pendulum)

فزيک پوه ليون فوکول، په 1851 م کې دا پدیده کشف کړه

بندول تاوږي، او د تاوېدنې جهت په ثابت ډول بدلېږي

که دا بندول په شمالي يا جنوبي قطب کې نصب شي → د 24 ساعتونو په دوران کې مکمل چکر وهي

دا د ځمکې د محور پر شاوخوا د دوران ثبوت دی

که بندول په استوا کې نصب شي → دا پدیده نه واقع کېږي

که په منځني عرض البلدونو کې وي → دوران يې له 24 ساعتونو څخه زیات وي، د یوه ځانګړي فورمول پر بنسټ

د بندول دوران جهت:

په شمالي نیمکره → د ساعت عقربو سره سم

په جنوبي نیمکره → د ساعت عقربو خلاف.

په پای کې

په پای کې، دا ټولې خبرې د دې بنودنه کوي چې د اسلام علمي میراث له زرو کلونو مخکې د ځمکې د گردې شکل په اړه پوهه درلوده او دا پوهه په قرآن او حدیثو کې هم منعکس شوې ده.

زموږ حواس محدود دي، او له همدې امله موږ نشو کولی د قرآن کریم آیاتونه د ځمکې په اړه په بشپړه توګه پوه شو پرته له دې چې د پوهانو تفسیرات او د ستورپوهنې د متخصصینو علم ته مراجعه وکړو. یوازې زموږ لید لکه څنګه چې د خپلو دلیلونو د اثبات لپاره کارول کېږي، د دې لپاره چې د حواسو محدودیت خپله ستونزه لري، کافي نه دی.

۲. او موږ باید د الله سبحانه و تعالی لارښوونې او د ټیکنالوژۍ څخه هم ګټه واخلو.

۳. د شیخ محمد متولي شعر اوي تفسیر: شیخ محمد متولي شعر اوي رحمه الله د سوره الزمر د ۵ آیت تفسیر کې د قرآن د معجزو په اړه خبرې کوي او وایي: "پیغمبر صلی الله علیه وسلم پوهیده چې د قرآن معجزې هیڅکله پای ته نه رسېږي. که قرآن په مستقیمه توګه ویلي وای چې ځمکه د یوې دایرې په شکل ده چې د خپل محور په شاوخوا ګرځي او د لمر په مدار کې ګرځي، نو چا به پرې باور کاوه؟ حتی اوس هم داسې خلک شته چې په دې حقیقت لا نه باور لري." هغه په دې آیت کې د شپه او ورځې د بدلېدو ته اشاره کوي او دا د دې ثبوت بولي چې ځمکه د یوې دایرې په څېر ګرځي.

۴. د عبادت حقيقي هدف:

په پای کې دا تفسیرونه زموږ ذهن حقیقت ته رسوي چې د ژوند اصلي هدف د الله سبحانه و تعالی د احکامو عبادت او اطاعت دی. موږ باید له بې ځایه بحثونو څخه ډډه وکړو چې د یو بل سره د توهین او بحث لامل شي.

وروستی دعا

ای الله! موږ ته حق د حق په توګه وښایه او موږ ته د حق پیروي کولو ځواک راکړه او موږ ته باطل د باطل په توګه وښیې او موږ ته ځواک راکړه چې له هغه څخه ډډه وکړو".

اللهم اجعل هذا الكتاب خالصاً لوجهك الكريم، وذخراً لنا يوم لا ينفع مالٌ ولا بنون، واجعله حُجَّةً لنا لا علينا، وانفع به من قرأه، ووفّقنا لما تحب وترضى، واختم لنا بالحسنى، واجعلنا من عبادك الصالحين.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا، وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً، إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ.

وصلِّ اللهم وسلِّم على سيدنا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين، وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

ليکوال:

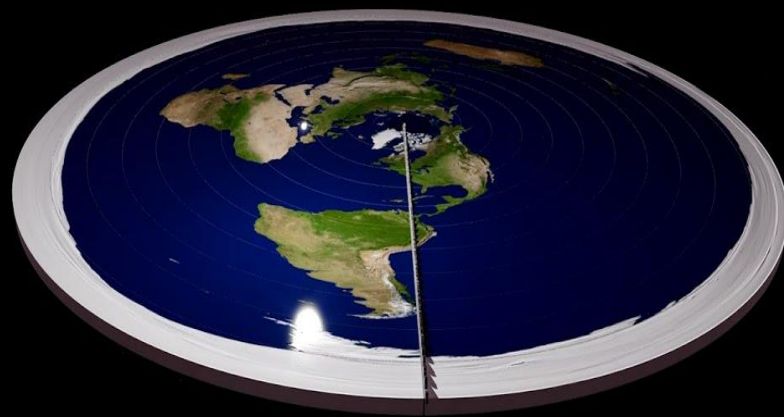
[جنرال الله الخراساني]

[۱۴۰۴/اسد/۷- خوست-افغانستان] ۰

د حُکمې استداره

د قرآن، حدیث، ساینس، تاریخ او منطق په رڼا کې

لیکوال: جنرال الله الخراساني

د کتاب د جوړیدو تاریخ: ۸/۵/۱۴۰۴

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library